

ПРИЛОЖЕНИЕ № 3

СТРАТЕГИЯ ЗА ВОМР НА МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА КИРКОВО - ЗЛАТОГРАД

*Одобрена със Споразумение №РД 50-41/27.04.2018,
актуализирана с Анекс №1 от 25.10.2018, Анекс №2 от 19.08.2019,
Анекс №3 от 14.01.2020, Анекс №4 от 18.06.2020,
Анекс №5 от 01.12.2021, Анекс №6 от 17.11.2022 г.
Анекс №7 от 20.09.2024 г.*

1. Описание на МИГ:

Територията на МИГ Кирково - Златоград обхваща територията на две общини – Кирково и Златоград с всички 81 населени места – 1 град и 80 села. Урбанистичната структура на община Кирково включва общинския център с. Кирково и още 71 села. На територията на МИГ има само един град – град Златоград. Структурата на община Златоград е съставена от центъра на общината – гр. Златоград и 8 села.

Местоположение: Територията на МИГ Кирково – Златоград се намира в Южен централен район (NUTS 2). Двете общини, обхванати от местната инициативна група се намират в административните граници на две различни области – Кърджали и Смолян, като двете общини имат обща териториална граница. МИГ има ключовото географско положение и трансграничното им значение - на територия на двете общини са разположени ГКПП Златоград-Ксанти и Маказа – пресечни точки между Република България и Република Гърция, което представлява изключителен потенциал за устойчиво икономическо развитие, чрез по-лесното достигане на бизнеса до чужди пазари и нарастване на туристическия поток.

Релеф и хидрография: Релефът на община Кирково е равнинно-хълмист до хълмисто-предпланински. В границите на общината попадат северните склонове на Източнородопските ридове – Мъгленик и Гюмюрджински Снежник. Община Златоград е с ясно изразен масивен нископланински и среднопланински релеф, с хълмист облик, разчленен от широки долини, в които се редуват проломни стеснения. Теренът е силно пресечен, което се обуславя от добре развитата и гъста хидрографска мрежа. През територията на МИГ Кирково - Златоград преминава р. Върбица, реката с най-голям модул на оттока в България, с обща дължина 98,1 км и с водосборна площ 1202,8 км². На територията на община Златоград най-значимото находище на гореща минерална вода е в землището на с. Ерма река. Геотермалното находище Ерма река е уникално и перспективно енергийно и балнеоложко находище в България.

Населението на МИГ към 31.12.2016 е 32 214 души, като бележи тенденция на намаление – в периода 2012 – 2016 населението намалява с 4,16 % или с 1 398 души, основно в община Златоград. Процентът на намаление за всяка от двете общини по отделно през 2016 г. в сравнение с 2012 г. е съответно 2,1 % за община Кирково и 7,9 % за община Златоград. Коефициентът на естественият прираст в края на 2014 г. е отрицателен и в двете общини, като в община Кирково той е – 6,4 ‰, а в община Златоград -7,1‰ през 2014 година. През следващите две години се наблюдава положителна тенденция в коефициента на естествен прираст в община Златоград, като през 2016 г. неговата стойност е -4,7‰. В община Кирково демографските проблеми се задълбочават през изследвания период и коефициентът на естествен прираст увеличава отрицателната си стойност на -8,4‰ през 2016 г. За разлика от естествения, *механичният прираст* на територията на МИГ Кирково - Златоград е положителен през 2014 г., което се дължи на неговата положителна стойност в община Кирково. В община Златоград механичният прираст за периода 2012-2014 г. е отрицателен, като миграционните процеси се ускоряват, след което от 2014 до 2016 г. се наблюдава забавяне в миграционния поток. Към 31.12.2015 година регистрираните безработни лица на територията на МИГ са 2 785 души (за Златоград 996, за Кирково – 1819). *Равнището на безработицата* и в двете общини намалява през 2015 г., в сравнение с 2014 г., но в община Кирково то е значително по-високо от равнището в община Златоград и повече от два пъти по високо от средното за страната през всяка от разглежданите години. Перспективите за разкриване на нови работни места са свързани предимно с инвестиции в малък и среден бизнес в областта на индустрията, леката промишленост и услугите. Липсата на образование е фактор който създава значителни трудности при реализация на безработните с оглед изискванията на работодателите при наемането на персонал. Налице е тенденция за устойчиво *високи нива на безработица* сред лицата с основно и по ниско образование. През 2015 година 52,22 % от регистрираните безработни попадат в тази група, през 2014 г. – 52,25 %.

Образование: Общият брой на училищата на територията на МИГ е 15, от които 7 основни училища, 6 СОУ и две професионални гимназии. Общият брой ученици на територията в училищата на МИГ Кирково – Златоград за учебната 2014/2015 г. е 2 623 или с 256 ученика по-малко отколкото през предходната учебна година (2013/2014 г.). Намалването на учениците с общо 8,9 % за двете общини е още един признак за влошаване на възрастовата структура на населението. Общият брой деца в деветнадесетте детски градини и 1 детска ясла на територията на МИГ Кирково – Златоград през учебната 2014/2015 г. е 914, от които 567 в детските градини в община Кирково и 347 в община Златоград. Подобряването на материалната база във всички училища и детски градини е задача, която винаги е актуална. Създаването на модерни условия за учене и работа е предпоставка младото поколение да е добре образовано, а това е инвестиция за цял живот.

Социална сфера: Системата от социални услуги е добре развита като видове социални услуги в общността и в домашна среда. На територията няма специализирани институции, които да подлежат на деинституционализация. В унисон с демографската характеристика, най-многобройна е социално рисковата група на пенсионерите – към 31.12.2014 г. общо 12 258 лица, следвана от групата на регистрираните безработни лица - 2852, съставена основно от лица без или с по-ниско от основно образование (1333 лица) и безработни над 55 годишна възраст – 1095 лица. На следващо място са лицата с физически увреждания – 1143 лица, следвани от групата на самотноживеещите стари хора, за които е налична информация само за община Кирково. Въпреки наличието на добре развита социална сфера, системата не обхваща необходимия брой нуждаещи се лица, налична е необходимост от разширяване капацитета на социалните услуги в домашна среда, в т.ч. интегрирани социални и здравни, вкл. мобилни услуги.

Икономика: Добре развитата и с диверсифицирана структура икономика на територията на община Златоград и изградена добра производствена база в община Кирково, представляват висок потенциал за устойчиво икономическо развитие. Икономиката на община Кирково е с изразен аграрен характер, със сравнително ниска конкурентоспособност. Тютюнопроизводството дава икономическия облик и характеристика на общината. В промишленият сектор най-силно са развити шивачеството и металообработването, но индустриалните предприятия нямат характер на структуроопределящи отрасли. Икономиката в община Златоград е добре развита, с основни отрасли: промишленост, търговия, туризъм, услуги, строителство, транспорт. В структурата на предприятията на територията на МИГ, основна част заемат микропредприятията – над 92 %. Броят на малките предприятия през 2014 г. е 51, с 3 повече от 2013 г. Средните и големи предприятия, които осигуряват заетост на най-голям брой лица нараства във всяка от изследваните години, от 11 през 2012 г. на 15 през 2014 г. По показателя брой заети лица, основно място заема сектор С Преработваща промишленост. През 2014 г. секторът осигурява заетост на 2 039 лица. В периода 2012 – 2014 г. нарастват инвестициите в ДМА за всяка от двете общини на територията на МИГ Кирково –Златоград.

Туризъм: Територията на МИГ Кирково – Златоград има значителен потенциал за развитие на туризъм, като в община Златоград през последните години този потенциал постепенно се усвоява и туризмът заема все по важно място в структурата на икономиката. Броят на реализираните нощувки нараства значително през 2015 г. в сравнение с 2013 г. – почти с 31 %, което е показател за високия потенциал за развитие на туризма в региона. Заедно с нарастването на реализираните нощувки, съществено нарастват и приходите от тях – с 28,9 %, като тяхната стойност през 2015 е 698 214 лв., а през 2013 г. тяхната стойност е 541 572 лв. Добрите екологични характеристики на територията (въздух, почви, шум, ниско замърсяване), природните забележителности богато биологично разнообразие – редки и изчезващи видове и растения, високата наситеност със защитени територии и зони, могат да бъдат оползотворени за развитие на екологичен туризъм, орнитологичен и други форми на алтернативен туризъм.

1.1. Данни за общини и населени места, които попадат в територията на МИГ:

– списък на общините, обхванати от МИГ;

Община Кирково и Община Златоград

Списък на населените места, обхванати от МИГ – Кирково - Златоград:

№	№ по ЕКАТТЕ	населено място	№	№ по ЕКАТТЕ	населено място
	0914	Кирково	43	51086	с.Нане
1	00120	с.Върбен	44	53878	с.Орлица
2	00905	с.Априлци	45	54393	с.Островец
3	03825	с.Бенковски	46	56808	с.Пловка
4	07942	с.Брегово	47	57039	с.Подкова
5	12886	с.Върли дол	48	58178	с.Пресека
6	13055	с.Вълчанка	49	59054	с.Първенци
7	16821	с.Горно Къпиново	50	59063	с.Първица
8	17138	с.Горски извор	51	62236	с.Растник
9	17871	с.Гривяк	52	65214	с.Самодива
10	18558	с.Горно Кирково	53	65228	с.Самокитка
11	20496	с.Дедец	54	66024	с.Секирка
12	20554	с.Делвино	55	68577	с.Средско
13	20777	с.Джерово	56	68895	с.Старейшино
14	21631	с.Добромирци	57	68953	с.Старово
15	22678	с.Долно Къпиново	58	69482	с.Стоманци
16	22928	с.Домище	59	69866	с.Стрижба
17	23577	с.Дрангово	60	72463	с.Тихомир
18	49480	с.Мъглене	61	76159	с.Фотиново
19	23803	с.Дружинци	62	77092	с.Хаджийско
20	23892	с.Дрянова глава	63	78183	с.Царино
21	24743	с.Дюлища	64	80065	с.Чавка
22	27591	с.Еровете	65	80090	с.Чакаларово
23	30106	с.Завоя	66	81493	с.Чичево
24	30140	с.Загорски	67	81565	с.Чорбаджийско
25	30675	с.Здравец	68	83226	с.Шипок
26	35016	с.Светлен	69	83449	с.Шопци
27	36748	с.Каялоба	70	83538	с.Шумнатица
28	36926	с.Кирково	71	87309	с.Яковица
29	37071	с.Китна	72	87415	с.Янино
30	37767	с.Козлево			
31	39013	с.Костурино		2111	Златоград
32	39445	с.Кран	73	00196	с.Аламовци
33	39877	с.Крилатица	74	21871	с.Долен
34	40511	с.Кукуряк	75	27588	с.Ерма река
35	40988	с.Кърчовско	76	31111	гр.Златоград
36	41174	с.Кремен	77	40806	с.Кушла
37	44080	с.Лозенградци	78	59344	с.Пресока
38	46680	с.Малкоч	79	69105	с.Старцево
39	47531	с.Медевци	80	69759	с.Страшимир
40	47888	с.Метличина	81	78241	с.Цацаровци
41	47891	с.Метличка			

– списък на населените места, обхванати от МИГ;

	42	48845	с.Могиляне			
– брой жители на териториите, обхванати от МИГ.	№	брой жители	населено място	№	брой жители	
		21129	Кирково	43	0	
	1	533	с.Върбен	44	170	
	2	104	с.Априлци	45	337	
	3	2231	с.Бенковски	46	79	
	4	79	с.Брегово	47	388	
	5	2	с.Върли дол	48	322	
	6	140	с.Вълчанка	49	30	
	7	247	с.Горно Къпиново	50	321	
	8	681	с.Горски извор	51	137	
	9	113	с.Гривяк	52	275	
	10	468	с.Горно Кирково	53	73	
	11	57	с.Дедец	54	29	
	12	176	с.Делвино	55	123	
	13	293	с.Джерово	56	89	
	14	399	с.Добромирци	57	324	
	15	280	с.Долно Къпиново	58	248	
	16	326	с.Домище	59	108	
	17	932	с.Дрангово	60	1102	
	18	287	с.Дружинци	61	827	
	19	68	с.Дрянова глава	62	322	
	20	306	с.Дюлици	63	1	
	21	101	с.Еровете	64	17	
	22	81	с.Мъглене	65	1207	
	23	320	с.Завоя	66	48	
	24	73	с.Загорски	67	1852	
	25	163	с.Здравец	68	26	
	26	28	с.Светлен	69	361	
	27	217	с.Каялоба	70	410	
	28	668	с.Кирково	71	62	
	29	313	с.Китна	72	65	
	30	60	с.Козлево			
	31	13	с.Костурино		11085	Златоград
	32	238	с.Кран	73	243	с.Аламовци
	33	168	с.Крилатица	74	1179	с.Долен
	34	188	с.Кукурак	75	798	с.Ерма река
	35	230	с.Кърчовско	76	6514	гр.Златоград
	36	86	с.Кремен	77	54	с.Кушла
	37	183	с.Лозенградци	78	43	с.Пресока
	38	272	с.Малкоч	79	2098	с.Старцево
	39	74	с.Медевци	80	90	с.Страшимир
	40	153	с.Метличина	81	66	с.Цацаровци
	41	27	с.Метличка			
42	416	с.Могиляне				
Общ брой жители:				32 214		

1.2. Карта на територията:

Карта на територията

2. Описание на процеса на участие на общността в разработване на стратегията:

Подходът WOMP е инструмент за участието на гражданите на местно равнище в разработването на отговори на социалните, екологичните и икономическите предизвикателства. Чрез този подход, със сравнително малки финансови инвестиции, може да се окаже значително влияние върху живота на хората и да се генерират нови идеи. Основно предимство и фактор за очаквания успех от прилагането на подхода е принципът на планиране на Стратегията – „отдолу-нагоре“:

- Местното население – заинтересованите страни имат по-добро познаване за местните предизвикателства, на които трябва да се обърне внимание и за наличните ресурси и възможности на територията;
- Те са в състояние да мобилизират местни ресурси за процеса на развитие по начин, който не може да се осъществи с подходи отгоре-надолу;
- Това дава на местните заинтересовани страни по-голямо чувство за отговорност и ангажираност към проектите, което им позволява да се възползват най-добре от местните активи.

Следвайки принципа „отдолу-нагоре“, настоящата стратегия е разработена изцяло въз основа на местните потребности и потенциал, изведени в следствие на широко-обхватно проучване и консултиране с местната общност, характеристиките и предимствата на територията на МИГ Кирково - Златоград.

2.1. Описание на процеса – проведени срещи, семинари, конференции, обучения и обществени обсъждания):

Процесът на участие на общността включва следните проведени събития, обучения и обсъждания:

Популяризиране процеса на разработка на стратегията:

1. **Две информационни срещи**, проведени в сградите на общинските администрации на община Кирково и община Златоград.

На 11 февруари 2016 г. се проведеха **двете информационни срещи**. Интересът към информационната кампания беше голям. На проведените информационни срещи се акцентира върху процеса на разработване на Стратегията за WOMP на МИГ Кирково-Златоград и включването на местната общност в него. На срещите присъстваха общо **51 човека**. Представителите на **публичния сектор** бяха основно кметове на населените места, служители в общинска администрация и кметски наместници – общо 33 човека; представителите на **стопанския сектор** на територията на двете общини включваше юридически лица, МСП, микропредприятия и земеделски производители – 8 човека; представители на **нестопанския сектор** (читалища и нестопански организации) – 7 човека и **физически лица** – 5 човека. На двете срещите бяха представени новите възможности, които предлага Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. и другите програми, финансиращи подхода WOMP за местните общности и предстоящите дейности в процеса по изпълнение на проекта за подготовка на Стратегия за водено от общностите местно развитие на МИГ Кирково – Златоград.

2. **Два еднодневни информационни семинара**, проведени на 25 и 26 февруари 2016 г. в сградите на общинските администрации на община Кирково и община Златоград.

На двата информационни семинара присъстваха общо **97 човека** - 25 представители на публичния сектор, 41 на стопанския, 20 на нестопанския сектор и 11 лица, които са се определили като физически лица на територията на МИГ Кирково - Златоград. На семинарите беше подробно разяснен подхода на планиране на Стратегията за WOMP, на важноста от включването на максимално широк кръг от заинтересованите страни в процеса

и бяха представени всички възможности, които предоставя подхода ВОМР и финансиращите го програми през периода 2014 – 2020 г. За целите на срещата и информацията да достигне до различните заинтересовани страни, мероприятията протекоха в два етапа първо с представители на стопанският сектор, след това с представители на публичният и нестопански сектор.

- 3. Две едnodневни информационни конференции,** проведени на 21 и 22 март 2016 г. в сградата на общинска администрация Кирково и в хотел „Сивриева къща“, гр. Златоград.

И на двете срещи интересът беше засилен. Присъстващите заинтересовани страни са **общо 113** (55 на първата и 58 на втората конференция), сред които 84 представители на публичния сектор, 3 на стопанския, 4 на нестопанския и 22 физически лица. Освен представянето на процеса на разработване на стратегията бяха обсъдени възможностите и перспективите за развитие, потребностите и нуждите на заинтересованите страни към стратегията, неоползотворения потенциал на територията и основните приоритети за развитие. На срещите бяха представени и добри практики от прилаганите до момента стратегии за местно развитие на подхода ЛИДЕР 2007-2013 г.

Обучения на екипа на МИГ, представители на партньорите и местни лидери

- 4. Едно двудневно обучение за екипа на МИГ, вкл. представители на партньорите,** проведени на 19 и 20 май 2016 г. в сградата на общинска администрация Кирково. Обучението се проведе в село Кирково и в него се включиха **15 човека**, в т.ч. 3 лица, с които е сключено споразумение за наемане на трудов договор в случай на одобрение на стратегията (Екип на МИГ), двама координатори по проекта и представители от двете общини по под-мярка 19.1.

- 5. Обучение за местни лидери – едно двудневно обучение** проведени на 25 и 26 май 2016 г. в сградата на общинска администрация Златоград. Обучението беше с продължителност два дни и се проведе в град Златоград, като в него се включиха **21 човека** – представители на заинтересованите страни.

В периода на провеждане на информационната кампания за популяризиране и подготовка на процеса на разработване на Стратегията за ВОМР се извърши и **проучване на заинтересованите страни, чрез анкетно проучване**, въз основа на което беше изготвен анализ на техните нужди, очаквания и готовност за участие при одобряване на стратегията. Паралелно с проучването на ЗС се извърши и **социално-икономическо проучване на територията** на МИГ Кирково - Златоград. Въз основа на проучванията и консултирането с местната общност се премина към следващия условен етап от разработването на стратегията за ВОМР, а именно дефиниране на приоритетите за развитие, въз основа на местните потребности и потенциал, в резултат на което се разработи индикативна стратегическа и финансова рамка на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград. Следващите проведени събития имаха за основна цел: консултиране със заинтересованите страни във връзка с разработена индикативна стратегическа и финансова рамка на стратегия за ВОМР на МИГ Кирково.- Златоград за периода до 2020 г.

Срещи и обществени обсъждания, свързани с консултиране подготовката на стратегията

- 6. Едnodневни работни срещи – 2 бр.,** проведени на 07 април 2016 г. в сградите на общинските администрации на община Кирково и община Златоград. В двете работни срещи участваха **общо 21** представители на заинтересованите страни. Общо представителите на секторите бяха както следва: 7 представители на публичния сектор, 3 на нестопанския и 11 на стопанския сектор. Те подробно дискутираха предложението за стратегическа и финансова рамка на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград,

изведено на база провеждащото се анкетно проучване и обобщени данни от стратегическите документи на територията на общините.

7. Еднодневни информационни срещи за консултиране с местната общност – 3 бр., проведени на 08 април 2016 г. в сградите на общинските администрации на община Кирково и община Златоград и НЧ „Възраждане-1928 г.“, с. Бенковски.

На срещите взеха участие **общо 62** представители на заинтересованите страни на трите срещи. Общо представителите на секторите бяха както следва: 24 представители на публичния сектор, 12 на нестопанския и 24 на стопанския сектор. Те подробно дискутираха предложението за стратегическа и финансова рамка на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград, изведено на база провеждащото се анкетно проучване и обобщени данни от стратегическите документи на територията на общините. В рамките на тези срещи, насочени към заинтересованите страни от всички сектори се акцентира върху възможните мерки, които предоставя стратегията за ВОМР за всяка от съответните заинтересовани страни, избрани и заложените стратегическата рамка за изпълнението на целите и приоритетите на стратегията.

8. Обществени обсъждания на разработваната стратегия за ВОМР – 3 бр., проведени на 15 април 2016 г. в сградите на общинските администрации на община Кирково и община Златоград и 16 май 2016 г. в сградата на НЧ „Възраждане-1928 г.“, с. Бенковски.

След поредицата от срещи за консултиране на стратегията с местната общност беше разработен първи вариант на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград, отразяващ нуждите и очакванията на заинтересованите страни, който беше представен на обществените обсъждания. Интересът към тях беше голям, в обсъжданията участваха **общо 70** представители на заинтересованите страни на трите обществени обсъждания. Общо представителите на секторите бяха както следва: 34 представители на публичния сектор, 15 на нестопанския и 18 на стопанския сектор. На събитията бе представена финалната стратегическа и финансова рамка на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград. Последният етап от консултирането на Стратегията за ВОМР, завърши с представянето и на Общото събрание на МИГ Кирково – Златоград.

2.2. Групи/сектори заинтересовани лица, участвали в разработване на стратегията:

Общият брой представители на заинтересовани страни, присъствали на срещите, обученията и обсъжданията, включили се процеса на разработване на стратегията е повече от 450, разпределени по сектори, както следва:

- *Публичен сектор – 221*
- *Стопански сектор - 157*
- *Нестопански сектор - 72*

Разпределението по групи заинтересовани страни е както следва:

ПУБЛИЧЕН СЕКТОР	221
1. Общини, кметства и други публични органи	199
2. Образователни и обучителни организации - училища, детски градини (ЦПО и др., които са представители на нестопанския сектор)	22
СТОПАНСКИ СЕКТОР	157
3. Микропредприятия извън сектора на земеделието	79
4. Малки и средни предприятия извън сектора на земеделието	27
5. Земеделски производители и преработватели	30
6. Земеделски производители и преработватели – малки земеделски стопанства	21
НЕСТОПАНСКИ СЕКТОР	72
7. Културни организации (вкл. читалища)	28

8. Местни поделения на вероизповеданията	3
9. НПО от всички сектори	41

3. Описание на ситуацията в района към момента на кандидатстване:

Разположение: Двете общини, обхванати от местната инициативна група се намират в административните граници на две различни области – Кърджали и Смолян, като двете общини имат обща териториална граница. Община Кирково се намира на територията на област Кърджали и е втора по население и трета по територия в областта. Разположена е в региона на Източните Родопи върху площ от 538 кв.км. Граничи с общините Крумовград, Златоград, Джебел и Момчилград. Южната граница на общината съвпада с държавната граница с Република Гърция. Община Кирково е разположена върху площ от 538 кв. км. Община Златоград е част от общините на територията на област Смолян, разположена е на границата между ридовете на Западните и Източните Родопи. Намира се на около 300 км от столицата – София, на около 70 км от международно-известния курортен комплекс Пампорово и на 55 км югоизточно от областния център град Смолян. Златоград е най-южният български град и е разположен само на 4 км от българо-гръцката граница и на 75 км от Бяло море. На изток Община Златоград граничи с общините Кирково и Джебел, на север с община Неделино, а на запад с общините Мадан и Рудозем. Южната ѝ землищна граница съвпада с границата на Република България с Република Гърция. Територията на общината е 173.4 кв.км., която е 5.41 % от тази на Смолянска област и 0.2 % от тази на страната.

Ключовото географско положение на двете общини и трансграничното им значение, на територия им са разположени ГКПП Златоград-Ксанти и Маказа – пресечни точки между Република България и Република Гърция представляват изключителен потенциал за устойчиво икономическо развитие, чрез по-лесното достигане на бизнеса до чужди пазари и нарастване на туристическия поток.

Селищна мрежа: Селищната мрежа в МИГ Кирково - Златоград се състои от общо 81 населени места – 1 град (Златоград) и 80 села. В община Кирково населените места са само села – общо 72, а в община Златоград, освен общинският център гр.Златоград има още 8 села. Гъстотата на населението на територията на МИГ Кирково – Златоград по данни на НСИ към 31.12.2016 г. е 45,28 жители на 1 км², като за община Златоград, чиято територия е повече от три пъти по-малка от територията на община Кирково, този показател е 63,93 жители на 1 км², а за община Кирково – 39,27 жители на 1 км². В следствие на обезлюдяването в последните 2 години, 3 от селата на територията на МИГ Кирково - Златоград са напълно обезлюдели и заличени, а в още 5 населени места са регистрирани по-малко от 20 жители. Процесът на обезлюдяване на малките населени места е проблем в цялата страна и за съжаление този процес е почти необратим.

Основни физико-географски характеристики на територията на МИГ Кирково - Златоград. В структурата на поземления фонд най-голям дял заемат горските територии – 475 720,44 който представляват 64,02% от общата площ на територията на МИГ, като техният най-голям дял се запазва и във всяка от двете общини. Териториите за селско стопанство заемат 31,70 % от площта на МИГ. Площта, обхваната от населени места, урбанизирани територии и транспорт възлиза на 3,2%.

Релеф: Релефът на община Кирково е равнинно-хълмист до хълмисто-предпланински. В границите на общината попадат северните склонове на Източнородопските ридове – Мъгленик и Гюмюрджински Снежник. Средната надморска височина е 523 м., като най-високата точка е връх Вейката - 1463 м, които е и най-южната географска точка на България. Релефът в община Златоград е с ясно изразен масивен нископланински и среднопланински

характер и с хълмист облик, разчленен от широки долини, в които се редуват проломни стеснения. Теренът е силно пресечен, което се обуславя от добре развитата и гъста хидрографска мрежа. Билата на планинските масиви са по-слабо разкъсани и имат заравнен облик. Преобладаващите геоморфолжки форми са дълбоки долове със стръмни скалисти брегове и многобройни притоци.

Климатът на територията на МИГ – Кирково – Златоград попада в Източнородопския нископланински климатичен район на Южнобългарската климатична подобласт. Нископланинският релеф, характерен за територията на община Кирково и част от територията на община Златоград благоприятства навлизането на топлите течения от Бяло море са основни фактори за формиране на климата за по-голямата част от територията на МИГ Кирково – Златоград. Друг фактор са планинските територии (община Златоград), в които се наблюдава понижение на температурата и увеличение на количеството валежи. Характеристиките на релефа на двете общини определят преходно – средиземноморски климат на територията на община Кирково, преминаващ към умерено-континенталният климат на територията на община Златоград в нископланинските участъци. Климатът на територията се отличава с прохладно до умерено лято на територията на община Златоград и продължително и горещо на територията на община Кирково (поради нископланинския релеф). Зимата е сравнително мека и в двете общини. За община Златоград средногодишната температура на въздуха е 12,2°C, за община Кирково тя е между 11°C и 13,2°C. Средногодишната максимална и средногодишната минимална температура в община Златоград са съответно 17,1°C и 4,9°C, като средномесечната максимална е през август (28,4°C), а средномесечната минимална през януари (- 2.1°C).

Хидрография: През територията на МИГ Кирково - Златоград преминава р. Върбица, реката с най-голям модул на оттока в България, с обща дължина 98,1 км и с водосборна площ 1202,8 км². Тя води началото си от вливането на реките Малка река и Голяма река в центъра на гр. Златоград. След Златоград долината на р. Върбица се разширява, става по-слабо залесена и с множество меандри. В района на село Фотиново, община Кирково реката завива на север и запазва тази си посока до устието си, като долината ѝ става много широка. Влива се отдясно в река Арда (в язовир "Студен кладенец"), на 227 м н.в., в района на село Соколско, община Кърджали. И двата притока на реката имат нарушение на естествения си отток чрез съществуващите хидротехнически съоръжения – язовир „Златоград” на Малка река и хвостохранилище „Ерма река” на р. Ерма река – приток на р. Голяма река. Освен това, притоци на р. Върбица са реките Неделинска и Кушленска. Терасата на р. Върбица в местността „Пресека” се използва за водоснабдяването на гр. Златоград, посредством 4 броя водовземни кладенци.

Почвите са основен природен ресурс на територията. В община Кирково най-разпространени са канелените и кафявите горски почви, които се характеризират с маломощен хумусно-алувиален слой и са подходящи за отглеждане на топлолюбиви интензивни култури като **слънчоглед, тютюн, лозя, на трайни насаждения и картофи**. В районите на разпространението им ерозионните процеси са засилени. Почвената ерозия оказва неблагоприятно влияние върху развитието на селското стопанство, като решение на проблема е провеждането на регулярни мероприятия по залесяване. Най-характерни за община Златоград са: канелени горски излужени (9 758,9 ха), кафяви горски -тъмни (1 175,7 ха), кафяви горски-преходни (8 337,1 ха), горски-светли (11 758,9 ха), алувиално-делувиални (5,9 ха), хумусно-карбонатни (1 107 ха). По поречието на реките Върбица и Кирковска се срещат алувиални и делувиални почви (на територията и на двете общини), образувани от разнороден, включително и грубчастичен наносен материал. Подходящи са за отглеждане

на зеленчуци и коноп поради голямото количество влага, която получават от почвените хоризонти.

Население: По данни на НСИ от 31.12.2016 г. населението, живеещо на територията на двете общини Кирково и Златоград е 32 214 души. 65,6% от населението на територията на МИГ живее в община Кирково и съответно 34,4 % на територията на община Златоград. На територията на МИГ Кирково – Златоград има само един град – общинският център на община Златоград. По данни на НСИ към 31.12.2016 г. в гр. Златоград живеят 6 514 жители или 58,8 % от населението на общината. **Гъстотата на населението** на територията на МИГ Кирково – Златоград по данни на НСИ към 31.12.2016 г. е 45,28 жители на 1 км², като за община Златоград, чиято територия е повече от три пъти по-малка от територията на община Кирково, този показател е 63,93, а за община Кирково – 39,27. Процентът на намаление на населението за всяка от двете общини по отделно през 2016 г. в сравнение с 2012 г. е съответно 2,1 % за община Кирково и 7,9 % за община Златоград. **Половата структура** на населението на територията на МИГ се характеризира с равномерно разпределение на броя на мъжете (49,49) и жените (50,51), което благоприятства възпроизводството на населението. **Коефициентът на естественият прираст** в края на 2016 г. е отрицателен и в двете общини, като в община Кирково той е – 8,4 ‰, а в община Златоград – 4,7 ‰. В периода 2014 – 2016 г. групата на лицата в трудоспособна възраст намалява най-значително, въпреки факта, че през всички изследвани години тези лица са най-голямата част от населението. Намалението им с по-бързи темпове в сравнение с останалите групи е негативна тенденция в демографията на територията. Лицата в под-трудоспособна възраст като численост намаляват с бавни, но постоянни темпове през изследвания период. Групата на лицата в над-трудоспособна възраст се е увеличила значително, което е признак за застаряване на населението на територията на МИГ Кирково – Златоград. Общо за територията на МИГ Кирково – Златоград в **етническата структура** на населението превес има българската етническа група – 58,5 %, следвана от турската – 39,3 %, ромска – 0,15 %, друга – 1,23 %. Община Златоград се характеризира с по-добро **образователно ниво** в сравнение с община Кирково. Общ дял на населението с висше образование – 7,22 % (за община Златоград – 10,15 %, за община Кирково – 5,56 %), население със средно образование 33,26 % (за община Златоград – 43,75 %, за община Кирково – 27,33 %), делът на никога непосещавалите училище е 2,79 % (за община Златоград – 2,09 %, за община Кирково – 3,18 %).

Към 31.12.2015 година регистрираните безработни лица на територията на МИГ са 2 785 души (за Златоград 996, за Кирково – 1819). **Равнището на безработицата** и в двете общини намалява през 2015 г., в сравнение с 2014 г., но в община Кирково то е значително по-високо от равнището в община Златоград и повече от два пъти по-високо от средното за страната през всяка от разглежданите години. Перспективите за разкриване на нови работни места са свързани предимно с инвестиции в малък и среден бизнес в областта на индустрията, леката промишленост и услугите.

Инфраструктура: Стратегическо значение за развитието на територията на МИГ Кирково - Златоград има трансевропейски коридор №9 (Път I-5 Кърджали-Подкова-ГКПП Маказа е част от Трансевропейски коридор №9). Той е важна транспортна артерия, имаща голямо значение за транспортните и икономически връзки на двете общини. Пътната отсечка дава възможност за бързо транспортиране на произведените в общините стоки, предвидени за износ по направление на ЕС или Централна Азия, като същевременно представлява и предпоставка за развитие на услугите и създаването на малки и средни предприятия.

Пътната мрежа на община Кирково включва първокласни пътища (46 км) и третокласни

пътища (63 км) второкласни пътища няма. Дължината на общинските пътища към 31.12.2014 г. е 295 км. Техническото състояние на общинската пътна мрежа е влошено. Пътната мрежа на община Златоград е сравнително добре развита, имайки предвид затрудненията, които възникват от пресечения релеф. Дължината на републиканската пътна мрежа на територията на общината е 28,125 км., по-голямата част от населените места се обслужват с пътища от републиканската пътна мрежа, които обхващат над 97 % от населението. Експлоатацията на републиканската и местната пътна мрежа създава сериозни затруднения за общината, особено с увеличаването на транспортния трафик след разкриването на ГКПП „Златоград-Ксанти”. Състоянието на републиканската пътна мрежа е в незадоволително. Общинската пътна мрежа е с дължина 84,392 км., състоянието и е силно влошено и също са необходими спешни мерки за тяхното рехабилитация. От ремонт и текуща поддръжка се нуждаят около 60% от тази мрежа.

Процентът на водоснабдените населени места в община Кирково е 58.90%, което е по-високо ниво от средното за област Кърджали – 50.53%, и по-ниско от средното за страната ниво от 84.6%. Нивото на изграденост на канализационната мрежа в община Кирково е много ниско. Цялостно изградена е единствено канализацията в с. Кирково, а частично в с. Бенковски, където е налична 45% изграденост на канализацията (данни на „ВиК” Кърджали, 2013 г.). Поради липсата на пречиствателна станция, отпадъчните води се заустват без пречистване в р. Върбица. Всички населени места от община Златоград са водоснабдени. Общият брой на абонатите в общината е около 7500, а приблизително 90 % от населението е обхванато от водоснабдителна система и около 60 % с канализационна. В община Златоград има пречиствателна станция за отпадъчни води, с капацитет за общо 9913 еквивалент-жители. Поради факта, че висок процент от населението не е обхванато от канализация, натоварването е на около 50% от предвиденото.

Основен доставчик на електроенергия за двете общини на територията на МИГ Кирково – Златоград - община Кирково и община Златоград е компанията „EVN” България АД. Електроснабдяването на община Кирково се осъществява от подстанциите “Бенковски” и “Подкова”, а за община Златоград се осъществява от подстанциите - „Златоград” и „Конски дол”.

Образование: Общият брой образователни училища на територията на община Златоград за начално, основно образование и средно образование в общината е 6 и една професионална гимназия – „Христо Ботев” гр. Златоград. На територията на община Кирково функционират 8 училища за начално, основно образование и средно образование и една Професионална гимназия по машиностроене и лека промишленост „Васил Левски” с. Кирково. Тя подготвят се кадри в областта на машиностроенето и леката промишленост. От учебната 2009/2010 г. в Професионалната гимназия – Кирково се извършва прием и по специалността „Сътрудник в малък и среден бизнес”. Общият брой ученици на територията в училищата на МИГ Кирково – Златоград за учебната 2014/2015 г. е 2 623 или с 256 ученика по-малко отколкото през предходната учебна година (2013/2014 г.). Намалването на учениците с общо 8,9 % за двете общини е още един признак за влошаване на възрастовата структура на населението.

Общият брой деца в двадесетте детски градини (1 ясла) на територията на МИГ Кирково – Златоград през учебната 2014/2015 г. е 914, от които 567 в детските градини в община Кирково и 347 в община Златоград. Подобряването на материалната база във всички училища и детски градини е задача, която винаги е актуална. Създаването на модерни условия за учене и работа е предпоставка младото поколение да е добре образовано, а това е инвестиция за цял живот.

Култура и културно-историческо наследство: На територията на община Кирково има 21

читалища регистрирани в Министерството на културата, като 12 от тях развиват дейност и имат съдебна регистрация. Историческото наследство на района дава възможност за развитие на алтернативен туризъм. На територията на общината съществуват множество исторически останки от различни епохи, сред които:

- Античния некропол и средновековната крепост и селище в местността Асара край с. Крилатица – обявено за паметник на културата.
- Тракийска крепост при връх Воатене.
- Антично селище при с. Загоричене.
- Скални тракийски гробници до с. Подкова и с. Веслец.
- Римска крепост при с. Остиново.
- Куполна гробница “Пунар кая” (Скалния кладенец) в района на с. Старейшино.
- Римски мостове в селата Дрангово, Тихомир, Лозенградци и др.

Основният проблем с историческите забележителности е свързан с тяхното състояние – скалните гробници са ограбени, запазени са само основите на крепостите. Липсват достатъчно финансови средства за охрана, консервиране, социализиране и експониране. Историческото наследство на община Кирково е предпоставка за развитие на културно-исторически и познавателен туризъм. Районът предлага обозначени маршрути до различни културни паметници и исторически местности. На територията има изградени редица религиозни храмове с културно-историческа и архитектурна ценност.

Културната инфраструктура на община Златоград обхваща местните музеи, Етнографски ареален комплекс, библиотеки, заедно с традиционните и специфични за българския културен живот читалища (4):

- Музейна сбирка „Просветното дело в Средните Родопи“
- Музейна сбирка на съобщенията
- Етнографски музей – 2001 година - през 2004 година е включен в списъка на 100-те национални туристически обекта в Република България. В началото на 2006 година е обявен за „най-добър уникален етнографски комплекс в България през 2005 година“.

Икономическа характеристика:

Икономическото развитие на територията на МИГ Кирково - Златоград през последните години се характеризира с общите белези на икономическото развитие на страната като цяло, но в двете общини в състоянието и структурата на икономиката има значителни разлики. Икономиката на община Кирково е с изразен аграрен характер, със сравнително ниска конкурентоспособност. Тютюнопроизводството дава икономическия облик и характеристика на общината. В промишления сектор най-силно са развити шивачеството и металообработването, но индустриалните предприятия нямат характер на структуроопределящи отрасли. На територията на общината има ограничени залежи на полезни изкопаеми, предимно с местно значение. Туризмът няма значимо присъствие в икономиката на общината. Основната селскостопанска култура е тютюнът, слабо са застъпени фуражните култури. Животновъдството е доминирано от говедовъдството, по-слабо са развити птицевъдството и пчеларството. Горското стопанство е осигурено с горски фонд, стопанисван от Държавно горско стопанство - Кирково. Липсата на крупни промишлени предприятия, както и слабото индустриално развитие на общината в миналото са допринесли за съхраняване на природната среда, която представлява неизползван ресурс за развитие на хранително-вкусова промишленост, основана на екологично земеделие.

Особеност на досегашното развитие на община Кирково е изградената добра производствена база в частния сектор. Общината притежава благоприятни предпоставки за икономическо развитие и е необходимо да се търсят и осигуряват възможности ресурсите да бъдат използвани по-добре, за да се осигурят условия за устойчиво социално-икономическо

развитие. Повечето от предприемачите, които започват свой самостоятелен бизнес, се насочват към сектора на услугите и по-специално към търговията.

Икономиката в община Златоград е добре развита, с диференцирана структура с основни отрасли: промишленост, търговия, туризъм, услуги, строителство, транспорт. Най-силно представеният сектор в община Златоград е промишлеността. Секторът е с дългогодишни традиции, базирани първоначално на силно развитото занаятчийско производство. Златоград се формира като процъфтяващ занаятчийски център в началото на XX-ти век. Наред с промишлените производства, основани на традиционното занаятчийско производство, се появяват и промишлени производства със стратегически характер в национален мащаб. Десетилетия наред община Златоград е с развита и работеща промишленост със завоювани позиции в отраслите: минно-добивна, текстилна, шивашка промишленост; машиностроене и металообработка; дърводобивна и дървопреработваща, мебелна и хранително-вкусова промишленост.

Селскостопанският фонд на община Златоград се характеризира с ниско продуктивните земи, с голяма пространствена разпокъсаност и разположени в труднодостъпни за механизирано земеделско производство терени, но с добър потенциал за развитие на биологично земеделие и екологично животновъдство. Физикогеографските условия (преобладаващия планински характер на релефа) и структурата на поземлените ресурси, както и регулираната горскостопанска дейност, са фактори за развитието на горското стопанство.

В структурата на предприятията основна част заемат микропредприятията – над 92 % във всяка от изследваните години, но въпреки нарастването на броя регистрирани предприятия, техният дял леко намалява през 2014 г. в сравнение с 2012 г. – от 92,7 % на 92,2 %. За сметка на това, нараства броят на малките предприятия, както и на средните и големи предприятия. Броят на малките предприятия през 2014 г. е 51, с 3 повече от 2013 г. Средните и големи предприятия, които осигуряват заетост на най-голям брой лица нараства във всяка от изследваните години, от 11 през 2012 г. на 15 през 2014 г. Тази тенденция е много благоприятна, тъй като показва потенциал и капацитет за развитие на предприятията, осигуряващи устойчива и нарастваща заетост. Основният сектор, създаващ заетост на територията на МИГ Кирково – Златоград е промишлеността, като в сектора са заети 41 % (2 039 лица) от всички наети лица през 2014 г. През изследвания период заетостта в този сектор е нараснала с близо 2 %. В секторите образование и търговия, наетите лица са по 11 % от всички наети, в сектор здравеопазване и социални дейности – 5 %, в секторите транспорт и хотелиерство и ресторантьорство – по 4 % от общия брой наети лица. Потенциалът на преработващата промишленост за намаляване нивото на безработицата е най-голям и инвестициите в този сектор ще окажат най-значително влияние върху подобряването благосъстоянието на населението.

3.1. Анализ на нуждите и потенциала за развитие на територията:

Въз основа на социално-икономическото проучване е изведен наличния потенциал на територията на МИГ Кирково - Златоград, сравнителни предимства и степен на оползотворяване, чрез оползотворяването на които се цели устойчиво социално-икономическо развитие. В настоящата част са идентифицирани конкретните нужди на територията и необходимите мерки за адресиране на нуждите, развитие и оптимално оползотворяване на потенциала на територията от гледна точка на инфраструктурна осигуреност, икономически потенциал (в т.ч. земеделие и горско стопанство, промишленост, услуги и туризъм), социална сфера (развитие на човешките ресурси, култура, образование, здравеопазване, спорт, социални дейности и др.). Идентифицираните мерки в настоящата

стратегия са насочени към преодоляване на лимитиращите развитието на територията фактори. В следващата таблица са обобщени нуждите и потенциала на територията и необходимите мерки за оползотворяване потенциала на територията и устойчиво местно развитие:

сектор	Нужди и потенциал за развитие на територията на МИГ
природни, културни ресурси и местоположение на региона	Ключовото географско положение - двете общини са с ключово трансгранично значение, тъй като на територия им са разположени ГКПП Златоград-Ксанти и Маказа – пресечни точки между Република България и Република Гърция. Географското положение е потенциал за по-лесно достигане на бизнеса до високо-конкурентни пазари и за нарастване на туристическия поток.
	Наличието на Геотермално находище - Ерма река, което е изключителен потенциал за развитието на територията, уникално и перспективно енергийно и балнеоложко находище не само на местно, но и на национално ниво.
	Полупланинският и планински релеф са предпоставка за силно развитото пасищно животновъдство в миналото и условие за високопланинско животновъдство и в настоящия момент.
	Съхранената и чиста природа, природните забележителности богато биологично разнообразие – редки и изчезващи видове и растения, високата наситеност със защитени територии и зони, могат да бъдат оползотворени за развитие на екологичен туризъм, орнитологичен и други форми на алтернативен туризъм.
	Възможности за развитие на водните ресурси (р. Върбица и нейните притоци) за развитие на водни спортове и спортен риболов.
	Физикогеографските условия (преобладаващия планински характер на релефа) и структурата на поземлените ресурси, както и регулираната горскостопанска дейност, са значителен потенциал за развитието на горското стопанство .
	Значителният горски фонд, позволява развитие на целогодишен туризъм в разнообразни алтернативни форми, в т.ч. лов и риболов, развитие на дърводобива и дървопреработването, рационално и екологосъобразно ползване на диворастващите билки, горски плодове и гъби.
	Екологично чистите ливадни треви и лечебни растения са предпоставка за нарастващо развитие на пчеларството.
	Добри екологични характеристики (въздух, почви, шум, ниско замърсяване), които позволяват развитие на екологично земеделие и туризъм.
	Нужда от оползотворяване на разнообразието от материални и нематериални културно-исторически ресурси за туристически цели, вкл. чрез реставрация, изследвания, оптимизиране на достъпа до тях, популяризиране и експониране.
Икономическо развитие – селско стопанство, промишлен сектор, услуги и туризъм	Добре развита и с диверсифицирана структура икономика на територията на община Златоград и изградена добра производствена база в община Кирково, представляващи висок потенциал за устойчиво икономическо развитие.
	Нужда от диверсификация на икономиката на община Кирково.
	Развита и работеща промишленост с дългогодишни традиции и със завоювани позиции на национално ниво в минно-добивната, текстилната, шивашката промишленост, машиностроенето и металообработката, дърводобивната и дървопреработваща промишленост, мебелната и хранително-вкусова промишленост.
	Висок потенциал за повишаване на капацитета и експортния потенциал на предприятията от групата високотехнологични и средно високотехнологични промишлени производства (3 предприятия), както и нискотехнологичните и средно нискотехнологични промишлени производства (основно в секторите С13 „Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло“; С14 „Производство на облекло“; С15 „Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“) – 29 предприятия.
	Необходимост от подобряване и развитие на производствената база, въвеждане

	на нови високотехнологични и иновативни производства с висока добавена стойност и експортен потенциал в местната икономика.
	Необходимост от по-активно развитие и модернизиране на хранителната промишленост (преработващи предприятия) за земеделската продукция – в секторите мляко, месо и др.
	Основните проблеми в селското стопанство са остаряла материално-техническа база, ниско ниво на модернизация (механизация и автоматизация) и разпокъсаност на обработваемите площи на дребни парцели, липса на достатъчно пасища за животновъдите и др.
	Липсва развита материална база за съхранение или преработка произведената на селскостопанската продукция.
	Необходимост от повишаване на конкурентоспособността на селското стопанство чрез модернизация на техническата база, въвеждане на нови стандарти и пазарно ориентиране на производствата.
	Нужда от подобряване на връзката между бизнеса и работната сила, чрез повишаване на знанията, уменията и професионалната квалификация на кадрите.
	Необходимост от модернизация на сектора на животновъдството, с внедряване на нови технологии, автоматизация и пазарно ориентиране.
	Съхранената и чиста природа на община Кирково представлява значителен неоползотворен потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм, което ще се благоприятства от развития туристически сектор в община Златоград.
	Секторът на услугите има висок потенциал за развитие чрез туризма, търговията и услугите.
	социална сфера, в т.ч. образование, здравеопазване, човешки ресурси, култура и спорт
Нужда от подобряване качеството на живот на социално уязвимите и рискови групи на територията на МИГ Кирково – Златоград, чрез осигуряване на интегрирани социални и здравни услуги в домашна среда и в общността. Специален фокус върху възрастното население, чиито брой нараства най-значително в по-малките населени места.	
Оползотворяване на възможностите за партньорство с неправителствения сектор за предоставяне на социални услуги.	
Необходимост от засилване сътрудничеството между бизнеса и местните професионални гимназии и образователни центрове.	
Добра обезпеченост с образователни заведения и преподаватели (вкл. професионални гимназии), което е предпоставка за развитие на по-високотехнологични и интензивни на знание икономически сектори.	
Идентифицирани нужди от оптимизиране на здравното обслужване в някои по-малки и отдалечени населени места.	
Идентифицирани са нужди от подобряване на материално-техническата база в образователната сфера в община Кирково - всички училища и детски градини имат нужда от подобряване на енергийната ефективност и др.	
Необходимост от подобряване на материално-техническата база на някои от читалищата.	
Богатото материално и нематериално културно и природно наследство притежават висок потенциал за развитие на културно-исторически и природен туризъм, като в същото време имат нужда от съхранение и опазване, включително реализиране на „меки мерки“, свързани със съхранение и популяризиране на местния фолклор, различни мероприятия във връзка с местни културни обичаи и традиции - фестивали, събори, празници, обичаи и т.н.	

Състоянието на общинската пътна мрежа и в двете общини е влошено и този вид инфраструктура има нужда от спешни мерки за рехабилитация. Част от републиканската пътна мрежа също не е в добро състояние и има нужда от ремонт.

Необходимост от доизграждане и модернизация на ВиК системите в почти всички населени места, вкл. изграждане на пречиствателни съоръжения. В почти всички населени места в община Кирково няма изградена канализация, а процентът на водоснабдените населени места е 58.90 %.

Необходимо е отстраняването на нерегламентираните сметища, около населените места, които не са обхванати от системата на организираното сметоизвозване.

Нужда от подобряване състоянието на уличната осветителна инфраструктура, вкл. Инвестиции за енергийна ефективност.

Необходимост от подобряване на градската среда в населените места, облагородяване, създаване на места за отдих, спорт на открито, детски площадки и други инвестиции в обществената среда, както и подобряване на спортната инфраструктура, вкл. в училищата.

Необходимост от провеждане на мерки за енергийна ефективност, енергоспестяване и саниране на остарелия сграден фонд в жилищните и обществените сгради, включително внедряване на възобновяеми и алтернативни енергийни източници.

3.2. Идентифицирани групи от заинтересовани лица на територията на МИГ:

В периода на подготовка на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград за периода 2016 – 2020 г. е извършено Проучване на заинтересованите страни за участие при създаването и реализацията на Стратегията за ВОМР на МИГ, приложено към настоящата стратегия. Специфичните цели на анализа са идентифициране на заинтересованите страни, описание и анализ на техния опит, очаквания и потребности, интерес и готовност за участие в разработването и прилагането на стратегията; определяне на основните заинтересовани страни за включване в партньорството и включване като бенефициенти по мерките, формулиране на препоръки.

Заинтересованите страни в процеса на подготовката и прилагането на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград следва да са:

със съвпадащи интерес и възможности,

- 1) свързани с реализиране на стратегия за ВОМР,**
- 2) включително като потенциални получатели на финансова помощ и ползватели на резултати от нейното изпълнение.**

Съгласно горното, за идентифициране на групите заинтересовани страни са формулирани следните **критерии**:

1. Да са местни за територията на МИГ Кирково – Златоград – имат седалище в територията и обхватът на дейността им е територията на община Кирково или община Златоград, и
2. Да имат общ/съвпадащ косвен или пряк интерес от прилагането на Стратегията за ВОМР, като:
  - а) свързани са с реализирането на целите на Стратегията за ВОМР, като се ползват косвено от прилагането на проектите (чрез подобрената среда, по-качествени услуги, работни места и т.н.). или
  - б) са потенциални преки бенефициенти по Стратегията за ВОМР.

Въз основа на проведените проучвания са идентифицирани 9 заинтересовани страни, групирани както следва:

Група 1: Бизнес;

Група 2: Публичен сектор;

Група 3: Обществени услуги и неправителствен сектор

Група	
ПУБЛИЧЕН СЕКТОР	
<i>1. Общини, кметства и други публични органи</i>	Група 2: Публични институции
<i>2. Образователни и обучителни организации (училища, детски градини); ЦПО и др. обучителни организации попадат в нестопански сектор</i>	Група 3: Обществени услуги и неправителствен сектор
СТОПАНСКИ СЕКТОР	
<i>3. Микропредприятия извън сектора на земеделието</i>	Група 1: Бизнес
<i>4. Малки и средни предприятия извън сектора на земеделието</i>	Група 1: Бизнес
<i>5. Земеделски производители и преработвачели</i>	Група 1: Бизнес
<i>6. Земеделски производители и преработвачели – малки земеделски стопанства</i>	Група 1: Бизнес
НЕСТОПАНСКИ СЕКТОР	
<i>7. Културни организации (вкл. читалища)</i>	Група 3: Обществени услуги и неправителствен сектор
<i>8. Местни поделения на вероизповеданията</i>	Група 3: Обществени услуги и неправителствен сектор
<i>9. НПО от всички сектори</i>	Група 3: Обществени услуги и неправителствен сектор

По отношение на **потребностите и очакванията** на заинтересованите страни, в рамките на проведеното проучване беше идентифициран засилен интерес към допустимите мерки по стратегията.

От проведеното анкетно проучване, реализираните многобройни срещи в различните групи представители на заинтересованите страни се очерта и цялостната стратегическа рамка на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград.

Цялото проучване на заинтересованите страни е представено в Приложение към настоящата стратегия. В следващата таблица е направено **групиране на заинтересованите групи, което пряко отразява идентифицираните техни потребности и очаквани и съответствието с избраните мерки в стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград:**

Сектор/ заинтересована страна	Идентифицирани потребности и очаквания	Избрана мярка в стратегията за ВОМР
ПУБЛИЧЕН СЕКТОР		
1. Общини, кметства и други публични органи	Публичните органи идентифицират като основен проблем достъпа до финансови ресурси за изграждане и поддържане на различни видове малка по мащаби инфраструктура за обществено ползване. Очакванията на публичния сектор съответстват на изведените в социално-	ПРСР под-мярка 7.2 ЕЗФРСР/ Регламент 1305/2013 (Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдых и

	<p>икономическото проучване нужди на инфраструктурата: ремонт и реконструкция на пътната мрежа, която е в незадоволително състояние; изграждане, доизграждане или рехабилитация на ВиК инфраструктурата (ниско ниво на изграденост на канализационна мрежа в почти всички населени места в община Кирково и в някои от населените места в община Златоград, липсата ПСОВ в община Кирково и др.), нужда от подобряване на селищната среда (места за отдих, детски и спортни площадки, подобряване на състоянието на мрежата на уличното осветление, в т.ч. подобряване на енергийната ефективност и т.н.).</p> <p>Потребностите на социална сфера са изследвани задълбочено, потребностите на заинтересованите страни, анализът на наличните социални услуги и техният капацитет поставят в центъра нуждата от разширяване капацитета (броя потребители) на социални и здравни услуги. Основната причина е демографската характеристика на населението, тенденцията на застаряване и необходимостта от обхващане на по-голяма част от самотно живеещите стари хора и лица с увреждания от системата на социалните услуги.</p>	<p>туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”)</p> <p>ОПРЧР ПО 1 ИП, СЦ 1, 3 и 6</p> <p>ОПРЧР ПО 2 ИП 3</p>
<p>2. Образователни и обучителни организации (училища, детски градини, ЦПО и др.)</p>	<p>Училища, детски градини:</p> <p>Идентифицираните нужди и проблеми на образователните организации на територията на МИГ Кирково – Златоград са свързани с материално-техническа база, която има нужда от обновяване. Някои от училищата имат нужда от инвестиции за подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд, обновяване и създаване на специализирани кабинети за преподаване – езикови зали, интерактивно обучение, професионално обучение, актови зали и други.</p> <p>Училищата и детските градини, работят както за постигане на добро образователно ниво на подрастващите и младежите, така и за възпитаване на отговорност у тях към заобикалящата среда и местната общност. Организацията на различни извънкласни занимания винаги е съпътствала образователния процес, в тази връзка е идентифицирана и нуждата от изпълнението на дейности, насочени към</p>	<p>Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска образователна инфраструктура с местно значение е допустима дейност по под-мярка 7.2 на ПРСР, с допустим бенефициент община Кирково/ община Златоград</p> <p>ЕЗФРСР/ Регламент 1305/2013 (Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа</p>

	приобщаване на децата и младежите към опазването на нематериалното културно и природно наследство.	инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”)
	ЦПО и други обучителни организации Връзката между бизнеса и организациите, предоставящи различни видове обучения (професионална квалификация, ключови компетентности и др.) е от изключителна важност за устойчивото развитие на местната икономика. Идентифицираната от бизнеса необходимост за повишаване качеството на човешките ресурси и предвидените дейности за насърчване на заетостта вкл. чрез обучения за личностно развитие може да бъде удовлетворена чрез различните видове обучения, предлагани от обучителните организации. Те ще могат да участват проекти и по ОПРЧР ПО 1 ИП, СЦ 1, 3 и 6, предоставяйки необходимите обучения.	ОПРЧР ПО 1 ИП, СЦ 1, 3 и 6
СТОПАНСКИ СЕКТОР		
3. Микропредприятия извън сектора на земеделието	Съществуващите микропредприятия на територията на МИГ представляват повече от 90 % от общия брой предприятия. Проблемите на микропредприятията са свързани основно с остарялата производствена база и липсата на качество и разнообразие в произведената продукция. Създаването на неземеделски микропредприятия в секторите с висок потенциал за развитие (туризъм, услуги и т.н.) е от съществено значение за подпомагане процеса на диверсификация на местната икономика, което е особено важно за община Кирково. Нагласите на заинтересованите страни, изследвани в процеса на подготовка на стратегията показват висока степен на готовност и желание за развитие на различно неземеделски дейности.	Под-мярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“ финансира проекти за развитие на неземеделски дейности. По-голямата част от нуждите на микропредприятията са допустими за финансиране по под-мярката ОПРЧР ПО 1 ИП, СЦ 1, 3 и 6
4. Малки и средни предприятия извън сектора на	Идентифицираните проблеми на малките и средни предприятия след направеното анкетно проучване показва	ОПИК ПО 2 ИП 2.2 ОПРЧР ПО 1 ИП,

<i>земеделцето</i>	необходимостта от разширяването на производствения процес, подобряване на технологиите и модернизация на техническият инвентар. Предприятията отбелязват като съществен проблем за нормалното им функциониране намирането на квалифицирани кадри в различни отрасли, затова е необходимо професионалното обучение и квалифициране на работната ръка. Стимулирането на инвестиции в отраслите ще допринесе за икономическото развитие и ограничаване на безработицата на територията на МИГ Кирково – Златоград. Като добра възможност и перспектива в развитието си, МСП отбелязват важността на стратегическото географско положение на територията, което осигурява по-лесен достъп до чуждестранни пазари, необходимостта от технологичното обновление на производствената база, най-вече в промишления сектор, осигуряващ най-значителната част от работните места.	СЦ 1, 3 и 6
5. Земеделски производители и преработватели	В процеса на подготовка на настоящата стратегия, като основен проблем в сектора на селското стопанство, земеделските производители и преработватели изтъкват нуждата от модернизация в стопанствата. Много от животновъдните ферми не покриват европейските стандарти и продукцията им е с незадоволително качество за постигането на висока добавена стойност. Алтернативните източници на енергия са необходимост, тъй като не всички стопанства са електрифицирани, а и прилагането на алтернативни източници влияе на екологичната обстановка в територията. Зеленчуко-производителите отбелязват липсата на постоянен водоизточник за гравитачно капково поливане. Добавянето на стойност към земеделските продукти чрез създаване на преработвателни предприятия от сектор земеделие е от съществено значение за цялостното повишаване на конкурентоспособността и ефективността на селското стопанство на територията на МИГ Кирково - Златоград.	<p>ПРСР под-мярка 4.1 е насочена към подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства</p> <p>ПРСР под-мярка 4.2 подкрепя инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти</p> <p>ПРСР под-мярка 6.4 подкрепя диверсификацията към неземеделски дейности с бенефициенти земеделски стопани</p>
6. Земеделски производители и преработватели – малки земеделски	Малките земеделски стопанства са по-голямата част от земеделските стопанства на територията на МИГ Кирково – Златоград. Модернизирането на физическите им активи е от съществено	ПРСР под-мярка 4.1 е насочена към подкрепа за инвестиции в земеделски

стопанства	значение за подобряване на икономическите им резултати, тъй като улеснява въвеждането на нови процеси и технологии за повишаване качеството на произвежданата продукция, намаляване на производствените разходи и разнообразяването на дейностите в стопанството, включително към неземеделските сектори, както и прехода от конвенционално към биологично земеделско производство.	стопанства, вкл. малки земеделски стопанства ПРСР под-мярка 4.2 подкрепя инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти, вкл. малки земеделски стопанства ПРСР под-мярка 6.4 подкрепя диверсификацията към неземеделски дейности с бенефициенти земеделски стопани, вкл. малки земеделски стопанства
НЕСТОПАНСКИ СЕКТОР		
7. Културни организации (вкл. читалища)	Основните изразени проблеми и потребности пред кандидатите са установени в недостига на материални средства за осъществяване проекти на висока стойност. Идентифицират се проблеми със сградния фонд - като липсата на отоплителни източници в помещенията, необходимост от сценични облекла и носии за самодейните колективи в читалищата, обогатяване на библиотечното богатство, инвестиции в съвременна озвучителна техника и др.	ПРСР под-мярка 7.2 са инвестициите в сградния фонд. ЕЗФРСР/ Регламент 1305/2013 (Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдых и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”)
8. Местни поделения на вероизповеданията	Представителите на местните поделения на религиозните общности и вероизповедания отбелязват, че основните потребности и проблеми в региона са свързани със състоянието на сградите, необходимостта от реконструкция и реставрация. Спецификата на при	Не са избрани мерки

	кандидатите е проблемът с регистрацията като юридически лица с нестопанска цел на територията на МИГ Кирково – Златоград, много от тях не са регистрирани на територията, което прави готовността им за участие в стратегията ниска и рискована.	
9. НПО от всички сектори	Заинтересованите страни от тази група са изключително активни организации с туристическа, социална и културна насоченост. Проектните идеи на представителите от нестопанския сектор са насочени към развитието на туристическа инфраструктура, обособяването на екопътеки и туристически атракциони, които ще допринесат за привлекателността на района, съхранение на местната идентичност и култура, чрез възстановяване, опазване и развитие на местното културно наследство и традиции, и съхранение на природното наследство. Другата част идентифицираните нужди са насочени към насърчаване на социалното включване и достъп до социални услуги, подобряване на знанията, уменията и квалификацията на човешките ресурси.	ЕЗФРСР/ Регламент 1305/2013 (Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдых и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”) ОПРЧР ПО 1 ИП, СЦ 1, 3 и 6 ОПРЧР ПО 2 ИП 3

3.3. Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите:

SWOT анализът на територията на МИГ Кирково - Златоград оценява въздействието на външните фактори на околната среда в която функционират двете общини и това на нейните вътрешни фактори. Влиянието на средата очертава благоприятните възможности за нейното развитие и потенциалните заплахи, които тя ще изпитва от страна на неблагоприятните фактори. Изведените от анализа силни и слаби страни, идентифицираните възможности и заплахи пред развитието са взети в предвид и служат за отправна точка при разработване на стратегическата рамка на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград.

СИЛНИ СТРАНИ (вътрешни фактори)	СЛАБИ СТРАНИ (вътрешни фактори)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ключовото географско положение - двете общини са с ключово трансгранично значение, тъй като на територия им са разположени ГКПП Златоград-Ксанти и Маказа – пресечни точки между Република България и Република Гърция. ▪ Добра трансгранична свързаност и достъп до международната техническа инфраструктура ▪ Съхранена екологично чиста природа и околна среда; ▪ Добри екологични характеристики (въздух, почви, шум, ниско 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Обезлюдяване на населени места ▪ Засилена миграция на младите хора към други градове от страната и чужбина; ▪ Тенденция към продължаващо застаряване на населението; ▪ Задълбочаване на различията в териториалното разпределение на населението и процесите на обезлюдяване на определени райони и села ▪ Висок дял на безработни лица с ниско образователно ниво и без професионално образование;

замърсяване), които позволяват развитие на екологично земеделие и туризъм

- Наличие на разнообразни възможности за туризъм спортен, културен, исторически, екологичен и други
- Добре развита социална сфера от гледна точка на спецификата на услугите създава потенциал за разширяване на капацитета (броя потребители)
- Добре развита и с диверсифицирана структура икономика на територията на община Златоград и изградена добра производствена база в община Кирково
- Развита и работеща промишленост с дългогодишни традиции и със завоювани позиции на национално ниво в минно-добивната, текстилната, шивашката промишленост, машиностроенето и металообработката, дърводобивната и дървопреработваща промишленост, мебелната и хранително-вкусова промишленост
- Изразена устойчива тенденция към нарастване на основните икономически показатели в дейността на предприятията от сектор „Промисленост”, който е най-значимия отрасъл;
- Висок потенциал за създаване на устойчиви туристически атракции, подобряваща се туристическа инфраструктура;
- Развити производствени умения в областта на селското стопанство.
- Изградена спортна инфраструктура и създадени възможности за спорт.
- Наличие на значителни горски площи и горскостопански ресурси.
- Много добро състояние на електропреносната и комуникационната мрежа, гарантираща непрекъснато електрозахранване и допълнителна натовареност
- Водоснабдяване във всички населени места в община Златоград, почти без сезонни режими.

- Намаляване на броя на работни места, поради ниска конкурентоспособност на местната икономика и нужда от подобряване и модернизиране на производствения и капацитет;
- Недостатъчен капацитет на социалните услуги за рисковите групи от населението
- Слабо развита здравна инфраструктура на територията на община Кирково и затруднен достъп до специализирана медицинска помощ;
- Моноструктурно земеделие на територията на община Кирково, основано на тютюнопроизводството и необходимост от диверсификация на икономиката.
- Остаряла материално-техническа база, ниско ниво на модернизация (механизация и автоматизация) на селското стопанство.
- Висок процент на неизползвани земеделски земи.
- Неразвита туристическа инфраструктура на територията на община Кирково;
- Затруднено изграждане и поддържане на обслужващата техническа инфраструктура;
- Недостатъчно добро общо състояние на републиканската пътна мрежа.
- Общинската пътна мрежа и в двете общини е влошено, нужда от спешни мерки за рехабилитация
- Нужда от подобряване на градската среда в населените места, облагородяване, създаване на места за отдих, спорт на открито, детски площадки и други
- Ниска степен на изграденост на канализация
- Липса на пречиствателни съоръжения за отпадни води на територията на община Кирково.
- Наличие на нерегламентирани сметища.
- Лоша техническа инфраструктура до част от обектите на КИН
- Висока степен на ерозия на почвите около зоните на добив на полезни изкопаеми, незалесени територии и

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Изградена ПСОВ в Златоград ▪ Богати залежи на полезни изкопаеми, а добива им гарантира сериозна заетост в община Златоград 	<p>речни корита, основно в община Златоград</p>
ВЪЗМОЖНОСТИ (външни фактори)	ЗАПЛАХИ (външни фактори)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Трансграничното разположение е възможност за бизнеса за по-лесно достигане до външни пазари, както и за нарастване на туристическия поток. ▪ Създаване на трансгранични възможности за туризъм и пътувания. ▪ Подобряване на квалификационната структура чрез обучение и заетост. ▪ Осигуряване на заетост, чрез включване в програми като чиракуване, повишаване на знанията, уменията и професионалната квалификация на безработните; ▪ Подобряване на качеството на работната сила, чрез обучения на заетите, основно в сектор промишленост; ▪ Стимулиране на бизнеса чрез повишаване на неговата конкурентоспособност и експортен потенциал. ▪ Достъп на територията до европейско финансиране – възможности за развитие на инфраструктура, социални услуги и бизнес в различни икономически сектори, включително създаване на устойчива структура от микропредприятия. ▪ Подобряване на обществената среда и услуги, като фактор за задържане на населението в региона и предпоставка за социално-икономическото развитие ▪ Възможност за развитие на икономически дейности, осигуряващи добавена стойност на селскостопанските продукти, основно чрез преработка и развитие на хранително-вкусовата промишленост и др. ▪ Внедряване на нови технологии, автоматизация и пазарно ориентиране в сектора животновъдството ▪ Оползотворяване на местните природни ресурси за повишаване качеството на живот на местните жители, за спиране на негативните демографски и социални тенденции и повишаване на качеството 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Труден достъп до свободни средства за стартиране и съфинансиране на проекти. ▪ Обезлюдяване на част от селищата и увеличаване на миграцията. ▪ Несъответствие между потребностите на бизнеса от квалифициран персонал и образователните планове и програми ▪ Липса на квалифицирана работна ръка на пазара на труда ▪ Продължаващ социално-икономически упадък на малките населени места ▪ Продължаващо намаляване на населението в трудоспособна възраст. ▪ Зависимост от външно финансиране при изграждане или реконструкция на основните инфраструктурни съоръжения. ▪ Липса на икономическа ефективност при инвестиции в малките населените места. ▪ Влошаване на инвестиционната активност, поради неблагоприятна макроикономическа и вътрешно-политическа и геополитическа среда ▪ Намаляване на регистрираните стопански обекти. ▪ Намаляване на селскостопанския фонд и обработваемата земя. ▪ Липса на селскостопански производители с пазарна ориентация. ▪ Силна зависимост на община Кирково от развитието на тютюнопроизводството в национален мащаб.

на условията в социалната сфера

- Развитие и благоустройство на места и провеждане на културни, спортни и др. изяви, които ще съхраняват и развиват културните традиции чрез ПРСР и Стратегията за ВОМР.
- Задържане на населението в селата и ограничаване на обезлюдяването и подобряване на достъпа до заетост, намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване чрез местни инициативи и проекти

3.4. Потребности на уязвимите и малцинствени групи, при наличие на такива:

На територията на МИГ Кирково - Златоград **няма изявиени уязвими и малцинствени групи**. Въпреки това, групи в риск от гледна точка на социален статус, заетост, лица с увреждания има на територията на всяка от общините. В тази връзка, при разработването на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград са изследвани основните рискови групи на територията на двете общини и техните потребности, за удовлетворяването на които може да допринесе стратегията за ВОМР. Настоящата стратегия за ВОМР има за цел да окаже въздействие върху цялата територия и население, като в тази връзка се извърши преглед на общинските секторни политики в областта на социалните услуги, дефинирана въз основа на Доклад за анализ на ситуацията в община Златоград, извършен през месец декември 2015 г., който е част от Оценка, проучване и анализ на социалните услуги и уязвими групи в област Смолян, извършен за целите на предстоящото разработване на Стратегия за социалните услуги в област Смолян 2015 – 2020 г., както и Общински план за развитие на община Кирково 2014 – 2020 г. Анализът на социалните услуги на територията на община Златоград показва, че всички рискови групи са обхванати от социални услуги в домашна среда и общността, а по отношение на идентифицираните дефицити са предвидени мерки за тяхното преодоляване. Стратегията за ВОМР ще допринесе за подобряване средата и качеството на живот на населението на територията на МИГ Кирково - Златоград, в т.ч и на рисковите, съгласно социалната политика групи.

От извършеният социален анализ като социално рискови групи се очертават:

- **Непълнолетно население** – децата в риск като % от населението на територията на МИГ Кирково – Златоград представляват 0,63 %. Най-голям е броят на децата с физически увреждания – общо 47 (28 в община Златоград и 19 в община Кирково. На следващо място в рисковите групи са децата на самотен родител и децата в многодетни семейства, като тези рискови групи са предимно в община Кирково.
- **Пълнолетно население** - в унисон с демографската характеристика, най-многобройна е рисковата група на пенсионерите – към 31.12.2014 г. общо 12 258 лица. На следващо място сред пълнолетното население в риск групата на регистрирани безработни лица - 2852, съставена основно от лица без или с по-ниско от основно образование (1333 лица) и безработни над 55 годишна възраст – 1095 лица. На следващо място са лицата с физически увреждания – 1143 лица, следвани от групата на самотноживеещите стари хора, за които е налична информация само за община Кирково.

❖ **Безработни лица**

Безработицата в община Кирково е със средногодишно равнище за 2015 г. 24,19 %, а в община Златоград 16,73 % през 2015 г. От общия брой безработни лица през 2015 г., най-висок дял заемат лицата на възраст от 30 до 54 г. вкл. – 51,4 % (1 432), следвани от лицата над 55 годишна възраст, които са общо 1 082 или 38,9 % от всички безработни. Делът на

безработните младежи до 29 годишна възраст е 9,7 % (271 лица). Всички възрастови групи са избрани като целеви по мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване квалификацията на заетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“ (ОПРЧР Ос1, ИП 1, 3 и 6), тъй като на територията на МИГ Кирково – Златоград равнището на безработицата е много над средното за страната през 2015 г. Лицата със средно и по-ниско образование представляват 94,79 % от всички безработни лица, в тази връзка те са изведени като отделна целева група, към която ще бъдат насочени дейности за повишаване на знанията и уменията им, както и придобиване на професионална квалификация, тъй като ниското образование или образование, неотговарящо на нуждите на бизнеса (за територията на МИГ основно преработващата промишленост) са причините за продължителната безработица.

По-голямата част от проектите в обхвата на СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1 „Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост“ на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград са насочени към повишаване на заетостта на населението, чрез създаване на нови работни места.

Стратегията за ВОМР включва мярка, която конкретно адресира нуждите на тази група в риск. Мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване квалификацията на заетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“ (ОПРЧР Ос1, ИП 1, 3 и 6) цели да подобри достъпа до заетост и качеството на работните места. Чрез мярката ще се насърчава устойчивата и качествена заетост и подкрепя за мобилността на работната сила. Първата целева група към която е насочена мярката са икономически неактивни лица, извън образование и обучение, в т.ч. обезкуражени лица; търсещи работа безработни лица и групи в неравностойно положение на пазара на труда, в т.ч. трайно безработни лица (над 1 година) от всички възрастови групи. Реализацията на проекти, насочени към тази целева група ще даде възможност за създаване на подходящи умения на целевите групи, вкл. чрез обучения, което ще им осигури по-голяма конкурентоспособност и успешна интеграция на пазара на труда.

- ❖ **Лица с увреждания, в т.ч. деца с увреждания, възрастни в невъзможност за самообслужване, в т.ч. самотно живеещи възрастни хора, възрастни и деца в риск по други социални признаци**

Тази рисков групи включват:

- **Хора с увреждания** (в т.ч. с физически, сензорни, множествени увреждания, умствена изостаналост и психични заболявания) – 1 709 лица, в т.ч. деца с увреждания – общо 80 през 2014 г. на територията на МИГ Кирково – Златоград.
- **Хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване**, в т.ч. **самотно живеещи възрастни хора**. Самотно живеещите възрастни хора в община Кирково са 861 през 2014 г., липсват данни за община Златоград, от което следва, че броят на тази целева група е значително по-голям.
- **Възрастни и деца в риск:**
  - Възрастни в риск – 4 837 през 2014 г., в т.ч. лица, получаващи социални, целеви помощи или са обект на социално подпомагане (2 911), пенсионери с пенсии за инвалидност, ненавършили пенсионна възраст (1 746), пенсионери със социални пенсии (72 лица), самотни родители и многодетни семейства (27), стари хора, чакащи за настаняване в СИ – 2 лица, стари хора, ползващи социални услуги – 79 лица.

- Деца в риск – 129 през 2014 г.

Основните нужди на лицата с увреждания и възрастните в невъзможност от самообслужване, вкл. самотно живеещите стари хора, са свързани с затрудненията им да се обслужват сами. Тази група лица, деца и възрастни има нужда от полагане на ежедневни грижи в домашна среда, както и от здравни грижи, в т.ч. рехабилитационни. През настоящата година и в двете общини на територията на МИГ Кирково – Златоград се предоставят социални услуги „личен асистент“, „социален асистент“, „домашен помощник“ (по схемата на ОПРЧР „Нови алтернативи“), които удовлетворяват нуждата от ежедневни грижи в домашна среда на общо 142 лица от тези целеви групи (88 в Златоград и 54 в Кирково). Общият капацитет на социалните заведения на територията на МИГ е 107 ползватели на различни социални услуги в общността. Извън системата на социалните услуги остават голям брой лица в риск от всички гореизброени рискови групи. ***Това налага разширяване на капацитета на услугите***, насочени към тях и прави нуждата от настоящата мярка много значителна.

Изпълнението на проекти по настоящата мярка ще допринесе за подобряването качеството на живот на хората с увреждания (в т.ч. с физически, сензорни, множествени увреждания, умствена изостаналост и психични заболявания); хората над 65 г. в невъзможност за самообслужване, в т.ч. самотноживеещи възрастни хора, както и останалите деца и възрастни в риск (изброените целеви групи по мярката).

При така описаният обхват на мярката, тя напълно съответства и ще допринесе за постигането на Специфична цел 1: „Подобряване на достъпа на хора с увреждания и хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване до услуги за социално включване и здравеопазване“ от Инвестиционен приоритет 3 на Приоритетна ос 2 на ОПРЧР 2014 – 2020 г. и в тази връзка в Стратегията за ВОМР е включена конкретна мярка, насочена към гореизброените рискови групи от населението – Мярка „По-добър достъп до устойчиви услуги, вкл. здравни и социални услуги чрез интегриран подход на територията на МИГ Кирково - Златоград“. Очакваният резултат от мярката ще бъде подобряване качеството на живот на социално уязвимите и рискови групи на територията на МИГ Кирково – Златоград, чрез осигуряване на интегрирани социални и здравни услуги в домашна среда и в общността. *В допълнение, всички инфраструктурни проекти в рамките на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград ще бъдат реализирани в съответствие със ЗУТ и условията за осигуряване на достъп за лица с увреждания, като по този начин стратегията ще допринесе за подобряване на условията и качеството на живот на децата с увреждания. Всички проекти от стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград, насочени към подобряване на публичната инфраструктура пряко ще повлияят върху подобряване на качеството и средата на живот на лицата с увреждания. Разнообразяването на културния и социален живот в общините чрез мярката, насочена към възстановяване и опазване на културното и природно наследство, в която са включени дейности за създаване на различни културни събития, ще окаже пряко въздействие върху подобряване качеството на живот на хората.*

4. Цели на стратегията:

Прилагането на подхода ВОМР се извършва чрез интегрирани и многосекторни стратегии за ВОМР, основани на характеристиките на конкретната територия и разработени въз основа на **местните потребности и потенциал**, в съответствие с ***политиките на национално, регионално и местно ниво***, включително и с ***политиките по десегрегация и деинституционализация***.

В тази връзка, настоящата стратегия за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград е разработена

изцяло въз основа на местните потребности и потенциал, изведени в следствие на проведените проучвания (социално-икономическо проучване и анализ на заинтересованите страни) и в съответствие с:

Следните цели на подхода ВОМР:

- насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността;
- интегриран подход към околната среда чрез съхраняване и опазване на околната среда и насърчаване на ресурсната ефективност, включително дейности за превенция и управление на риска и за използване потенциала на културното наследство;
- фокусиране върху иновациите чрез насърчаване на въвеждането им в практиката;
- насърчаване на устойчивата и качествената заетост и подкрепа за мобилността на работната сила;
- повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, включително чрез диверсификация;
- подобряване на качеството на образованието и повишаване квалификацията на населението.

Специфичните цели на ЕЗФРСР:

- развитие и стимулиране на предприемачество и устойчив бизнес;
- развитие на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот чрез развитие на хоризонтални и междусекторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес;
- развитие на практики и модели за добро управление и участие на заинтересованите страни в развитието на територията като основа за териториално развитие;
- развитие на териториална идентичност, маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер;

Тематичната цел на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 – 2020 г.:

- Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, вкл. чрез диверсификация и алтернативни дейности.

Тематичните цели на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020 г.:

- Насърчаване на устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила;
- Насърчаване на социалното приобщаване и намаляване на бедността;
- Подобряване на качеството на образование и повишаване квалификацията на населението.

Изхождайки от целите на подхода ВОМР, целите на програмите, включени в стратегията и въз основа на характеристиката на територията, местните потребности, интерес и очаквания, Стратегията за водено от общностите местно развитие на МИГ Кирково - Златоград за периода 2016 – 2020 г. е насочена към изпълнението две стратегически цели, за постигането на които са разработени конкретни приоритети за развитие:

4.1. Цели на стратегията и приоритети за развитие на територията:

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1:

„Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост“

Първата стратегическа цел (СЦ) е насочена към развитие на местната икономика. На територията на двете общини е идентифициран потенциал и интерес както в областта

селското стопанство и преработването на селскостопанска продукция, така и за повишаване капацитета на малките и средни предприятия, които осигуряват по-висока и с несезонен характер заетост. В тази връзка, първият приоритет за развитие на територията на МИГ Кирково - Златоград е насочен именно към:

Стратегическа цел 1 обхваща два приоритета:

- ✓ **Приоритет 1: Повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти.**
- ✓ **Приоритет 2: Повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите.**

По първия приоритет е планирана подкрепа за подобряване конкурентоспособността на земеделските стопанства, в т.ч. малките земеделски стопанства (съгласно определението на ПРСР 2014 – 2020 г.). Добавянето на стойност към земеделските продукти чрез създаване на преработвателни предприятия от сектор земеделие е от съществено значение за цялостното повишаване на конкурентоспособността и ефективността на селското стопанство на територията на МИГ Кирково - Златоград.

Вторият приоритет има потенциал да окаже най-значително влияние за устойчивото и балансирано икономическо развитие. Целите в него включват както подобряване капацитета на съществуващите МСП, така и насърчаване на инвестиционни дейности за развитие на разнообразни неземеделски икономически дейности от микропредприятия. Този приоритет е от особена важност за създаването на работни места и повишаването качеството на живот на населението. Модернизирането и механизирването на дейностите в селското стопанство предопределя все по-ниска заетост в този сектор, която има сезонен характер. От друга страна, малките и средни предприятия на територията на община Кирково и община Златоград, развиващи дейност в допустимите по ОПИК сектори имат значителен потенциал за повишаване производителността и експортния си потенциал, което е ще създаде по-устойчива икономика. Развитието на неземеделски микропредприятия ще доведе до разширяване възможностите за заетост за населението и ще допринесе за повишаването качеството на живот на местната общност. Този приоритет включва също подкрепа, насочена към създаване на достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, и насърчаване и подпомагане на младежката заетост, както и повишаване квалификацията на заетите лица, допустими за подпомагане по ОПРЧР 2014 -2020 г., както и повишаване на квалификацията на заетите лица, което ще допринесе за повишаване производителността на бизнеса.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2:

„Създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги , развитие на туризма и съхраняване на културното наследство“

Втората стратегическа цел е насочена към подобряването на малка по мащаби инфраструктура в населените места, включително публична инфраструктура за отдих и туристическа информация и подобряването и съхраняване на местната идентичност – местното нематериално културно, природно наследство и традиции. Стратегическата цел включва още създаване на условия за социална интеграция и борба с бедността, което е идентифицирано като важен приоритет и за двете общини.

- ✓ **Приоритет 1: Подобряване на средата и качеството на живот на населението.**

Подобряването на техническа инфраструктура е в основата на създаването на оптимална

жизнена среда и повишаване на привлекателността за бизнес и инвестиции. Инвестициите в публичната инфраструктура са от особена важност за съживяването на населените места, най-вече извън общинските центрове, което ще даде възможност за тяхното съживяване. За подобряването на качеството на живот на населението е отчетена необходимостта от развитието на устойчиви социални и здравни услуги за хората в рисков социално положение (самотноживеещи, лица с увреждания и др.). В тази връзка приоритетът е насочен и към създаване на условия за социална интеграция и борба с бедността.

✓ **Приоритет 2: Насърчаване на туристическите и културни дейности.**

Територията все още има неоползотворен потенциал за по-устойчиво развитие на туристическия сектор и инвестициите в това направление допълнително ще допринесат за съживяване на региона. Местната идентичност, традициите, културата и природното наследство могат да бъдат определени като силни предимства на територията. Инвестициите в културното и природно наследство ще допълнят резултатите от дейностите за подобряване качеството на живот на населението, както и за развитие на туризма и ще допринесат за сплотяване на местната общност и съхраняване на нейната идентичност. От особена важност за този приоритет е опазване на материалното и нематериално културно наследство, както и насърчаване опазването на природното наследство.

Хоризонтална цел към Стратегията за ВОМР:

„Ефективното изпълнение на стратегията за ВОМР и дейности за популяризирането и“

Целта е насочена към изграждане капацитет за успешно изпълнение на стратегията за водено от общностите местно развитие. В рамките на тази цел ще се повиши информираността за подхода сред местната общност, ще се създадат умения на местни лидери за изпълнение на проекти. По-активното участие в процеса на прилагане на стратегията на различни заинтересовани страни от местната общност ще допринесе ефективното изпълнение на цялостната стратегия на МИГ Кирково - Златоград и за постигане на положителни промени на територията на местната инициативна група – община Кирково и община Златоград.

4.2. Специфични цели:

За реализирането на приоритетите за развитие, в стратегическата рамка на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград са дефинирани седем специфични цели, пряко насочени към реализирането на двете стратегически цели на стратегията, както следва:

За постигане на *Стратегическа Цел 1 „Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост“*:

- **Подобряване на конкурентоспособността и ефективността на земеделските стопанства, в т.ч. малките земеделски стопанства;**
- **Повишаване на инвестициите за добавяне на стойност към земеделските продукти;**
- **Насърчаване на инвестициите за създаване на микропредприятия извън сектор земеделие, диверсификация на местната икономика и създаване на заетост;**
- **Повишаване на производителността и експортния потенциал на съществуващите МСП;**
- **Насърчаване на заетостта, в т.ч. младежката заетост.**

За постигане на *Стратегическа Цел 2 „Създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги, развитие на туризма и*

съхраняване на културното наследство“:

- **Подобряване на публичната инфраструктура в населените места;**
- **Създаване на условия за социална интеграция и борба с бедността;**
- **Създаване на условия за развитие на туризма и съхраняване на местното нематериално културно и природно наследство;**

За постигане на хоризонталната цел към Стратегията за ВОМР „Ефективното изпълнение на стратегията за ВОМР и дейности за популяризирането и“:

Изграждане на капацитет за успешно изпълнение на стратегията за водено от общностите местно развитие.

Всяка специфична цел е обвързана с приоритетите за развитие на територията и се основава местните потребности и потенциал.

ЦЯЛОСТНА СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА:

Стратегическа цел:	Стратегическа Цел 1: Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост				
Приоритети	Приоритет 1 Повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти		Приоритет 2 Повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите		
Специфични цели	Специфична цел 1 Подобряване на конкурентоспособността и ефективността на земеделските стопанства, в т.ч. малките земеделски стопанства	Специфична цел 2 Повишаване на инвестициите за добавяне на стойност към земеделските продукти	Специфична цел 1 Насърчаване на инвестициите за създаване на микропредприятия извън сектор земеделие, диверсификация на местната икономика и създаване на заетост	Специфична цел 2 Повишаване на производителността и експортния потенциал на съществуващите МСП	Специфична цел 3: Насърчаване на заетостта, в т.ч. младежката заетост
Програма и мярка	ПРСР: Мярка 4.1: „Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства”	ПРСР: Мярка 4.2: „Подкрепа за инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти”	ПРСР: Мярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“	ОПИК: Приоритетна ос 2 "Предприемачество и капацитет за растеж на МСП, ИП «Капацитет за растеж на МСП, Мярка: Подобряване на производствения капацитет в МСП на територията на МИГ-Кирково-Златоград	ОПРЧР: Ос 1 Инвестиционен приоритет 1,3 и 6: Мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване квалификацията на заетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“
Стратегическа цел:	Стратегическа Цел 2: Създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги, развитие на туризма и съхраняване на културното наследство				
Приоритети	Приоритет 1 Подобряване на средата и качеството на живот на населението		Приоритет 2 Насърчаване на туристическите и културни дейности		
Специфични цели	Специфична цел 1 Подобряване на публичната инфраструктура в населените места	Специфична цел 2 Създаване на условия за социална интеграция и борба с бедността	Специфична цел 1 Създаване на условия за развитие на туризма и съхраняване на местното нематериално културно и природно наследство		
Мярка (Програма)	ПРСР: Мярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура	ОПРЧР: Ос 2, ИП 3 „По-добър достъп до устойчиви услуги, вкл. здравни и социални услуги чрез интегриран подход на територията на МИГ Кирково - Златоград”	Мярка извън ПРСР „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”		
	Хоризонтална цел към Стратегията за ВОМР: Ефективното изпълнение на стратегията за ВОМР и дейности за популяризирането и: Под-мярка 19.4 Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие				

4.3. Връзка между стратегията за ВОМР с характеристиките на конкретната територия, разработени въз основа на местните потребности и потенциал, в съответствие с политиките на национално, регионално и местно ниво, включително и с политиките по десеграция и деинституционализация:

В резултат на проведеня социално-икономически анализ се очертават няколко важни аспекта, които могат да се превърнат в двигатели за развитието на територията, които са в основата на настоящата СВОМР. На първо място, това е потенциалът на предприятията за повишаване на техния капацитет, което ще създаде по-добри възможности за реализация на МСП на високо-конкурентни пазари, конкурентни предимства и условия за засилване на експортния им потенциал. Потребността на бизнеса от квалифицирана работна ръка, идентифицирана по време на проучванията на територията ще бъде удовлетворено чрез обученията за професионална квалификация, ключови компетентности и други, предвидени в мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване квалификацията на заетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“ (ОПРЧР). На второ място е потенциала за развитие на сектор земеделие, в т.ч. добавяне на стойност към земеделските продукти. На следващо място, в отговор на демографската характеристика на територията – застаряващо население, което се нуждае от интегрирани здравни и социални услуги, изпълнението на проектите по мярка „По-добър достъп до устойчиви услуги, вкл. здравни и социални услуги чрез интегриран подход на територията на МИГ Кирково – Златоград“ (ОПРЧР) ще допринесе за повишаване качеството на живот на населението, определено като целева група по мярката. Инвестициите в туристическа инфраструктура и за опазване и популяризиране на културното и природно наследство ще дадат стимул за развитие на туристическия сектор и ще създадат условия за социално сближаване.

Реализацията на потенциала на територията, трябва да се преследва при минимизиране на влиянието на слабите и страни, които са значителни и промяната им ще изисква относително високи равнища на инвестиции. Като основни фактори, които се явяват лимитиращи за развитието на територията, могат да се очертаят:

- *Негативни демографски тенденции;*
- *Необходимост от подобряване производствения капацитет и създаване на възможности за подобряване на конкурентноспособността на чуждите пазари на местните малки и средни предприятия, основно от сектор промишленост;*
- *Остаряла материално-техническа база, ниско ниво на модернизация (механизация и автоматизация) в селското стопанство;*
- *Неразвита преработваща промишленост в областта на земеделието;*
- *Неоползотворен туристически потенциал, основно в община Кирково;*
- *Необходимост от подобряване състоянието на всички видове публична инфраструктура;*
- *Недостатъчна изграденост във ВиК сектора;*
- *Лошо състояние на общинската пътна мрежа;*
- *Продължителни високи нива на безработица, ниски доходи, свито потребление;*
- *Високи и увеличаващи се нива на възрастова зависимост – голяма нужда от интегрирани социални и здравни услуги;*

Настоящата стратегия за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград, отчита всички лимитиращи фактори и слаби страни на територията и търси баланс за въздействие върху тях, чрез подпомагане на секторите, имащи отношение към политиките на ЕЗФРСР, ЕСФ и ЕФРР. Всички избрани мерки в стратегията ще допринесат пряко или непряко за разгръщане на

потенциала на територията на МИГ Кирково - Златоград. За принос към преодоляване на слабите страни, въздействие ще окажат следните области на интервенции, заложи в стратегията за ВОМР Кирково – Златоград.

Конкретните възможности за развитие, които ще бъдат оползотворени чрез стратегията са:

- Подобряване на конкурентоспособността и създаване потенциал за експорт на предприятията на територията на МИГ Кирково – Златоград.
- Повишаване и подобряване на използването на ИКТ и услуги, и оптимизиране на процесите за управление на бизнеса.
- Повишаване на връзката между бизнеса и образованието, в отговор на потребността на предприятията от квалифицирана работна ръка, чрез обучения за професионална квалификация, ключови компетентности и др. на заетите лица.
- Осигуряване на достъп до заетост и създаване на условия за увеличаване на заетостта чрез мерки за стимулиране на работодателите при наемане на икономически неактивни лица от всички възрасти, чиракуване, насърчаване на мобилността на работната сила и др.
- Достъп на територията до европейско финансиране – възможности за развитие на инфраструктура, социални услуги и бизнес в различни икономически сектори, включително създаване на устойчива структура от микропредприятия.
- Развитие на икономически дейности, осигуряващи добавена стойност на селскостопанските продукти, основно чрез преработка и развитие на хранително-вкусовата промишленост и др.
- Подпомагане на основните сектори на местната икономика – преработвателният сектор, който е гръбнакът на икономиката на община Златоград и диверсификация на икономиката на община Кирково.
- Развитие и благоустройство на населените места, дейности за съхраняване и оползотворяване на материалното културно и природно наследство, провеждане на културни, спортни и др. изяви, които ще съхраняват и развиват нематериалното културно и природно наследство чрез стратегията за ВОМР.

Допринасяйки за решаване на проблемите на територията е логична и обвързаността на стратегическата рамка на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград с общинските политики за устойчиво развитие, дефинирани в Общинските планове за развитие на двете общини за периода 2014 – 2020 г.

Съответствието на стратегията за ВОМР с общинските цели и приоритети е представено в следващата таблица:

Общински планове за развитие 2014 – 2020 г.	Стратегия за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград за периода 2016 – 2020 г.	Обвързаност
<p>ОПР Златоград, Стратегическа цел 1: Развитие на балансирана и устойчива общинска икономика, функционираща в благоприятна среда за инвестиции и предприемачество и отличаваща се с ефективно оползотворяване на местните ресурси и потенциали.</p> <p>ОПР Кирково, Приоритет 3: Насърчаване и подкрепа за развитие на местната икономика</p>	<p>Стратегическата цел 1: „Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост“</p>	<p>Обвързаността на стратегическите цели се изразява в ефекта, които се очаква да бъде постигнат от реализацията на стратегията за ВОМР и ОПР, имащ характер на очаквано въздействие върху територията на МИГ. Важността на икономическото развитие е поставена в центъра на стратегическите рамки на ОПР и на двете общини.</p>
<p>ОПР Златоград, Стратегическа цел 2: Повишаване на жизнения стандарт на местните жители, ограничаване на отрицателните демографски тенденции, развитие на човешките ресурси чрез осигуряване на равни възможности за конкурентноспособно образование и обучение, устойчива заетост, личностен просперитет и социално сближаване (включване).</p> <p>Стратегическа цел 3: Балансирано териториално развитие, чрез комплексно подобряване на състоянието на техническата и социална инфраструктура, съхранение и опазване на природното богатство и културно-историческо наследство.</p> <p>ОПР Кирково, Приоритет 1: Повишаване качеството на предоставяните услуги за населението и Приоритет 2: Обновяване и поддържане на общинската инфраструктура</p>	<p>Стратегическата цел 2: „Създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги, развитие на туризма и съхраняване на културното наследство“</p>	<p>Нуждата от подобряването на всички видове публична инфраструктура, което има за цел да подобри средата и качеството на живот на населението е другият важен стълб на развитие, оценен и планиран в основните стратегически документи и на двете общини. В този стратегически стълб са включени всички важни за развитието на човешките ресурси и повишаването качеството на живот на населението условия – устойчива заетост, обучения, публични услуги , в т.ч. социални, съхраняване на природното и културно наследство, в т.ч. нематериалното, отразяващо местната идентичност.</p>
<p>ОПР Златоград, Специфична цел 1.2 - Използване потенциалите на местната икономика. Специфична цел 1.2.2. Насърчаване на селското стопанство: Мярка 1.2.2.1 Повишаване информираността и познанията за аграрния сектор и насърчаване на стартирането на земеделски дейности; Мярка 1.2.2.2 Развитие на планинското животновъдство и</p>	<p>СЦ 1, Приоритет 1 Повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти</p> <p>Специфична цел 1: Подобряване на конкурентоспособността и ефективността на земеделските</p>	<p>Специфичните цели в ОПР предвижда мерки, насочени към развитие на селското стопанство в характерните за територията области – планински животновъдство и растениевъдство, биопродукти. Публичната подкрепа по мерки 4.1 и 4.2 на СВОМР има същите цели и предвижда подпомагане на земеделските производители и техните стопанства и добавяне на стойност към земеделските продукти</p>

<p>растениевъдство; Мярка 1.2.2.3 Стимулиране отглеждането на биопродукти. ОПР Кирково, Специфична цел 3.1 – Подкрепа за местните производители. Специфична цел 3.2 - Насърчаване на инвестициите</p>	<p>стопанства, в т.ч. малките земеделски стопанства; Специфична цел 2: Повишаване на инвестициите за добавяне на стойност към земеделските продукти</p>	
<p>ОПР Златоград, Специфична цел 1.2. Използване потенциалите на местната икономика (Повишаване на конкурентоспособността на предприятията в общината). Специфична цел 2.1 - Подобряване на възможностите за заетост, повишаване на благосъстоянието на населението и задържане на хората в общината ОПР Кирково, ОПР Кирково, Приоритет 3: Насърчаване и подкрепа за развитие на местната икономика Специфична цел 3.2 - Насърчаване на инвестициите</p>	<p>СЦ 1, Приоритет 2 Повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите Специфична цел 1: Насърчаване на инвестициите за създаване на микропредприятия извън сектор земеделие, диверсификация на местната икономика и създаване на заетост; Специфична цел 2 Повишаване на производителността и експортния потенциал на съществуващите МСП; Специфична цел 3: Насърчаване на заетостта, в т.ч. младежката заетост</p>	<p>В този приоритет СВОМР цели насърчаването на инвестициите за инвестициите за създаване на микропредприятия извън сектор земеделие, диверсификация на местната икономика и създаване на заетост чрез мярка 6.4 на ПРСР, повишаване на производителността и експортния потенциал на съществуващите МСП, които са гръбнака на диверсифицирана икономика на община Златоград и имат значителен потенциал за развитие в община Кирково, чрез инвестициите по ОПИК, предвидени в СВОМР. Поставените цели в ОПР за подобряването на възможностите за заетост са залегнали, което следва да доведе до повишаване благосъстоянието на населението са залегнали и в СВОМР, като очакваната подкрепа по ОПРЧР: Ос 1 Инвестиционен приоритет 1,3 и 6 по предвидената в стратегията мярка ще окаже пряко въздействие върху намаляването на безработицата и повишаване на заетостта на населението, както и повишаване на личната професионална квалификация, което от своя страна ще направи участниците в проектите по-конкурентоспособни на пазара на труда.</p>
<p>ОПР Златоград, Специфична цел 2.2 - Улеснен и равен достъп до качествени социални и образователни услуги и повишаване на сигурността на индивида; Специфична цел 3.1 - Изграждане на модерна техническа инфраструктура, интегрирано и балансирано развитие на населените места; Специфична цел 3.2 - Опазване на околната среда и разумно използване на природните потенциали ОПР Кирково, ОПР Кирково, Приоритет 1. Повишаване качеството на предоставяните услуги за населението: Специфична цел 1.1 - Образование за всички; Специфична цел 1.2 -</p>	<p>СЦ 2, Приоритет 1 Подобряване на средата и качеството на живот на населението Специфична цел 1 Подобряване на публичната инфраструктура в населените места; Специфична цел 2 Създаване на условия за социална интеграция и борба с бедността</p>	<p>Основният ангажимент на общините за създаване на добри условия (чрез инвестиции във всички видове публична инфраструктура) и качество на живот на населението е включен като важна част от СВОМР. Първата специфичната цел в този приоритет на СВОМР, включва мярка 7.2. „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“, подкрепяща инвестиции в публичната инфраструктура, което ще доведе до подобряване на средата на живот в двете общини. Много важна част за всяка община е да осигури адекватни и отговарящи на потребностите на населението социални и други публични услуги, което е от първостепенно значение за преодоляване на негативните тенденции в страната през последните години, за</p>

<p>Социална отговорност и защита. Приоритет 3: Обновяване и поддържане на общинската инфраструктура Специфична цел 2.1 – Достъпност; Специфична цел 2.2 – Благоустройство; Специфична цел 2.3 - Водоснабдяване, канализация, напояване</p>		<p>социално включване на уязвимите и рискови групи и борба с бедността. Тази секторна политика е включена в както в ОПР на общините, така и отделни стратегически документи (Стратегии/ Планове за развитие на социалните услуги). За допълване на възможностите на общините за осигуряване на необходимите социални и здравни услуги и принос за разширяване на капацитета на услугите (при идентифицираната необходимост и в двете общини) в СВОМР е включена мярка от ОПРЧР Ос 2, ИП 3 „По-добър достъп до устойчиви услуги, вкл. здравни и социални услуги чрез интегриран подход на територията на МИГ Кирково - Златоград”, която се очаква да допринесе за удовлетворяването на потребностите на населението в риск чрез осигуряване на интегрирани социални и здравни услуги.</p>
<p>ОПР Златоград, Специфична цел 1.2.1. Насърчаване развитието на комплексен и специфичен туристически продукт, базиран върху опазването, популяризирането и развитието на културно-историческото наследство и разумното оползотворяване на местните природни ресурси и потенциали</p> <p>ОПР Кирково, ОПР Кирково, Приоритет 3: Обновяване и поддържане на общинската инфраструктура Специфична цел 3.3 - Използване на природните ресурси за бизнес и развлечения</p>	<p>СЦ 2, Приоритет 2 Насърчаване на туристическите и културни дейности</p> <p>Специфична цел: Създаване на условия за развитие на туризма и съхраняване на местното нематериално културно и природно наследство</p>	<p>Важността на туристическия сектор в контекста на устойчивото развитие на територията и съхраняването на природното и културно наследство – материално и нематериално, е важна част от стратегическите документи и на двете общини. Този приоритет е включен и в стратегията за ВОМР, която се очаква да допринесе за оползотворяване на високия потенциал за развитие на туризма в община Кирково, в която секторът не е развит и продължаващ и за подкрепа на туризма в община Златоград, в която секторът има важно място в местната икономика.</p>

Базирайки се на горната таблица ясно личи както съответствието на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград с общинските политики за устойчиво развитие, дефинирани в Общинските планове за развитие на двете общини за периода 2014 – 2020 г., така и приносът, който ще има стратегията за ВОМР за постигане на техните цели и приоритети.

Общинските планове за развитие за периода до 2020 г. са разработени в съответствие със Закона за регионалното развитие (ЗРР) и следва препоръките на областните стратегии за развитие на област Смолян (за община Златоград) и област Кърджали (за община Кирково), което има за цел да гарантира обвързаността и приноса на всяко ниво на планиране (национално, регионално, областно, местно/общинско). По този начин настоящата стратегия съответства и насоките за развитие на областно ниво, които са залегнали при планирането на общинските политики, чиято ясна връзка със стратегическата рамка на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград е представена в горната таблица.

Изпълнението на СВОМР на МИГ Кирково – Златоград ще допринесе за реализацията на следните приоритетни направления на Национална програма за развитие „България 2020“:

- Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила.
- Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване.
- Развитие на аграрния отрасъл за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси.
- Подкрепа на иновационните и инвестиционни дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката.

и на приоритетните направления на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022, както следва:

- Активизиране на специфичния потенциал на регионалните и местните икономики чрез подкрепа за повишаване конкурентоспособността на малкия и средния бизнес.
- Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творчески индустрии в районите.
- Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални и културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в районите.

Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград е разработена при спазване на принципа за липса на дискриминация, който е в основата на националните политики за десегрегация. В стратегията няма заложи мерки, които да противоречат на политиката и националната стратегия за деинституционализация – не се предвижда подкрепа за специализирани социални институции. По мярка 7.2, в случай на изпълнение на проекти, насочени към социална инфраструктура ще бъде съблюдавано съответствието с националната стратегия за деинституционализация. В подкрепа на гореописаното, към настоящата стратегия е приложена Декларация от председателя на общински съвет Кирково/ Златоград, че стратегията за ВОМР е разработена въз основа на местните потребности и потенциал и съответства на политиките на национално, регионално и местно ниво, включително и с политиките по десегрегация и деинституционализация.

4.4. Описание на иновативните характеристики на стратегията:

На територията МИГ Кирково – Златоград не е прилаган подхода ЛИДЕР за периода 2017 – 2013 г. Настоящата Стратегия за водено от общностите местно развитие за периода до 2020 г. ще окаже положително въздействие в развитието на всички области – промишленост, в т.ч. преработвателната промишленост свързана със земеделски продукти, земеделие,

животновъдство, туризъм, публична инфраструктура, образование, социална сфера и опазване и на културно и природно наследство.

Иновативните характеристики на настоящата стратегия се основават основно на обхвата на мерките, заложи в стратегията, подходът за насърчаване на иновациите и развитието на нови за територията продукти.

Нови методи и начин за решаване на местните проблеми и слабости на територията

Малките земеделски стопанства са по-голямата част от земеделските стопанства на територията на МИГ Кирково – Златоград. Модернизирането на физическите им активи е от съществено значение за подобряване на икономическите им резултати, тъй като улеснява въвеждането на нови процеси и технологии за повишаване качеството на произвежданата продукция, намаляване на производствените разходи и разнообразяването на дейностите в стопанството, включително към неземеделските сектори, както и прехода от конвенционално към биологично земеделско производство.

Основната част от най-малките стопанства нямат стремеж за развитие или планират да се оттеглят от земеделието, като основната причина за това е, че разчитат основно на собствени средства за финансиране на текущите разходи и инвестиции, поради досегашната липса на възможности. Този основен ограничаващ фактор за развитие на малките стопанства може да бъде преодолян чрез настоящата Стратегия за ВОМР.

Включване на мерки, които предоставят възможност за нова за територията форма на използване на природните ресурси

Наред със стимулирането на малките стопанства, настоящата Стратегия за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград има още една иновативна характеристика, основаваща се отново на обхвата на мерките, заложи в стратегията. В стратегията е предвидена мярка, която комбинира допустимите дейности по мярка 7.5 на ПРСР дейности, които съответстват на целите на Регламент 1305/2013 – мярка „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”. Важен акцент в мярката ще бъдат опознаването на местните традиции, опазване на материалното и нематериално културно наследство и насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство. Предвидените дейности в мярката са иновативни за територията на МИГ Кирково - Златоград и очакванията към тях са да повишат разнообразяването на социалния и културен живот на населението. Местното нематериално културно и природно наследство са един от най-силно изразените сравнителни предимства на територията. Инвестициите по мярката ще допълнят резултатите от дейностите за подобряване качеството на живот на населението, както и за развитие на туризма и ще допринесат за сплотяване на местната общност и съхраняване на нейната идентичност.

Възможност за създаване на нов за територията продукт или услуга

Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград насърчава създаването на нови за територията продукти и услуги, които ще бъдат подкрепяни по мярка 6.4. „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“. Очакваните резултати от изпълнението на мярката са диверсифициране на икономиката, основно в община Кирково, където тя има моноструктурен характер, базиран на основния поминък на населението – тютюнопроизводството.

Определяне на критерии за оценка на проектите, свързани с иновативност на проектите

В критериите за оценка на проекти по мерките, насочени към подобряване на конкурентоспособността на местната икономика, се насърчават проекти, свързани с

иновации. Критериите за оценка по мярка 4.1 „Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства” дават приоритет на проектите, свързани с модернизирани на физическия капитал чрез въвеждане на нови технологии и модерни методи на производство в земеделските стопанства.

По-мярка 4.2, която финансира предприятията от хранително вкусовата промишленост също се включва насърчаване на иновациите, чрез даване на приоритет в критериите за оценка, свързан с насърчаването на иновациите и енергоспестяващите технологии.

Чрез иновативния подход и иновативните дейности, заложен и в Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград се очаква подобряване на конкурентоспособността на икономиката, диверсифицирането и на територията на община Кирково и повишаване качеството и средата на живот на местната общност.

4.5. Йерархията на целите – включително цели за крайните продукти или резултатите:

Подход при формулирането на стратегическата рамка:

- *Оценка местните потребности и потенциал, изведени в следствие на Социално-икономическия анализ и Проучването на заинтересованите страни на територията на МИГ;*
- *Целите на подхода ВОМР;*
- *Специфичните цели на ЕЗФРСР;*
- *Тематичната цел на ПО 2 на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 – 2020 г.;*
- *Тематичните цели на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020 г. Ос 1, Инвестиционен приоритет 1 и 3 и Ос 2, Инвестиционен приоритет 3;*
- *Приоритетите за развитие на област Кърджали и област Смолян за периода 2014 – 2020 г.;*
- *Приоритетите за развитие на община Кирково и община Златоград за периода 2014 – 2020 г.*

Структурата на стратегическата рамка на Стратегия за водено от общностите местно развитие на МИГ Кирково - Златоград е изградена въз основа на характеристиката на територията и неоползотворения потенциал за развитие, като основните насоки и приоритети се базират на нуждите и очакванията на местната общност, идентифицирани в проведените проучвания. Йерархията на целите е представена на следващата графика:

Стратегия за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград

Хоризонтална цел към Стратегията за ВОМР:
Ефективното изпълнение на стратегията за ВОМР и
дейности за популяризирането и

СЦ 1 Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост

СЦ 2 Създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги, развитие на туризма и съхраняване на културното наследство

Приоритет 1 Повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти

Приоритет 2 Повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите

Приоритет 1 Подобряване на средата и качеството на живот на населението

Приоритет 2 Насърчаване на туристическите и културни дейности

Специфична цел 1 Подобряване на конкурентоспособността и ефективността на земеделските стопанства, в т.ч. малките земеделски стопанства

Специфична цел 2 Повишаване на инвестициите за добавяне на стойност към земеделските продукти

Специфична цел 1 Насърчаване на инвестициите за създаване на микропредприятия извън сектор земеделие, диверсификация на местната икономика и създаване на заетост

Специфична цел 2 Повишаване на производителността и експортния потенциал на съществуващите МСП

Специфична цел 3 Насърчаване на заетостта, в т.ч. младежката заетост

Специфична цел 1 Подобряване на публичната инфраструктура в населените места

Специфична цел 2 Създаване на условия за социална интеграция и борба с бедността

Специфична цел 1 Създаване на условия за развитие на туризма и съхраняване на местното нематериално културно и природно наследство

Към всяка специфична цел на Стратегията са избрани мерки от ПРСР, ОПИК или ОПРЧР, както и съответстващи на Регламент 1305/2013 г. Мерките в стратегията са конкретно обвързани с постигането на всяка от специфичните цели, дефинирани в стратегическата рамка, които от своя страна са насочени към приоритетите на двете цели на стратегията. Логическата обвързаност на мерките, специфичните цели, приоритетите и основните цели на стратегията ще гарантира постигането на крайните резултати и задоволяване на очакванията и нуждите на местната общност, в съответствие с характеристиката и потенциала на територията.

В следващата таблица е представена обвързаността на избраните мерки по приоритетните области на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград и очакваните крайни резултати от изпълнението на стратегията:

Цел/ Приоритет/ Избрани мерки		Краен резултат
СЦ 1. „Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост“		
Приоритет 1 „Повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти“		
Мярка 4.1 (ПРСР)	Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства	<i>Подобрена ефективността на земеделските стопанства, в т.ч. малките земеделски стопанства и насърчено биопроизводството</i>
Мярка 4.2 (ПРСР)	Подкрепа за инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти	<i>Добавяне на стойност към земеделските продукти, чрез инвестиции в преработвателната промишленост</i>
Приоритет 2 „Повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите“		
Мярка 6.4 (ПРСР)	Подкрепа за инвестиции в установяването и развитието на неселскостопански дейности, в т.ч.:	<i>Подкрепени инвестиционни дейности извън сектор земеделие и подпомогнат процеса на диверсификация на местната икономика, създадени работни места</i>
<i>Мярка 6.4.1 (ПРСР)</i>	<i>Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности</i>	
ОПИК: Приоритетна ос 2	Мярка: Подобряване на производствения капацитет в МСП на територията на МИГ-Кирково-Златоград	<i>Трансфер на знания и технологии на местно ниво чрез инвестиции за повишаване на капацитета на МСП за пазарно развитие, вкл. Експортен потенциал и производителността на труда на територията на МИГ Кирково - Златоград</i>
ОПРЧР: Ос 1 Инвестиционен приоритет 1, 3 и 6	Мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване	<i>Увеличен броят на започналите работа безработни или неактивни младежи до 29 г. и безработни над 29 год. Увеличен броят на икономически неактивните младежи извън образование и обучение на възраст до</i>

квалификацията на заетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“

29 г. вкл., които са получили предложение за обучение, работа, стаж или обучение по време на работа (чиракуване), или са насочени към продължаване на образованието. Повишена квалификацията на заетите лица със средно или по-ниско образование, водещо до повишаване производителността на бизнеса.

СЦ 2. „Създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги , развитие на туризма и съхраняване на културното наследство“

Приоритет 1 „Подобряване на средата и качеството на живот на населението“

Мярка 7.2 (ПРСР)

Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура

Подобрена средата и качеството на живот на населението чрез инвестиции в публична инфраструктура

ОПРЧР: Ос 2, ИП 3

„По-добър достъп до устойчиви услуги, вкл. здравни и социални услуги чрез интегриран подход на територията на МИГ Кирково - Златоград“

Подобрен достъп до качествени социални и здравни услуги на децата и възрастните хора с увреждания, в т.ч. възрастните над 65 г. в невъзможност от самообслужване.

Приоритет 2 „Насърчаване на туристическите и културни дейности“

**Мярка 7.5.1
Мярка извън ПРСР (ЕЗФРСР)**

Инвестиции за отдиш и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград

Създадени условия за развитие на туризма, чрез инвестиции в материалното културно и природно наследство и съхранено местното нематериално културно и природно наследство

5. Описание на мерките:

Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград отчита всички лимитиращи фактори и слаби страни на територията на двете общини и търси баланс за въздействие върху тях, чрез подпомагане на секторите, имащи отношение към политиките на ЕЗФРСР, ЕФРР и ЕСФ. Стратегията включва три от програмите, предвиждащи прилагане на подхода ВОМР за периода до 2020 г. Мерките включени в стратегията ще допринесат за постигане на специфичните цели на програмите, чрез изпълнение на проекти, които пряко допринасят за това. Тези програми са:

- Програма за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., както и Регламент (ЕС) № 1305/2013
- Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014 – 2020 г.
- Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014 – 2020 г.

Всички избрани мерки в стратегията ще допринесат пряко или непряко за разгръщане на потенциала на територията на МИГ Кирково – Златоград и за подобряване конкурентоспособността на местната икономика. Допринасяйки за решаване на проблемите на територията е логична и обвързаността на стратегическата рамка на стратегията за ВОМР

на МИГ Кирково - Златоград с общинските политики за устойчиво развитие, дефинирани в Общински план за развитие на община Златоград за периода 2014 – 2020 г. и Общински план за развитие на община Кирково 2014 – 2020 г.

Общинските планове за развитие на община Кирково и община Златоград за периода до 2020 г. са разработени в съответствие със Закона за регионалното развитие (ЗРР) и следват препоръките на областните стратегии за развитие на област Кърджали (за община Кирково) и област Смолян (за община Златоград), което има за цел да гарантира обвързаността и приноса на всяко ниво на планиране (национално, регионално, областно, местно/общинско).

1. Общи изисквания към всички мерки от Стратегията за ВОМР на МИГ

➤ Обхват на мерките в ВОМР на МИГ „Кирково – Златоград“ и ограничения:

Съгласно приложимата нормативна уредба, в една стратегия за ВОМР могат да бъдат включени мерки, които:

- a) са избрани в ПРСР 2014 - 2020 г.;
- b) не са включени в ПРСР 2014 - 2020 г., но са част от Регламент (ЕС) № 1305/2013;
- c) са извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстват на целите на регламента;
- d) са определени в програмите, финансиращи подхода ВОМР.

В настоящата Стратегия за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград, на базата на проведените анкетни проучвания и срещи със заинтересованите страни са включени мерки, които:

- a) са избрани в ПРСР 2014 - 2020 г.;
- b) са извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстват на целите на регламента;
- c) са определени в програмите, финансиращи подхода ВОМР – в ОПРЧР и ОПИК.

Мерките в Стратегията за ВОМР се разработват при спазване на установената липса на припокриване и координация по всички програми, финансирани със средства на ЕС. В тази връзка са приложими следните ограничения в обхвата на мерките, включени в Стратегията на МИГ „Кирково – Златоград“:

- В стратегия за ВОМР не се избират мерки, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи фиксирани плащания, и мерки, свързани със схеми за плащания на площ, в т. ч. под-мерки 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски производители“, 6.2 „Стартова помощ за неземеделски дейности“ и 6.3 „Стартова помощ за развитие на малки стопанства“ на мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия“ от ПРСР 2014 - 2020 г.
- В стратегия за ВОМР не се избират мерки, финансирани от ЕЗФРСР, предвиждащи инвестиции в инфраструктура за здравеопазване¹.

➤ Териториален обхват на мерките в стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково – Златоград“:

Дейностите по проектите, финансирани по мерките на стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково – Златоград“, трябва да се осъществяват само на територията на действие на МИГ „Кирково – Златоград“, която съвпада с територията на общините Кирково и Златоград.

➤ Период на действие на Стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково – Златоград“:

¹ Съгласно Наредба № 22 от 14.12.2015 г. към м. май 2016 г.

Стратегията за ВОМР се разработва за период до **31 декември 2020 г.**, т.е. срокът за сключване на договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на проекти по мерките, включени в Стратегията, е 31 декември 2020 г., а за мерки, финансирани от ЕЗФРСР до 31.12.2022 г. Крайният срок за изпълнение на дейностите по проектите към СВОМР е до **30 юни 2023 г.**, а за мерки, финансирани от ЕЗФРСР до 15 септември 2025г. Крайният срок за извършване на текущи разходи и популяризиране на Стратегията за ВОМР от страна на екипа на МИГ е **30 септември 2025 г.** (по под-мярка 19.4 „Текущи разходи и популяризиране на стратегия за водено от общностите местно развитие“ на ПРСР). акт. Анекс 5/01.12.2021

➤ **Структура на мярка в стратегията за ВОМР на МИГ „Кирково – Златоград“:**

Описанието на всяка от включените в СВОМР на МИГ „Кирково – Златоград“ мерки съдържа описание на целите и обхвата на мярката, допустимите получатели, допустимите дейности и разходи, определените финансови параметри за проектите, интензитет на финансовата помощ, размер на финансовата помощ, обективни критерии за оценка на проектите и тяхната тежест и др., където е приложимо, съгласно Указанията на УО на финансиращите програми.

➤ **Промяна в мерките на СВОМР:**

Промени в мерките са допустими при промяна в приложимите регламенти или условията на българското законодателство, имащи отношение към мерките. Този вид промени се отразяват без допълнително решение от страна на Общото събрание на МИГ „Кирково – Златоград“.

➤ **Изисквания за допустимост на кандидатите:**

1. Кандидатът/получателят на финансова помощ има постоянен адрес - за физическите лица, и седалище и адрес на управление - за еднолични търговци и юридическите лица, на територията на действие на МИГ „Кирково – Златоград“ (територията на общините Кирково и Златоград) и осъществява дейностите по проекта на територията на действие на МИГ „Кирково – Златоград“ (територията на общините Кирково и Златоград).
2. Не е допустим получател на финансова помощ клон на юридическо лице или на едноличен търговец, ако юридическото лице или едноличният търговец, открил клона, не отговаря на изискванията на т.1.
3. Не е допустим кандидат/получател на помощ и/или негов законен или упълномощен представител, **който не отговаря на условията, определени в насоките за кандидатстване по включените в СВОМР финансиращи програми (ПРСР, ОПИК и ОПРЧР).**

ИНФОРМИРАНост И ПУБЛИЧНОСТ:

Местната инициативна група и получателите на финансова помощ при изпълнение на стратегията за ВОМР са длъжни да осигурят публичност на дейността си и на източниците на финансиране съгласно:

1. изискванията, посочени в Единния наръчник на бенефициента за прилагане на правилата за информация и комуникация 2014 - 2020 г., съгласно приложение № 2 от Националната комуникационна стратегия за програмен период 2014 - 2020 г.;
2. приложение № III към чл. 13 от Регламент за изпълнение 808/2014 на Комисията от 17 юли 2014 г. за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) № 1305/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно подпомагане на развитието на селските райони

от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ОВ, L 2274, 31 юли 2014 г.) и Регламент за изпълнение (ЕС) 2016/669 на Комисията от 28 април 2016 г. за изменение на Регламент за изпълнение (ЕС) № 808/2014 по отношение на изменението и съдържанието на програмите за развитие на селските райони, публичността на тези програми и коефициентите на преобразуване в животински единици (ОВ, L 115/33, 29 април 2016 г.);

3. раздел II, точка 2.2 от Приложение XII от Регламент (ЕС) № 1303/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 17 декември 2013 г. за определяне на общоприложими разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за морско дело и рибарство и за определяне на общи разпоредби за Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд, Кохезионния фонд и Европейския фонд за морско дело и рибарство, и за отмяна на Регламент (ЕО) № 1083/2006 на Съвета (ОВ, L 347 от 20.12.2013 г.), приложими за мерките за информация и публичност.

2. Допълнителни условия за допустимост на кандидатите по проекти, финансирани по мерките от включените в СВOMP оперативни програми – ОПИК и ОПРЧР

➤ Условия за допустимост на кандидати по проекти, финансирани по мерките от ОПРЧР²:

Допустимите бенефициенти по мерките в Стратегията за ВOMP са от *списъка на допустими бенефициенти на ОПРЧР по съответния инвестиционен приоритет*, от който получава финансиране съответната мярка.

Кандидатите следва да отговарят на следните задължителни критерии:

- Да отговарят на *изискванията за предоставяне на минимални помощи*, в съответствие с приложимото законодателство;
- Да *разполагат с финансов капацитет*, който се оценява по предоставена от УО на ОПРЧР методика за оценка на финансовия капацитет. Съгласно чл. 131, т.3 от Регламент (ЕС) 966/2012 г. изискванията за доказване на финансов капацитет на кандидата не се отнасят за публични органи;
- Когато кандидатът е община и тя кандидатства с партньор/и или партньор по проекта е община, тя трябва да представи *Решение на Общинския съвет за подаване на проектно предложение* по конкретната процедура и *Решение на Общинския съвет за одобряване на споразумение за общинско сътрудничество с партньора за кандидатстването по проекта*, съгласно чл. 59 и сл. от ЗМСМА;
- Кандидатите могат да участват в *партньорство* в зависимост от спецификата на обявената мярка, като партньорите като вид организации трябва да съвпадат с тези, посочени като допустими бенефициенти и следва да отговарят на същите условия.

➤ Условия за допустимост на кандидати по проекти, финансирани по мерките от ОПИК³:

² Съгласно „Указания от УО на ОПРЧР 2014 – 2020 за прилагането на подхода ВOMP с ресурси от ОПРЧР 2014 – 2020“

³ Съгласно „Указания от УО на ОПРЧР 2014 – 2020 за прилагането на подхода ВOMP с ресурси от ОПРЧР 2014 – 2020“

Със средства от ОПИК **не се допуска финансиране на проекти, изпълнявани от микропредприятия** в рамките на селски райони (вкл. Община Златоград и община Кирково) и от предприятия, които не са допустими съгласно координацията на ОПИК с другите програми, финансирани със средства на ЕС.

- Кандидатите трябва да са търговци по смисъла на Търговския закон или Закона за кооперациите.
- Кандидатите трябва да отговарят на изискванията за **малко или средно предприятие** съгласно Закона за малките и средни предприятия и Приложение I на Регламент (ЕС) № 651/2014.
- Не могат да участват в процедурата за подбор на проекти и не могат да получат безвъзмездна финансова помощ кандидати, които попадат в забранителните режими на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г.

ВАЖНО: По приоритетна ос 2 „Предприемачество и капацитет за растеж на МСП“ се предвижда подкрепа за секторите, изведени като приоритетни съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 (НСНМСП).

- Кандидатите за подпомагане трябва да са с код на основна икономическа дейност по Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008) в една от посочените групи сектори на икономическа дейност съгласно тяхната технологична интензивност.
- Приоритетно се подкрепят проекти, попадащи в тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация.

Сектори, изведени като приоритетни съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 г.

Високотехнологични и средно високотехнологични промишлени производства:

C20 „Производство на химични продукти“

C21 „Производството на лекарствени вещества и продукти“

C26 „Производството на компютърна и комуникационна техника, електронни и оптични продукти“

C27 „Производство на електрически съоръжения“

C28 „Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение“

C29 „Производство на автомобили, ремаркета и полуремаркета“

C30 „Производство на превозни средства, без автомобили“

Интензивни на знание услуги:

J58 „Издателска дейност“

J59 „Производството на филми и телевизионни предавания, звукозаписване и издаване на музика“

J60 „Радио- и телевизионна дейност“

J61 „Далекосъобщения“

J62 „Дейности в областта на информационните технологии“

J63 „Информационни услуги“

M72 „Научноизследователска и развойна дейност“

Нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства⁴:

C10 „Производство на хранителни продукти“

C11 „Производство на напитки“

C13 „Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло“

C14 „Производство на облекло“

C15 „Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косьм“

C16 „Производство на дървен материал и изделия от дървен материал и корк, без мебели; производство на изделия от слама и материали за плетене“

C17 „Производство на хартия, картон и изделия от хартия и картон“

C18 „Печатна дейност и възпроизвеждане на записани носители“

C19 „Производство на кокс и рафинирани нефтопродукти“

C22 „Производство на изделия от каучук и пластмаси“

C23 „Производство на изделия от други неметални минерални суровини“

C24 „Производство на основни метали“

C25 „Производство на метални изделия, без машини и оборудване“

C31 „Производство на мебели“

C32 „Производство, неклассифицирано другаде“

C33 „Ремонт и инсталиране на машини и оборудване“

➤ Условя за допустимост на Местна инициативна група Кирково – Златоград като получател на финансова помощ от стратегията за ВОМР:

Местна инициативна група Кирково – Златоград е допустим получател на финансова помощ от стратегията за ВОМР за дейности по Мярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура и Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”, при условията по-долу:

Максималният размер на финансовата помощ за МИГ за мерки, финансирани от ЕЗФРСР, е в размер до 10 на сто от бюджета за проекти в стратегията за ВОМР от ЕЗФРСР.

Местната инициативна група е допустим получател на финансова помощ, ако:

1. проектът, за който кандидатства за финансиране, е в обществена полза,
2. никой от членовете на колективния управителен орган, както и свързано с него лице по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон, не е изпълнител или подизпълнител на дейностите на проекта, и
3. не е постъпило друго предложение за финансиране по мярката по провежданата процедура;

⁴ Проектите, реализирани в тематичната област, следва да са в съобразени с демаркацията с ПРСР и ОПМДР и ограниченията за предприятията от секторите на рибарството и аквакултурите, първично производство на селскостопански продукти, преработката и продажбата на селскостопански продукти.

3. Режим на държавни и минимални помощи

Мерките по **ОПРЧР и ОПИК** ще се изпълняват в съответствие с *правилата за минимална помощ (правило de minimis)* по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г. Размерът на финансовата помощ, която се предоставя за дейност е стойността на действителните разходи, реално извършени, платени и доказани с разходо оправдателни и платежни документи, но не повече от еквивалента на 200 000 евро /за предприятията с дейност в сектора на автомобилните товарни превози – 100 000 евро/ за период от три последователни данъчни години.

За мярка от стратегия за ВОМР, финансирана изцяло или частично от ЕЗФРСР, която не е включена в ПРСР 2014 – 2020 г. се прилагат правилата за държавна помощ, определени в Регламент (ЕС) № 1407/2013, за дейностите, за които получателят на финансова помощ действа като „предприятие“ и извършва икономически дейности.

4. Условия за допустимост на разходите

Допустими разходи в рамките на СВОМР на МИГ – Кирково - Златоград са:

1. инвестиционни разходи по чл. 45 от Регламент (ЕС) № 1305/2013;
2. други допустими разходи, свързани с изпълнението на операции по Регламент (ЕС) № 1305/2013 и приоритетите на стратегията за ВОМР;
3. определени в Постановление № 189 от 2016 г. на Министерския съвет за определяне на национални правила за допустимост на разходите по програмите, съфинансирани от европейските структурни и инвестиционни фондове, за програмен период 2014 - 2020 г. (обн., ДВ, бр. 61 от 2016 г.) и в насоките за кандидатстване за ОПРЧР и ОПИК.
4. определени като допустими разходи в указанията по § 3 от заключителните разпоредби на ПМС № 161 за общите изисквания към стратегиите, които ще се финансират по съответните програми.

Разходите са допустими за финансиране от ЕСИФ, ако те са направени от бенефициент и платени до 31 декември 2023 г. Разходите са допустими за финансиране от ЕЗФРСР единствено когато ДФЗ действително е изплатил съответната помощ до 31 декември 2023 г.

Не е допустимо финансиране на разходи:

1. определени като недопустими в ПМС № 189 от 2016 г.;
2. за инвестиция или дейност, получила финансиране от друг ЕСИФ;
3. за придобиването на товарни автомобили за сухопътен транспорт съгласно чл. 3, т. 2 и 3 от Регламент 1407 /2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis (ОВ, L 352/1 от 24 декември 2013 г.);
4. определени като недопустими в указанията по § 3 от заключителните разпоредби на ПМС № 161 за общите изисквания към стратегиите, които ще се финансират по съответните

програми.

От стратегията за ВОМР на МИГ – Кирково - Златоград не са допустими за финансиране от ЕЗФРСР и разходи:

- за лихви по дългове;
- за закупуването на незастроени и застроени земи на пазарна стойност над 10 на сто от общите допустими разходи за съответната операция;
- за обикновена подмяна и поддръжка;
- за лихви и комисиони, печалба на лизинговата компания, разходи по лихви за рефинансиране, оперативни и застрахователни разходи по лизингов договор;
- за лизинг освен финансов лизинг, при който получателят на помощта става собственик на съответния актив не по-късно от датата на подаване на заявка за междинно или окончателно плащане за същия актив;
- за режимни разходи;
- за застраховки;
- за закупуване на оборудване втора употреба;
- извършени преди 1 януари 2014 г.;
- за принос в натура;
- за инвестиции в селското стопанство - закупуване на права за производство и плащане, закупуване на животни, закупуване на едногодишни растения и тяхното засаждане;
- за инвестиция, за която е установено, че ще оказва отрицателно въздействие върху околната среда;
- извършени преди подаването на формуляра за кандидатстване за предоставяне на финансова помощ, независимо дали всички свързани плащания са извършени, с изключение на разходите за предпроектни проучвания, такси, възнаграждение на архитекти, инженери и консултантски услуги, извършени след 1 януари 2014 г.;
- за строително-монтажни работи и за създаване на трайни насаждения, извършени преди посещение на място от МИГ;
- надвишаващи определените по реда на чл. 41 от ПМС № 189 референтните разходи;
- определени в мерките от ПРСР 2014 - 2020 г., извън посочените в т. 1 – 15.

Не се предоставя финансова помощ за закупуване на превозно средство по проект, финансиран изцяло или частично от ЕЗФРСР.

Не се предоставя финансова помощ за изграждане и обновяване на места за настаняване с повече от 20 помещения за настаняване и стойност на финансовата помощ над левовата равностойност на 50 000 лева с включен ДДС по проект, финансиран изцяло или частично от ЕЗФРСР или ако не са спазени изискванията на чл. 79 ал.2 от Наредба 22 за прилагане на подмярка 19.2 (изм. Анекс №4 от 18.06.2020).

В допълнение, не е допустимо финансиране на разходи за инвестиция или дейност, получила финансиране от ЕСИФ, чрез стратегия за ВОМР. Т.е., не е допустимо финансирането на дейности, които са финансирани по друг текущ или изпълнен проект на кандидата с финансова помощ от ЕСИФ.

Не са допустими разходи за придобиването на товарни автомобили за сухопътен транспорт съгласно чл. 3, т. 2 и 3 от Регламент 1407 /2013 на Комисията от 18 декември

2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis (ОВ, L 352/1 от 24 декември 2013 г.).

5. Други приложими условия към мерките

А. Видове плащания по проектите

Финансовата помощ по проектите в рамките на мерките от Стратегията за ВОМР се изплаща *след извършване на дейностите по проекта*. Допустими са авансови и междинни плащания по мерките от настоящата Стратегия за ВОМР, като условията за тяхната допустимост и размерът на плащанията ще бъдат определени в в насоките за кандидатстване по всяка мярка.

В. Възлагане на дейности по проектите

Получател на финансова помощ по проект към мерките от Стратегията за ВОМР, който е **възложител по смисъла на Закона за обществените поръчки (ЗОП)**, възлага изпълнението на дейности по проекта при спазване на съответната процедура.

Когато получателят на финансова помощ **не е** възложител по смисъла на Закона за обществените поръчки прилага **Постановление № 160 на Министерския съвет от 2016 г.** за определяне правилата за разглеждане и оценяване на оферти и сключването на договорите в процедурата за избор с публична покана от бенефициенти на безвъзмездна финансова помощ от европейските структурни и инвестиционни фондове (обн., ДВ, бр. 52 от 2016 г.).

С. Изисквания свързани с околната среда

За да отговарят на условия за допустимост, инвестиционните проекти трябва да се предхождат от оценка на очакваното въздействие върху околната среда, когато инвестицията е вероятно да има отрицателни последици за околната среда.

В случай на дейности, които включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда.

Проектите, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконови нормативни актове за неговото прилагане.

Д. Процедура за подбор на проекти към Стратегията за ВОМР

Подборът на проекти, финансирани от ЕЗФРСР към стратегия за ВОМР на МИГ се извършва по условията и реда на Раздел I. „Подбор на проекти към стратегия за ВОМР“ от Глава пета от ПМС № 161.

Подаването на проектни предложения, както и процесът по оценка от МИГ се провежда в ИСУН.

Е. Други условия

Всички условия, приложими към мерките от настоящата Стратегия за ВОМР, са описани в:

- Наредба № 22 от 14.12.2015 г.;
- Указания от УО на ОПРЧР 2014 – 2020 за прилагането на подхода ВОМР с ресурси от ОПРЧР 2014 – 2020;
- Указания от УО на ОПИК 2014 – 2020 за прилагането на подхода ВОМР с ресурси от ОПИК 2014 – 2020;
- Други документи, издадени от Управляващите органи на програмите ПРСР, ОПРЧР и ОПИК, Министерски съвет и други органи, които регламентират прилагането на

подхода ВОМР.

При промяна в изискванията на някой от горе-посочените документи следва да се променят и условията, приложими към съответната мярка от Стратегията за ВОМР на МИГ – Кирково - Златоград, при разработване на Насоки за кандидатстване по мярката.

ВАЖНО:

Специфичните изисквания за допустимост на кандидатите, дейностите, конкретните разходи, необходими документи за кандидатстване и други условия по всяка мярка ще бъдат подробно представени, допълнително детайлизирани и могат да бъдат изменени, в случай че е необходимо⁵, в ПОКАНИТЕ ЗА ПРИЕМ И НАСОКИТЕ/УСЛОВИЯТА ЗА КАНДИДАТСТВАНЕ по всяка мярка от настоящата Стратегия за ВОМР.

Мерки и дейности за всеки един от фондовете поотделно:

ПРСР (ЕЗФРСР)

За всяка мярка в стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград са представени: описание на целите и обхвата на мярката, допустимите получатели, допустимите дейности и разходи, определените финансови параметри за проектите, интензитет на финансовата помощ, размер на финансовата помощ, обективни критерии за оценка на проектите и тяхната тежест.

В рамките на Стратегическа Цел 1 „Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост“, са включени 3 мерки, попадащи в обхвата на ПРСР 2014 – 2020 г., 1 мярка от ОПИК 2014 – 2020 г. и 1 мярка от ОПРЧР 2014 – 2020 г.

Приоритет 1 „Повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти“

Мярка 4.1 (ПРСР)	Мярка 4.1 „Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства“
Описание на целите	Основни цели на мярката е повишаване конкурентоспособността на земеделското стопанство в община Кирково - Златоград. Развитието на наличните материални мощности в стопанствата, в т.ч. малките земеделски стопанства (съгласно определението на ПРСР 2014 – 2020 г.), което се финансира по настоящата мярка следва да допринесе за цялостното подобряване на икономическата конкурентоспособност на общините. Специфични цели на мярката са: <ul style="list-style-type: none"> ▪ насърчаване въвеждането на нови технологии в производството и модернизация на физическия капитал; ▪ опазване на компонентите на околната среда; ▪ Спазване стандартите на Европейския съюз (ЕС) и подобряване на условията в земеделските стопанства; ▪ Насърчаване на сътрудничеството между земеделските стопани (с изкл. на малки земеделски стопани, съгласно определението на ПРСР 2014 – 2020 г.).
Обхват на мярката	1. Географски обхват на мярката - цялата територия на действие на Стратегията за ВОМР – общините Кирково и Златоград.

⁵ В случай че приложимата нормативна база и Указанията на УО на програмите, финансиращи СВОМР, на основата на които ще се изготвят условията за кандидатстване, се променят в процеса на реализация на Стратегията.

2. Обхват на инвестициите по мярката – мярката предоставя помощ за проекти на **земеделски стопани**, в т.ч. стопани на малки земеделски стопанства за инвестиции в земеделски стопанства, пряко свързани с една или няколко от дейностите по първично селскостопанско производство и съхранение само на собствени земеделски продукти, както и подготовка на продукцията за продажба; Финансова помощ се предоставя на **признати групи или организации на производители** за инвестиции, които са от полза на цялата група или организация на производители и са свързани с основната земеделска дейност по производство и/или съхранение на земеделски продукти, произведени от техните членове, както и с подготовка на продукцията за продажба.

Подпомагат се проекти, които водят до подобряване на цялостната дейност на земеделското стопанство чрез:

- внедряване на нови продукти, процеси и технологии и обновяване на наличните производствени материални и/или нематериални активи; или
- насърчаване на сътрудничеството с производителите и преработвателите на земеделски продукти; или
- опазване на компонентите на околната среда, включително с намаляване на вредните емисии и отпадъци; или
- повишаване на енергийната ефективност в земеделските стопанства; и/или
- подобряване условията на труд, подобряване на хигиенните, ветеринарните, фитосанитарните, екологичните и други условия на производство; или
- подобряване качеството на произвежданите земеделски продукти; или
- осигуряване на възможностите за производство на биологични земеделски продукти.

3. Специални условия, свързани с обхвата на мярката: .(акт. Анекс 1/25.10.2018)

а) Земеделските продукти по т. 2 могат да бъдат само следните продукти:

Растениевъдство

- 1 Зърнено-житни култури
- 2 Зърнено-бобови култури
- 3 Маслодайни култури
- 4 Технически култури, вкл. памук (с изключение на тютюн)
- 5 Зеленчукови култури
- 6 Медицински и ароматни култури
- 7 Медоносни и лечебни трайни насаждения
- 8 Овощни култури (семкови, костилкови, орехоплодни, ягодоплодни, южни култури)
- 9 Фуражни култури
- 10 Лозя
- 11 Цветя
- 12 Семена и посадъчен материал
- 13 Гъби, включително диворастящи видове, специално отглеждани в земеделското стопанство на кандидата с цел продажба
- 14 Трюфели
- 15 Бързорастящи дървесни видове, използвани като биомаса за

	<p>производство на биоенергия 16 Други живи растения</p> <p>Животновъдство (включително непреработените продукти, получени в резултат на отглежданите по-долу животни)</p> <p>1 Говеда (крави) – всички видове, включително и за разплод 2 Биволи (биволици) – всички видове, включително и за разплод 3 Овце – всички видове, включително и за разплод 4 Кози – всички видове, включително и за разплод 5 Свине – всички видове, включително и за разплод 6 Коня – за месо, и коне от застрашени местни породи, включени за подпомагане по мярка 10 "Агроекология и климат" от ПРСР 2014 – 2020 г. 7 Зайци 8 Птици (в т.ч. бройлери, кокошки носачки, пуйки, гъски, щрауси, пъдпъдъци, фазани) 9 Пчелни семейства 10 Буби 11 Охлюви 12 Калифорнийски червей 13 Други селскостопански живи животни, (с изкл. на риби и аквакултури)</p> <p>б) Финансова помощ се отпуска само в случай, че продуктът е памук или продуктите по приложение № 1 са в обхвата на приложение № I по член 38 от Договора за функциониране на Европейския съюз, с изключение на тютюн, риба и аквакултури.</p> <p><i>Кандидатите представят бизнес план по образец, приложен към документите за кандидатстване, с подробно описание на планираните инвестиции за период не по-малък от 5 години, а в случаите на създаване на трайни насаждения ли извършване на строително-монтажни работи – за 10-годишен период. Бизнес планът трябва да доказва икономическа жизнеспособност и да показва значително подобряване на цялостната дейност на земеделското стопанство на кандидата. При закупуване на техника за обработка на почвата и прибиране на реколтата в бизнес плана трябва да бъде посочен размерът на земята, за която техниката ще бъде използвана. Кандидатът се задължава да обработва земя с размер не по-малък от посочения за петгодишен период след датата на сключване на договора за отпускане на финансова помощ.</i></p>
<p>Допустими кандидати</p>	<p>1. Земеделски стопани, които към датата на подаване на заявлението за подпомагане трябва да отговарят на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ да са регистрирани като земеделски стопани съгласно чл. 7, ал. 1 от Закона за подпомагане на земеделските производители; ▪ минималният стандартен производствен обем на земеделското им стопанство е не по-малко от левовата равностойност на 2000 евро <p>или</p> <p>Юридически лица, регистрирани по Търговския закон, Закона за кооперациите, Закона за вероизповеданията или създадени по Закона за Селскостопанската академия, които отговарят на следното условие:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ да са получили за предходната или текущата финансова година приход от земеделски дейности или участие и подпомагане по схемата за единно плащане на площ, включително приход от

	<p>получена публична финансова помощ, директно свързана с извършването на тези дейности, или приход от преработка на земеделска продукция или услуги, директно свързани със земеделски дейности, или получена публична финансова помощ. Не се прилагат за кандидати, създадени до 1 година преди кандидатстването за проекти с инвестиции в: сектор „животновъдство”, сектор „плодове и зеленчуци”, производство на „етерично – маслени и медицински култури”</p> <p>2. Признати групи производители и признати организации на производители на земеделски продукти или такива, одобрени за финансова помощ по мярка 9 "Учредяване на групи и организации на производители" от ПРСР 2014 - 2020 г.</p> <p>За подпомагане само за проекти за колективни инвестиции могат да кандидатстват и юридически лица, регистрирани по Търговския закон и/или Закона за кооперациите, които включват най-малко 6 лица и са извън посочените в т. 1 и т.2.</p>
<p><i>Допустими дейности</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/ пряко свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда; ▪ Модернизация и механизация /инвестиции във физически активи/ пряко свързана с намаляване на производствените разходи и повишаване производителността на труда свързани с изпълнение на дейностите по мярка „Агроекология и климат“ и мярка „Биологично земеделие“; ▪ Постигане съответствие с нововъведени стандарти на Общността приложими за съответните стопанства; ▪ Подобряване на енергийната ефективност на стопанствата; ▪ Съхранение на земеделската продукция с цел запазване качеството на продукцията; ▪ Машини и съоръжения за опазване на околната среда, включително за съхранение на оборска тор; ▪ Недвижима собственост свързана с дейността на земеделските стопанства; ▪ Създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед и бързорастящи храсти и дървесни видове за производство на биоенергия; ▪ Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за нуждите на земеделските стопанства.
<p><i>Допустими разходи</i></p>	<p>Инвестиции в материални и нематериални дълготрайни активи:</p> <p>1. строителство или обновяване на сгради и на друга недвижима собственост, използвана за земеделското производство, включително такава, използвана за опазване компонентите на околната среда;</p> <p>2. закупуване, включително чрез финансов лизинг, и/или инсталиране на нови машини, съоръжения и оборудване, необходими за подобряване на земеделския производствен процес, включително за опазване компонентите на околната среда, получаване на топлинна и/или електроенергия, необходими за земеделските дейности на стопанството и</p>

	<p>подобряване на енергийната ефективност, съхранение и подготовка за продажба на земеделска продукция;</p> <p>3. създаване и/или презасаждане на трайни насаждения, включително трайни насаждения от десертни лозя, медоносни дървесни видове за производство на мед, други бързорастящи храсти и дървесни видове, използвани за производство на биоенергия;</p> <p>4. разходи за достигане съответствие с нововъведените стандарти на ЕС, включително чрез финансов лизинг (<i>изм. Анекс №4 от 18.06.2020</i>);</p> <p>5. закупуване на: съоръжения, прикачен инвентар за пчеларство и съответно оборудване, необходимо за производството на мед и други пчелни продукти, както и за развъждането на пчели-майки, включително чрез финансов лизинг;</p> <p>6. разходи за достигане на съответствие със съществуващи стандарти на ЕС - за млади земеделски стопани, получаващи финансова помощ по подмярка б;</p> <p>7. закупуване на земя, необходима за изпълнение на проекта във връзка с изграждане и/или модернизирание на сгради, помещения и други недвижими материални активи, предназначени за земеделските производствени дейности и/или за създаване и/или презасаждане на трайни насаждения;</p> <p>8. закупуване на сгради, помещения и друга недвижима собственост, необходими за изпълнение на проекта, предназначени за земеделските производствени дейности на територията на селски район съгласно Приложение №3 от ПМС № 161 за определяне правила и координация между УО на Програмите и МИГ/МИРГ, във връзка с изпълнение на подхода BOMP за периода 2014-2020 г. (<i>изм. Анекс №4 от 18.06.2020</i>);</p> <p>9. закупуване, включително чрез финансов лизинг, на специализирани земеделски транспортни средства, като например: камиони, цистерни за събиране на мляко, хладилни превозни средства за транспортиране на продукция, превозни средства за транспортиране на живи животни и птици;</p> <p>10. разходи за достигане на съответствие с международно признати стандарти, свързани с въвеждане на системи за управление на качеството в земеделските стопанства, въвеждане на добри производствени практики, подготовка за сертификация;</p> <p>11. закупуване на софтуер, включително чрез финансов лизинг;</p> <p>12. за ноу-хау, придобиване на патенти права и лицензи, за регистрация на търговски марки и процеси, необходими за изготвяне и изпълнение на проекта;</p> <p>13. разходи, свързани с проекта, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за екологична и икономическа устойчивост на проекти, проучвания за техническа осъществимост на проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на заявлението за подпомагане, така и по време на неговото изпълнение, които не могат да надхвърлят 12 на сто от общия размер на допустимите разходи по проект, включени в т. 1 - 12.</p>
Финансови параметри	<p>За кандидати с размер на стопанствата 8000 и над 8000 евро СПО: Минимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 20 000 евро</p>

<p>(акт. Анекс 3/14.01.2020, акт. Анекс 5/01.12.2021)</p>	<p>Максимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 100 000 евро.</p> <p>За проекти от преходния период, максимален размер на безвъзмездната финансова помощ - левовата равностойност на 25 000 евро</p> <p>За кандидати с размер на стопанствата от 2 000 до 7999,99 вкл. евро СПО:</p> <p>Минимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 1 250 евро.</p> <p>Максимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 15 000 евро.</p>
<p>Интензитет на финансовата помощ (акт. Анекс 3/14.01.2020)</p>	<p>1. За кандидати с размер на стопанствата 8000 и над 8000 евро СПО:</p> <p>Финансовата помощ е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи, като същата може да се увеличава на база общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи в следните случаи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ За проекти представени от млади земеделски стопани финансовата помощ се увеличава с 10 %; ▪ За интегрирани проекти финансовата помощ се увеличава с 10 %; ▪ За проекти свързани със сливания на организации на производители финансовата помощ се увеличава с 10 %; ▪ За проекти с инвестиции в райони с природни и други специфични ограничения финансовата помощ се увеличава с 10 %; ▪ За проекти за колективни инвестиции представени от 6 до 10 ЗП финансовата помощ се увеличава с 10 %; ▪ За проекти за колективни инвестиции, представени от над 10 ЗП и/или групи/организации на производители финансовата помощ се увеличава с 20 %; ▪ За проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ за селскостопанска производителност финансовата помощ се увеличава с 10 %; ▪ За проекти с инвестиции в стопанства изпълняващи ангажименти по мярка „Биологично земеделие” или сходни ангажименти по мярка 214 „Агроекологични плащания“, направление „Биологично земеделие“ от ПРСР 2007 -2013 г. финансовата помощ се увеличава с 15 %. <p>Допълнителната финансова помощ за млади фермери се предоставя в случай, че заявлението за подпомагане е представено от кандидат на възраст от 18 години и не повече от 40 години към датата на кандидатстване за финансова помощ.</p> <p>Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е не повече от 70 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.</p> <p>Максималното комбинирано подпомагане за проекти за колективни инвестиции е не повече от 90 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.</p> <p>2. За кандидати с размер на стопанствата от 2 000 до 7999,99 вкл. евро СПО:</p> <p>Финансовата помощ е в размер до 60% от общия размер на допустимите за</p>

	<p>финансово подпомагане разходи; Размерът на финансовата помощ се увеличава с 10 %, като максималното комбинирано подпомагане не може да надхвърля 80% в следните случаи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • За проекти представени от млади селскостопански производители - 10 %; • За проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ за селскостопанска производителност – 10 %; • Проекти, интегриращи хоризонталните приоритети за иновации, опазване и възстановяване на околната среда, включително биологично производство, икономия на ресурси и адаптация към климатичните промени – 10 %. 																								
<p>Критерии за оценка на проекти</p>	<p>Предвиждат се два етапа на оценка: Първи етап: Административно съответствие и допустимост на кандидата и проектното предложение Втори етап: Техническа оценка на проекта, съгласно следните критерии за оценка и тяхната тежест:</p> <table border="1" data-bbox="379 837 1447 1951"> <thead> <tr> <th data-bbox="379 837 435 913"></th> <th data-bbox="435 837 1230 913">КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР</th> <th data-bbox="1230 837 1447 913">Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="379 913 435 990">1</td> <td data-bbox="435 913 1230 990">Стопанството на кандидата е с размер от 2000 до 7999,99 вкл евро СПО (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)</td> <td data-bbox="1230 913 1447 990">15</td> </tr> <tr> <td data-bbox="379 990 435 1137">2</td> <td data-bbox="435 990 1230 1137">Подпомагане на чувствителни сектори в земеделското производство: сектор "Плодове и зеленчуци" или "Животновъдство" или "Етеричномаслени и медицински култури"</td> <td data-bbox="1230 990 1447 1137">9</td> </tr> <tr> <td data-bbox="379 1137 435 1323">3</td> <td data-bbox="435 1137 1230 1323">Подпомагане на проекти, осигуряващи допълнителна заетост в земеделските стопанства: От 1 до 3 работни места, вкл. – 3 т. От 4 до 6 работни места, вкл. – 5 т. 7 и над 7 работни места – 7 т. (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)</td> <td data-bbox="1230 1137 1447 1323">7</td> </tr> <tr> <td data-bbox="379 1323 435 1581">4</td> <td data-bbox="435 1323 1230 1581">Кандидатът е млад фермер (съгласно определението на ПРСР 2014 – 2020 г. – до 40 г.), който е получил подкрепа за създаване на стопанства на млади фермери и полупазарни стопанства (малки стопанства) през периода 2007 – 2013 и периода 2014 - 2020 и не е получавал подпомагане по Програмата за инвестиционни дейности по мерки 121 и 4.1</td> <td data-bbox="1230 1323 1447 1581">6</td> </tr> <tr> <td data-bbox="379 1581 435 1619">5</td> <td data-bbox="435 1581 1230 1619">Проекти на земеделски стопани жени</td> <td data-bbox="1230 1581 1447 1619">5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="379 1619 435 1805">6</td> <td data-bbox="435 1619 1230 1805">Проекти с инвестиции и дейности (над 50 % от допустимите инвестиционни разходи по проекта) от стопанства за производство на биологични продукти и/или стопанства в преход към биологично производство на продукти</td> <td data-bbox="1230 1619 1447 1805">5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="379 1805 435 1951">7</td> <td data-bbox="435 1805 1230 1951">Подпомагане на проекти с инвестиции, свързани с опазване на околната среда (включително технологии, водещи до намаляване на емисиите) и/или постигане на стандартите на ЕС</td> <td data-bbox="1230 1805 1447 1951">5</td> </tr> </tbody> </table>		КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки	1	Стопанството на кандидата е с размер от 2000 до 7999,99 вкл евро СПО (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)	15	2	Подпомагане на чувствителни сектори в земеделското производство: сектор "Плодове и зеленчуци" или "Животновъдство" или "Етеричномаслени и медицински култури"	9	3	Подпомагане на проекти, осигуряващи допълнителна заетост в земеделските стопанства: От 1 до 3 работни места, вкл. – 3 т. От 4 до 6 работни места, вкл. – 5 т. 7 и над 7 работни места – 7 т. (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)	7	4	Кандидатът е млад фермер (съгласно определението на ПРСР 2014 – 2020 г. – до 40 г.), който е получил подкрепа за създаване на стопанства на млади фермери и полупазарни стопанства (малки стопанства) през периода 2007 – 2013 и периода 2014 - 2020 и не е получавал подпомагане по Програмата за инвестиционни дейности по мерки 121 и 4.1	6	5	Проекти на земеделски стопани жени	5	6	Проекти с инвестиции и дейности (над 50 % от допустимите инвестиционни разходи по проекта) от стопанства за производство на биологични продукти и/или стопанства в преход към биологично производство на продукти	5	7	Подпомагане на проекти с инвестиции, свързани с опазване на околната среда (включително технологии, водещи до намаляване на емисиите) и/или постигане на стандартите на ЕС	5
	КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки																							
1	Стопанството на кандидата е с размер от 2000 до 7999,99 вкл евро СПО (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)	15																							
2	Подпомагане на чувствителни сектори в земеделското производство: сектор "Плодове и зеленчуци" или "Животновъдство" или "Етеричномаслени и медицински култури"	9																							
3	Подпомагане на проекти, осигуряващи допълнителна заетост в земеделските стопанства: От 1 до 3 работни места, вкл. – 3 т. От 4 до 6 работни места, вкл. – 5 т. 7 и над 7 работни места – 7 т. (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)	7																							
4	Кандидатът е млад фермер (съгласно определението на ПРСР 2014 – 2020 г. – до 40 г.), който е получил подкрепа за създаване на стопанства на млади фермери и полупазарни стопанства (малки стопанства) през периода 2007 – 2013 и периода 2014 - 2020 и не е получавал подпомагане по Програмата за инвестиционни дейности по мерки 121 и 4.1	6																							
5	Проекти на земеделски стопани жени	5																							
6	Проекти с инвестиции и дейности (над 50 % от допустимите инвестиционни разходи по проекта) от стопанства за производство на биологични продукти и/или стопанства в преход към биологично производство на продукти	5																							
7	Подпомагане на проекти с инвестиции, свързани с опазване на околната среда (включително технологии, водещи до намаляване на емисиите) и/или постигане на стандартите на ЕС	5																							

	8	Собственикът и представляващият кандидата не са получавали подкрепа от ПРСР 2007 – 2013 и/или 2014 – 2020 г., независимо дали чрез кандидата или чрез друго юридическо лице в което участват.	4
	9	Подпомагане на проекти в необлагодетелствани райони	4
		ОБЩО	60
Под-мярка 4.2 (ПРСР)	Мярка 4.2 „Подкрепа за инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти”		
Описание на целите	<p>Настоящата мярка цели да подкрепи инвестиции в преработката и предлагането и/или развитието на селскостопанските продукти. Мярката цели подобряване на цялостната дейност, икономическата ефективност и конкурентоспособността на предприятия от хранително-преработвателната промишленост чрез:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ по-добро използване на факторите за производство; ▪ въвеждане на нови продукти, процеси и технологии, включително къси вериги на доставка; ▪ подобряване на качеството и безопасността на храните и тяхната проследяемост; ▪ постигане на съответствие със стандартите на Европейския съюз (ЕС); ▪ подобряване опазването на околната среда 		
Обхват на мярката	<p>1. Географски обхват на мярката - цялата територия на действие на Стратегията за ВОМР.</p> <p>2. Обхват на инвестициите по мярката – мярката предоставя помощ за извършване на инвестиции в следните избрани производствени сектори, свързани с преработката/маркетинга на селскостопански продукти:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ мляко и млечни продукти, включително яйца от птици, с изключение на производство, преработка и/или маркетинг на продукти, наподобяващи/заместващи мляко и млечни продукти; ✓ месо и месни продукти; ✓ плодове и зеленчуци, включително гъби; ✓ пчелен мед и пчелни продукти с изключение на производство, преработка и/или маркетинг на продукти, наподобяващи/заместващи пчелен мед и пчелни продукти; ✓ зърнени, мелничарски и нишестени продукти с изключение на производство, преработка и/или маркетинг на хляб и тестени изделия; ✓ растителни и животински масла и мазнини с изключение на производство, преработка и/или маркетинг на маслиново масло; ✓ технически и медицински култури, включително маслодайна роза, билки и памук, с изключение на производство, преработка и/или маркетинг на тютюн и тютюневи изделия, захар и сладкарски изделия; ✓ готови храни за селскостопански животни (фуражи); ✓ гроздова мъст, вино и оцет. 		

3. Специални условия, свързани с обхвата на мярката:

- Финансова помощ се предоставя за извършване на инвестиции и за производство на енергия чрез преработка на първична и вторична биомаса от растителни и животински продукти с изключение на биомаса от рибни продукти при спазване на следните изисквания:
  - ✓ Инвестиции, включително проекти с инвестиции за производство на електрическа и/или топлинна енергия или енергия за охлаждане и/или производство на биогорива и течни горива от биомаса, се подпомагат, ако са за собствено потребление и същите не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване нуждите на предприятието. Капацитетът на инсталациите не трябва да надвишава мощност от 1 мегават.
  - ✓ При комбинирано топло- и електропроизводство капацитетът на инсталацията трябва да съответства на необходимата за дейностите на предприятието полезна топлоенергия.
  - ✓ При производство на електроенергия от биомаса инсталациите трябва да произвеждат най-малко 10 на сто топлинна енергия.
  - ✓ Проекти с инвестиции за производство на биогорива и течните горива от биомаса се подпомагат при условие, че отговарят на критериите за устойчивост, определени в чл. 37 - 40 от Закона за енергията от възобновяеми източници.
  - ✓ Използваните за производство на биоенергия, включително биогорива, суровини от зърнени и други богати на скорбяла култури, захарни и маслодайни култури и суровини, които се използват за фуражи, не трябва да надхвърлят 20 на сто от общия обем суровини, използвани за това производство. *Условието не се прилага за отпадъчни продукти от култури, които не се използват за фуражи.*
- **и** при условие, че енергията ще се използва за собствено потребление, свързано с дейностите, попадащи в някои от секторите пот. 2.
- Продуктите от допустимите за финансова помощ сектори по т.2 , за чиято преработка и/или маркетинг се кандидатства, трябва да са описани в приложение № I по чл. 38 от Договора за функционирането на Европейския съюз, наричано по-нататък "приложение № I от Договора" (*изм. Анекс №4 от 18.06.2020*);

Кандидатът представя разработен бизнес план, съгласно образец, приложен към документите за кандидатстване по мярката, който трябва да показва икономическа жизнеспособност на инвестицията за срок от 5 години/ 10 години при строително-монтажни работи.

Финансова помощ за инвестиции за производство на енергия от възобновяеми енергийни източници ще се предоставя само за покриване нуждите на земеделските стопанства. По мярката няма да се предоставя подкрепа за продажба на електрическа, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане.

Проекти с включени инвестиции за производство на електрическа, топлинна енергия и/или енергия за охлаждане за собствено потребление ще се подпомагат, в случай, че същите не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване собствените нужди на стопанството.

Инвестициите в производство на електроенергия от биомаса не се подпомагат по подмярката, ако те не произвеждат най-малко 10% топлинна

	енергия.
Допустими кандидати	<p>1. земеделски стопани, които отговарят на следните условия:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ да са регистрирани като земеделски стопани съгласно Наредба № 3 от 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани (ДВ, бр. 10 от 1999 г.); ▪ минималният стандартен производствен обем на земеделското им стопанство е не по-малко от левовата равностойност на 2 000 евро. <p>2. признати групи или организации на производители или такива, одобрени за финансова помощ по мярка 9. "Учредяване на групи и организации на производители" от ПРСР 2014 - 2020 г.;</p> <p>3. еднолични търговци и юридически лица, различни от кандидатите по т. 1 и 2. (физически и юридически лица), регистрирани по Търговския закон или Закона за кооперациите, които са микро, малки, средни и големи предприятия.</p>
Допустими дейности	<p>Подобряване на цялостната дейност на предприятието чрез:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. внедряване на нови и/или модернизиране на наличните мощности и подобряване на използването им, и/или 2. внедряване на нови продукти, процеси и технологии, и/или 3. намаляване на себестойността на произвежданата продукция, и/или 4. постигане на съответствие с нововъведени стандарти на ЕС, и/или 5. подобряване на сътрудничеството с производителите на суровини, и/или 6. опазване на околната среда, включително намаляване на вредните емисии и отпадъци, и/или 7. подобряване на енергийната ефективност в предприятията, и/или 8. подобряване на безопасността и хигиенните условия на производство и труд, и/или 9. подобряване на качеството и безопасността на храните и тяхната проследяемост, и/или 10. подобряване на възможностите за производство на биологични храни чрез преработка на първични земеделски биологични продукти. <p>Инвестициите, обект на подкрепа следва да са свързани с:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Преработка и/или маркетинг на продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз или на памук, с изключение на рибни продукти; ▪ Развитие на нови продукти, процеси и технологии за продукти в обхвата на Приложение I към Договора за функциониране на Европейския съюз или на памук, с изключение на рибни продукти.
Допустими разходи	<ol style="list-style-type: none"> 1. изграждане, придобиване и модернизиране на сгради и други недвижими активи, свързани с производството и/или маркетинга, включително такива, използвани за опазване компонентите на околната среда; 2. закупуване, включително чрез финансов лизинг, и/или инсталиране на нови машини, съоръжения и оборудване, необходими за подобряване на производствения процес по преработка и маркетинга, в т.ч. за: <ol style="list-style-type: none"> а) преработка, пакетиране, включително охлаждане, замразяване, сушене, съхраняване и др. на суровините или продукцията; б) производство на нови продукти, въвеждане на нови технологии и процеси; в) опазване компонентите на околната среда; г) производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за

	<p>собствените нужди на предприятието, включително чрез преработка на растителна и животинска първична и вторична биомаса;</p> <p>д) подобряване на енергийната ефективност и за подобряване и контрол на качеството и безопасността на суровините и храните;</p> <p>3. закупуване на земя, необходима за изпълнение на проекта във връзка с изграждане и/или модернизиране на сгради, помещения и други недвижими материални активи, предназначени за производствени дейности;</p> <p>4. закупуване на сгради, помещения и други недвижими имоти, необходими за изпълнение на проекта, предназначени за производствени дейности на територията на селски район съгласно Приложение №3 от ПМС № 161 за определяне правила и координация между УО на Програмите и МИГ/МИРГ, във връзка с изпълнение на подхода ВОРП за периода 2014-2020 г. (изм. Анекс №4 от 18.06.2020);</p> <p>5. закупуване, включително чрез финансов лизинг, на специализирани транспортни средства, включително хладилни такива, за превоз на суровините или готовата продукция, използвани и произвеждани от предприятието;</p> <p>6. изграждане/модернизиране, включително оборудване на лаборатории, които са собственост на кандидата, разположени са на територията на предприятието и са пряко свързани с нуждите на производствения процес, включително чрез финансов лизинг;</p> <p>7. материални инвестиции за постигане на съответствие с новоприети стандарти на Съюза, включително чрез финансов лизинг;</p> <p>8. разходи за достигане на съответствие с международно признати стандарти за системи за управление, разходи за въвеждане на добри производствени практики, системи за управление на качеството и подготовка за сертификация в предприятията само когато тези разходи са част от общ проект на кандидата;</p> <p>9. закупуване на софтуер, включително чрез финансов лизинг;</p> <p>10. за ноу-хау, придобиване на патентни права и лицензи, за регистрация на търговски марки и процеси, необходими за изготвяне и изпълнение на проекта;</p> <p>11. разходи, свързани с проекта, в т.ч. разходи за предпроектни проучвания, такси, хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа устойчивост на проекти, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на заявлението за подпомагане, така и по време на неговото изпълнение, които не могат да надхвърлят 12 на сто от общия размер на допустимите разходи по проект, включени в т. 1 - 10.</p>
<p>Финансови параметри (акт. Анекс 3/14.01.2020 акт. Анекс 5/01.12.2021)</p>	<p>1. За кандидати с размер на стопанствата 8000 и над 8000 евро СПО, еднолични търговци и юридически лица, които не са земеделски стопани Минимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 20 000 евро. Максимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 100 000 евро. За проекти от преходния период, максимален размер на безвъзмездната финансова помощ - левовата равностойност на 25 000 евро</p> <p>2. За кандидати с размер на стопанствата от 2 000 до 7999,99 вкл</p>

	<p>евро СПО: Минимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 1 250 евро. Максимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 15 000 евро.</p>
<p>Интензитет на финансовата помощ (акт. Анекс 3/14.01.2020)</p>	<p>1. За кандидати с размер на стопанствата над 8000 и над 8000 евро СПО, еднолични търговци и юридически лица, които не са земеделски стопани: Финансовата помощ е в размер на 50 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи, като същата може да се увеличава на база общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи в следните случаи:</p> <ul style="list-style-type: none"> -За проекти представени от млади земеделски стопани финансовата помощ се увеличава с 10 %; -За интегрирани проекти финансовата помощ се увеличава с 10 %; -За проекти свързани със сливания на организации на производители финансовата помощ се увеличава с 10 %; -За проекти с инвестиции в райони с природни и други специфични ограничения финансовата помощ се увеличава с 10 %; -За проекти за колективни инвестиции представени от 6 до 10 ЗП финансовата помощ се увеличава с 10 %; -За проекти за колективни инвестиции, представени от над 10 ЗП и/или групи/организации на производители финансовата помощ се увеличава с 20 %; -За проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ за селскостопанска производителност финансовата помощ се увеличава с 10 %; -За проекти с инвестиции в стопанства изпълняващи ангажименти по мярка „Биологично земеделие” или сходни ангажименти по мярка 214 „Агроекологични плащания“, направление „Биологично земеделие“ от ПРСР 2007 -2013 г. финансовата помощ се увеличава с 15 %. <p>Допълнителната финансова помощ за млади фермери се предоставя в случай, че заявлението за подпомагане е представено от кандидат на възраст от 18 години и не повече от 40 години към датата на кандидатстване за финансова помощ.</p> <p>Максималното комбинирано подпомагане за един проект на индивидуален бенефициент е не повече от 70 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.</p> <p>Максималното комбинирано подпомагане за проекти за колективни инвестиции е не повече от 90 % от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.</p> <p>2. За кандидати с размер на стопанствата от 2 000 до 7999,99 вкл. евро СПО: Финансовата помощ е в размер на до 60% от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи.</p> <p>Размерът на финансовата помощ се увеличава с 10 процентни пункта, като максималното комбинирано подпомагане не може да надхвърля 80% в следните случаи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • За проекти представени от млади селскостопански производители -

	<p>10 %;</p> <ul style="list-style-type: none"> • За проекти с инвестиции в райони с природни и други специфични ограничения съгласно член 32 от Регламент (ЕС) №1305/2013 - 10 %; (изм. Анекс №4 от 18.06.2020); • За проекти с дейности, подпомагани по линия на ЕПИ за селскостопанска производителност – 10 %; • За проекти с инвестиции за изпълнение на дейности по член 28 Агроекология и климат и член 29 Биологично земеделие от Регламент (ЕС) №1305/2013 – 15 %. (изм. Анекс №4 от 18.06.2020); • Проекти, интегриращи хоризонталните приоритети за иновации, опазване и възстановяване на околната среда, включително биологично производство, икономия на ресурси и адаптация към климатичните промени – 10 %. 																																	
<p>Критерии за оценка на проекти</p>	<p>Предвиждат се два етапа на оценка: Първи етап: Административно съответствие и допустимост на кандидата и проектното предложение Втори етап: Техническа оценка на проекта, съгласно следните критерии за оценка и тяхната тежест:</p> <table border="1" data-bbox="376 864 1436 1933"> <thead> <tr> <th data-bbox="376 864 427 943"></th> <th data-bbox="427 864 1209 943">КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА ПРОЕКТИ</th> <th data-bbox="1209 864 1436 943">Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="376 943 427 1167">1</td> <td data-bbox="427 943 1209 1167">Проекти за инвестиции за преработка на суровини от чувствителни сектори (мляко и млечни продукти, етерично-маслени и медицински култури) - над 75% от обема на преработваните суровини са от растителен или животински произход, попадащи в обхвата на чувствителните сектори</td> <td data-bbox="1209 943 1436 1167">9</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1167 427 1238">2</td> <td data-bbox="427 1167 1209 1238">Стопанството на кандидата е с размер от 2000 до 7999,99 вкл евро СПО (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)</td> <td data-bbox="1209 1167 1436 1238">9</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1238 427 1391">2</td> <td data-bbox="427 1238 1209 1391">Проектът създава нови работни места: От 1 до 3 работни места, вкл. – 3 т. От 4 до 6 работни места, вкл. – 5 т. 7 и над 7 работни места – 8 т. (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)</td> <td data-bbox="1209 1238 1436 1391">8</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1391 427 1503">3</td> <td data-bbox="427 1391 1209 1503">Проекти за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и/или иновации в преработвателната промишленост</td> <td data-bbox="1209 1391 1436 1503">7</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1503 427 1541">4</td> <td data-bbox="427 1503 1209 1541">Проекти на земеделски стопани до 40 години</td> <td data-bbox="1209 1503 1436 1541">7</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1541 427 1579">5</td> <td data-bbox="427 1541 1209 1579">Проекти на земеделски стопани жени</td> <td data-bbox="1209 1541 1436 1579">6</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1579 427 1650">6</td> <td data-bbox="427 1579 1209 1650">Проекти за преработка на биологични суровини и производство на биологични продукти</td> <td data-bbox="1209 1579 1436 1650">5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1650 427 1803">7</td> <td data-bbox="427 1650 1209 1803">Проекти с инвестиции за постигане стандартите на ЕС, подпомагани по мярката, включително такива за намаляване на емисиите при производство на енергия от биомаса</td> <td data-bbox="1209 1650 1436 1803">5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1803 427 1874">8</td> <td data-bbox="427 1803 1209 1874">Проектът предлага ново за населеното място производство</td> <td data-bbox="1209 1803 1436 1874">4</td> </tr> <tr> <td data-bbox="376 1874 427 1933"></td> <td data-bbox="427 1874 1209 1933" style="text-align: right;">ОБЩО</td> <td data-bbox="1209 1874 1436 1933">60</td> </tr> </tbody> </table>		КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА ПРОЕКТИ	Максимален брой точки	1	Проекти за инвестиции за преработка на суровини от чувствителни сектори (мляко и млечни продукти, етерично-маслени и медицински култури) - над 75% от обема на преработваните суровини са от растителен или животински произход, попадащи в обхвата на чувствителните сектори	9	2	Стопанството на кандидата е с размер от 2000 до 7999,99 вкл евро СПО (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)	9	2	Проектът създава нови работни места: От 1 до 3 работни места, вкл. – 3 т. От 4 до 6 работни места, вкл. – 5 т. 7 и над 7 работни места – 8 т. (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)	8	3	Проекти за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и/или иновации в преработвателната промишленост	7	4	Проекти на земеделски стопани до 40 години	7	5	Проекти на земеделски стопани жени	6	6	Проекти за преработка на биологични суровини и производство на биологични продукти	5	7	Проекти с инвестиции за постигане стандартите на ЕС, подпомагани по мярката, включително такива за намаляване на емисиите при производство на енергия от биомаса	5	8	Проектът предлага ново за населеното място производство	4		ОБЩО	60
	КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА ПРОЕКТИ	Максимален брой точки																																
1	Проекти за инвестиции за преработка на суровини от чувствителни сектори (мляко и млечни продукти, етерично-маслени и медицински култури) - над 75% от обема на преработваните суровини са от растителен или животински произход, попадащи в обхвата на чувствителните сектори	9																																
2	Стопанството на кандидата е с размер от 2000 до 7999,99 вкл евро СПО (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)	9																																
2	Проектът създава нови работни места: От 1 до 3 работни места, вкл. – 3 т. От 4 до 6 работни места, вкл. – 5 т. 7 и над 7 работни места – 8 т. (<i>акт. Анекс 3/14.08.2020</i>)	8																																
3	Проекти за въвеждане на нови и енергоспестяващи технологии и/или иновации в преработвателната промишленост	7																																
4	Проекти на земеделски стопани до 40 години	7																																
5	Проекти на земеделски стопани жени	6																																
6	Проекти за преработка на биологични суровини и производство на биологични продукти	5																																
7	Проекти с инвестиции за постигане стандартите на ЕС, подпомагани по мярката, включително такива за намаляване на емисиите при производство на енергия от биомаса	5																																
8	Проектът предлага ново за населеното място производство	4																																
	ОБЩО	60																																

Приоритет 2 „Повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите“

Приоритетът предвижда една мярка, попадаща в обхвата на ПРСР:

Мярка 6.4 Под-мярка 6.4.1 (ПРСР)	Мярка 6.4 <i>„Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“</i>
Описание на целите	<p>Чрез мярката се цели да се развият неземеделски дейности, с потенциал за устойчиво развитие, което е свързано със създаване на заетост извън сектор земеделие. Икономическите сектори извън земеделието създават заетост, за която е характерна липсата на сезонност, присъща на земеделските сектори, в тази връзка основна цел на мярката е насърчаване на инвестиционните дейности, създаването на заетост и ускоряване диверсификацията на неземеделските дейности.</p> <p>Специфична цел на мярката е усвояването на потенциала за развитие на туризъм, съчетаващ природни и културни ценности.</p>
Обхват на мярката	<p>1. Географски обхват на мярката - цялата територия на действие на Стратегията за BOMP.</p> <p>2. Обхват на инвестициите по мярката – ще се финансират неземеделски дейности от всички сектори на икономиката с изключение на инвестиции за хазарт, финансови услуги, голф, сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба. В рамките на подмярката не се финансират дейности, които водят до осъществяване на селскостопанска дейност или резултата от дейността е продукт, включен в Приложение I на Договора за функциониране на Европейския съюз.</p> <p>3. Специални условия, свързани с обхвата на мярката:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Кандидатът представя разработен бизнес план, който да показва икономическа жизнеспособност на инвестицията за срок от 5 години/ 10 години при строително-монтажни работи; • Стопанството на кандидати, земеделски стопани, трябва да има стандартен производствен обем над 8 000 евро; • Инвестициите в производство на електроенергия от биомаса не се подпомагат, ако те не произвеждат 10% топлинна енергия от общо произведената енергия. • При производство на биоенергия (включително биогорива) суровините от зърнени и други богати на скорбяла култури, захарни култури, маслодайни култури, както и суровини, които могат да се използват за фуражи се ограничават до 20%. Ограниченията от 20% не се прилагат за отпадъчни продукти от тези култури, които не се използват за фуражи. Проекти за производство на биогорива и течните горива от биомаса се подпомагат при условие, че отговарят на критериите за устойчивост, определени в чл. 37-40 от Закона за енергията от възобновяеми източници (например: не са отглеждани върху терени с голямо значение за биоразнообразието, с високи въглеродни запаси, не са добити от суров материал, отглеждан на земя, която е била торфище, водят

като резултат при потреблението на произведените от тях биогорива и течни горива от биомаса до намаляване на емисиите на парникови газове, са отглеждани в съответствие с чл. 38 Закона за енергията от възобновяеми източници).

Не се предоставя финансова помощ за:

- хазарт;
- финансови услуги;
- голф;
- сектори и дейности, определени за недопустими в Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г.;
- производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за продажба;

Кандидатът представя разработен бизнес план, съгласно образец, приложен към документите за кандидатстване по мярката, който трябва да показва икономическа жизнеспособност на инвестицията за срок от 5 години/ 10 години при строително-монтажни работи.

Бизнес планът трябва да съдържа най-малко следните елементи:

- Резюме на плана;
- Първоначално икономическо състояние на кандидата;
- Анализ на пазара, въздействие върху конкурентите;
- Етапи и цели за развитие на новите дейности на кандидата;
- Прогноза на нетните парични потоци;
- Подробно описание на дейностите и инвестициите, необходими за развитие на дейностите на кандидата, включително дейностите, свързани с устойчивото развитие и ефективно използване на ресурсите на околната среда, като например обучение и консултации.

Промени в бизнес плана се допускат, ако не водят до съществено изменение на дейността.

4. Специални условия за проекти, включващи изграждане или обновяване на места за настаняване:

Няма да се предоставя финансова помощ за изграждане и обновяване на места за настаняване с повече от 20 помещения за настаняване и стойност на финансовата помощ над левовата равностойност на 50 000 лева с включен ДДС по проект, финансиран изцяло или частично от ЕЗФРСР.

Чрез стратегията за ВОМР не са допустими разходи за изграждане и обновяване на места за настаняване, когато в резултат от дейностите по проекта:

1. за обекта не е създадена и не функционира интернет страница, която предоставя възможност за онлайн резервации;
2. интернет страницата не съдържа актуална информация за помещенията и удобствата в тях, включително снимков материал;
3. не е посочена цена за настаняване за съответен период;
4. не е налична връзка на интернет страницата по т. 1 в интернет страницата на МИГ и на специализиран туристически сайт.

Допустими кандидати

Земеделски стопани или микропредприятия, регистрирани като еднолични търговци или юридически лица по Търговския закон, Закона за кооперациите или Закона за вероизповеданията, както и физически лица, регистрирани по Закона за занаятите.

Стопанството на кандидати, земеделски стопани, трябва да има стандартен

	производствен обем над 8 000 евро.
Допустими дейности	<p>Инвестиции в неземеделски дейности, които са насочени към:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти с до 20 помещения за настаняване и развитие на туристически услуги); ▪ Производство или продажба на продукти, които не са включени в Приложение 1 от Договора за функциониране на Европейския съюз (независимо от вложените продукти и материали); ▪ Развитие на услуги във всички сектори (например: грижи за деца, възрастни хора, хора с увреждания, здравни услуги, счетоводство и одиторски услуги, ветеринарни дейности и услуги базирани на ИТ и др.; ▪ Производство на енергия от възобновяеми енергийни източници за собствено потребление. Проекти, с включени инвестиции за производство енергия от ВЕИ се подпомагат, ако не надхвърлят необходимото количество енергия за покриване на потребностите на предприятието; ▪ Развитие на занаяти (включително предоставяне на услуги, свързани с участието на посетители в занаятчийски дейности) и други неземеделски дейности.
Допустими разходи	<p>Инвестиции в материални и нематериални дълготрайни активи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане, придобиване или подобренията на недвижимо имущество; • Закупуване, включително чрез лизинг на нови машини и оборудване до пазарната стойност на активите; • Общи разходи, например хонорари на архитекти, инженери и консултанти, хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост, включително проучвания за техническа осъществимост; • Нематериални инвестиции: придобиване и създаване на компютърен софтуер и придобиване на патенти, лицензи, авторски права и марки.
Финансови параметри	<p>Минимален размер на допустимите разходи – левовата равностойност на 10 000 евро. Максимален размер на допустимите разходи – левовата равностойност на 75 000 евро.</p> <p>ВАЖНО! Няма да се предоставя финансова помощ за изграждане и обновяване на места за настаняване с повече от 20 помещения за настаняване и стойност на финансовата помощ над левовата равностойност на 50 000 лева с включен ДДС по проект, финансиран изцяло или частично от ЕЗФРСР.</p>
Интензитет на финансовата помощ	<p>Финансовата помощ не може да надвишава 75% от общите допустими разходи и при спазване на правилата за „минимална помощ“ при спазване на условията на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 година относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis. (акт. Анекс 2/19.08.2019) Интензитетът на подпомагане на проект за дейности за развитие на туризъм (изграждане и обновяване на туристически обекти с</p>

	до 20 помещения за настаняване и развитие на туристически услуги) не може да надвишава 5 на сто от общите допустими разходи.		
Критерии за оценка на проекти	Предвиждат се два етапа на оценка:		
	Първи етап: Административно съответствие и допустимост на кандидата и проектното предложение		
	Втори етап: Техническа оценка на проекта, съгласно следните критерии за оценка и тяхната тежест:		
		КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки
	1	Проектът е насочен към развитие на туризма.	15
	2	Проектът създава нови работни места: От 1 до 3 работни места, вкл. – 5 т. От 4 до 6 работни места, вкл. – 10 т. Над 7 работни места – 15 т.	15
	3	Проекти на кандидати до 40 г. години	10
	4	Проекти, подадени от кандидати, притежаващи опит или образование в сектора, за който кандидатстват	10
5	Собственикът и представляващия кандидата не са получавали подкрепа от ПРСР 2007 – 2013 и/или 2014 – 2020 г., независимо дали чрез кандидата или чрез друго юридическо лице в което участват.	5	
6	Проекти на земеделски стопани жени или юридически лица, собственост на жени	5	
	ОБЩО	60	

В рамките на **Стратегическа Цел 2 „Създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги , развитие на туризма и съхраняване на културното наследство“**, е включена една мярка, попадаща в обхвата на ПРСР 2014 – 2020 г.

Приоритет 1 „Подобряване на средата и качеството на живот на населението“

Под-мярка 7.2 (ПРСР)	Мярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“
Описание на целите	Основна цел на мярката е насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие на общините Кирково и Златоград чрез: <ul style="list-style-type: none"> ▪ подобряване на средата и качеството на живот в населените места на общините Кирково и Златоград; ▪ осигуряване на базови услуги на населението на общините Кирково и Златоград и достъпа до тях в сферата на образованието, здравеопазването и социалните грижи, науката и културата, водоснабдяването и канализацията, енергоснабдяването, транспорта, благоустройството, физическата култура, спорта и отдиha.
Обхват на	1. Географски обхват на мярката - цялата територия на действие на Стратегията за ВОМР.

<p>мярката</p>	<p>2. Обхват на инвестициите по мярката – мярката ще финансира създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура.</p> <p>3. Специални условия, свързани с обхвата на мярката: Проектите се подпомагат, ако:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. дейностите, включени в проектите, съответстват на приоритетите на общинските планове за развитие на общините Кирково и Златоград (в зависимост от общината, на чиято територия ще се изпълнява проектът) за периода 2014 – 2020 г., удостоверено с декларация от кмета на общината; 2. дейностите, включени в проектите са съгласувани с одобрената стратегия за ВОМР, за което се представя декларация от председателя на колективния управителен орган на местната инициативна група. <p><i>Подпомагат се проекти, за които са проведени съгласувателните процедури по реда на Закона за опазване на околната среда, Закона за защитените територии и/или Закона за биологичното разнообразие със съответния компетентен орган по околна среда и по реда на Закона за културното наследство с Министерството на културата за защитените територии за опазване на културното наследство.</i></p> <p>Един проект може да включва различни дейности, включително и за различни населени места на общината.</p>
<p>Допустими кандидати</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Община Кирково; • Община Златоград; • Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ), регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел, свързани със социалната и спортната инфраструктура и културния живот; • Читалища, регистрирани по Закона за народните читалища за дейности свързани с културния живот;
<p>Допустими дейности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Строителство, реконструкция и/или рехабилитация на нови и съществуващи общински пътища, улици, тротоари; • Изграждане, реконструкция и/или рехабилитация на водоснабдителни системи и съоръжения в агломерации с под 2 000 е.ж. в селските райони • Изграждане и/или обновяване на площи за широко обществено ползване, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности от общинско значение; • Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни, включително транспортни средства; • Реконструкция и/или ремонт на общински сгради, в които се предоставят обществени услуги, с цел подобряване на тяхната енергийна ефективност; • Изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на спортна инфраструктура; • Изграждане, реконструкция, ремонт, реставрация, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на обекти, свързани с културния живот, вкл. мобилни такива, вкл. и дейности по вертикалната планировка и подобряване на прилежащите пространства; • Реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на общинска

	образователна инфраструктура с местно значение в селските райони.																
Допустими разходи	<p>1. строителство, реконструкция, рехабилитация, изграждане, обновяване, ремонт и/или реставрация на сгради и/или помещения и/или друга недвижима собственост, съгласно допустимите за подпомагане дейности;</p> <p>2. закупуване на нови транспортни средства, оборудване и обзавеждане до пазарната им стойност, включително чрез финансов лизинг, съгласно допустимите за подпомагане дейности;</p> <p>3. придобиване на компютърен софтуер, патентни и авторски права, лицензи, регистрация на търговски марки, до пазарната им стойност;</p> <p>4. разходи, свързани с проекта, в т.ч. разходи за хонорари за архитекти, инженери и консултанти, консултации за икономическа и екологична устойчивост на проекта, извършени както в процеса на подготовка на проекта преди подаване на заявлението за подпомагане, така и по време на неговото изпълнение, които не могат да надхвърлят 12 на сто от общия размер на допустимите разходи по проект.</p>																
Финансови параметри	<p>Минимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 20 000 евро.</p> <p>Максимален размер на допустимите разходи - левовата равностойност на 200 000 евро.</p>																
Интензитет на финансовата помощ	<p>(1) Финансовата помощ е в размер 100 на сто от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи за проекти, които след извършване на инвестицията не генерират нетни приходи.</p> <p>(2) Финансовата помощ е в размер 100 на сто от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи за проекти, които след извършване на инвестицията ще генерират нетни приходи, но размерът на допустимите за финансово подпомагане разходи за проекта не надхвърля 97 790 лв.</p> <p>(3) Размерът на финансовата помощ за проекти, които след извършване на инвестицията ще генерират нетни приходи се определя въз основа на анализ „разходи-ползи“.</p> <p>(4) Разликата между пълния размер на допустимите за финансово подпомагане разходи и размера на финансовата помощ определен въз основа на анализ „разходи-ползи“ по т. 3 се осигурява от кандидата, като участието на кандидата може да бъде само в парична форма.</p>																
Критерии за оценка на проекти	<p>Предвиждат се два етапа на оценка:</p> <p>Първи етап: Административно съответствие и допустимост на кандидата и проектното предложение</p> <p>Втори етап: Техническа оценка на проекта, съгласно следните критерии за оценка и тяхната тежест:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР</th> <th>Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Обектът, който се финансира по проектът обслужва повече от 1 населени места</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Целевата група по проекта са млади хора до 29 г.</td> <td>12</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Проектът съдържа мерки за повишаване на енергийната ефективност</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на</td> <td>10</td> </tr> </tbody> </table>			КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки	1	Обектът, който се финансира по проектът обслужва повече от 1 населени места	15	2	Целевата група по проекта са млади хора до 29 г.	12	3	Проектът съдържа мерки за повишаване на енергийната ефективност	10	4	Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на	10
	КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки															
1	Обектът, който се финансира по проектът обслужва повече от 1 населени места	15															
2	Целевата група по проекта са млади хора до 29 г.	12															
3	Проектът съдържа мерки за повишаване на енергийната ефективност	10															
4	Брой население, което ще се възползва от подобрените основни услуги и обхвата на	10															

	териториално въздействие	
5	Проектът предвижда допълнителни съоръжения за хора с увреждания, извън законово изискуемите съгласно вида на строежа	5
6	Проектът се реализира в населени места или територии извън общинския център	5
7	Дейностите по проекта са свързани с други мерки на СВОМР	3
	ОБЩО	60

Мярка, извън ПРСР, която ще се финансира от ЕЗФРСР

Приоритет 2 „Насърчаване на туристическите и културни дейности“

Специфична цел 1: Създаване на условия за развитие на туризма и съхраняване на местното нематериално културно и природно наследство

Мярка извън ПРСР (ЕЗФРСР)	Мярка 7.5.1 „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград“
Описание на целите	<p>Основна цел на мярката: Насърчаване развитието на туризма, чрез инвестиции в материалното културно и природно наследство и съхранение и опазване на нематериалното културно и природно наследство</p> <p>Специфична цел 1: Насърчаване развитието на инфраструктура за развитие на туризъм, чрез подкрепа на обекти на местното природно, културно и историческо наследство и туристическа инфраструктура.</p> <p>Специфична цел 2: Съхранение на местната идентичност и култура, чрез възстановяване, опазване и развитие на местното културно наследство и традиции, и съхранение на природното наследство.</p> <p>Мярката ще допълни резултатите от дейностите за подобряване качеството на живот на населението, както и за развитие на туризма и ще допринесе за сплотяване на местната общност и съхранение на нейната идентичност.</p> <p>Важен акцент в мярката ще бъдат младите хора и въвличането им в дейности по опознаване на местните традиции, опазване на нематериално културно наследство и насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство.</p>
Обхват на мярката	<p>1. Географски обхват на мярката - цялата територия на действие на Стратегията за ВОМР.</p> <p>2. Обхват на инвестициите по мярката – За постигане на специфична цел 1 мярката ще финансира изграждане, реконструкция или ремонт на малка по мащаби инфраструктура за отдих и туристическа инфраструктура.</p> <p>За постигане на специфична цел 2 мярката ще финансира проекти, насочени към съхраняване на местната идентичност и култура, чрез възстановяване, опазване и развитие на местното нематериално културно наследство и традиции, и съхранение на природното наследство.</p> <p>3. Специални условия, свързани с обхвата на мярката: Проектите по специфична цел 1 се подпомагат, ако:</p>

	<p>1. дейностите, включени в проектите, съответстват на приоритетите на общинския план за развитие на съответната община, удостоверено с декларация на кмета на общината;</p> <p>2. дейностите, включени в проектите са съгласувани с одобрената стратегия за ВОМР, за което се представя декларация от председателя на колективния управителен орган на местната инициативна група.</p> <p><i>Подпомагат се проекти, за които са проведени съгласувателните процедури по реда на Закона за опазване на околната среда, Закона за защитените територии и/или Закона за биологичното разнообразие със съответния компетентен орган по околна среда и по реда на Закона за културното наследство с Министерството на културата за защитените територии за опазване на културното наследство.</i></p> <p>За Проектите по специфична цел 2:</p> <p>Дейностите, включени в проектите трябва да са съгласувани с одобрената стратегия за ВОМР, за което се представя декларация от председателя на колективния управителен орган на местната инициативна група.</p> <p>Мярката предвижда два вида дейности:</p> <p>А. Инвестиционни - изграждането, или подобренията на недвижимо имущество;</p> <p>Б. „Меки мерки“ в областта на нематериалното културно и природно наследство.</p> <p><i>Един проект може да включва само един от предвидените дейности А или Б, както и комбинация от двата вида дейности – интегриран проект</i></p>
<p>Допустими кандидати</p>	<p>За двата вида дейности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Община Кирково; • Община Златоград; <p>За проекти по Б. „Меки мерки“ в областта на нематериалното културно и природно наследство:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Юридически лица с нестопанска цел (ЮЛНЦ), регистрирани по Закона за юридическите лица с нестопанска цел; • Читалища, регистрирани по Закона за народните читалища; • Образователни институции с местно значение – училища и детски градини
<p>Допустими дейности</p>	<p>А. Инвестиционни - изграждането, или подобренията на недвижимо имущество</p> <ul style="list-style-type: none"> • Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на туристически информационни центрове; • Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство; • Изграждане, реконструкция, ремонт, закупуване на оборудване и/или обзавеждане на централите за изкуство и занаяти с туристическа цел; • Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристически атракции, които са свързани с местното природно, културно и/или историческо наследство и предоставящи услуги с познавателна или образователна цел; • Изграждане, реконструкция, ремонт и закупуване на съоръжения за туристическа инфраструктура (информационни табели и пътепоказатели за туристическите места и маршрути, съоръжения за

	<p>безопасност, велоалеи и туристически пътеки).</p> <p>Б. „Меки мерки“ в областта на нематериалното културно и природно наследство</p> <ul style="list-style-type: none"> • Проучвания и информационни дейности, свързани с популяризиране на нематериалното културно наследство; • Проучвания и изработване на материали във връзка с документиране и/или изследване, и/или промотиране на нематериалното културно наследство; • Дейности, свързани със съхранение и популяризиране на местния фолклор, на историческото и културното наследство на района/територията в т.ч. опазване на природните пространства и на мемориалните места, чието съществуване е необходимо за изразяване на нематериалното културно наследство; • Дейности, свързани със съхранение и популяризиране на местния фолклор - и/или различни мероприятия във връзка с местни културни обичаи и традиции - /фестивали, събори, празници, обичаи/ и други събития, свързани с местното културно наследство и разнообразяването а културния живот на населението; • Дейности за популяризиране на културно наследство с национално значение извън територията; • Насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство на селата;
<p><i>Допустими разходи</i></p>	<p>А. Инвестиционни - изграждането, или подобренията на недвижимо имущество</p> <p>а) Изграждането, включително отпускането на лизинг, или подобренията на недвижимо имущество;</p> <p>б) Закупуването или вземането на лизинг на нови машини и оборудване, обзавеждане до пазарната цена на актива;</p> <p>в) Общи разходи, свързани с изброените по-горе, например хонорари на архитекти, инженери и консултанти, хонорари, свързани с консултации относно екологичната и икономическата устойчивост;</p> <p>г) Следните нематериални инвестиции: придобиването или развитието на компютърен софтуер и придобиването на патенти, лицензи, авторски права, търговски марки.</p> <p>Разходите по т. „в“ не трябва да надхвърлят 12% от сумата на разходите по т. „а“, „б“ и „г“.</p> <p>Оперативните разходи, свързани с предоставянето на услугите са недопустими за подпомагане по подмярката.</p> <p>Б. „Меки мерки“ в областта на нематериалното културно и природно наследство</p> <p>1. Разходи за проучвания и информационни дейности, свързани с популяризиране на нематериалното културно наследство – изработка на рекламни материали, промоционални клипове, пътеводители и други рекламни дейности, свързани с материалното културно наследство.</p> <p>2. Разходи за организация и провеждане на различни мероприятия/ събития във връзка с местни културни обичаи и традиции - /фестивали, събори, празници, обичаи/ и други, свързани с местното културно наследство, дейности за популяризиране на нематериалното културно наследство, проучвания на местното нематериално културно наследство, в</p>

	<p>т.ч. краеведски изследвания и отпечатване на материали (дипляни, книги, пътеводители и др.), в т.ч. хонорари, средства за награден фонд, командировки, възнаграждения за лектори/ жури, канцеларски материали за целите на проекта (покани, афиши, обяви и др.) и др.</p> <p>3. Разходи за закупуване на традиционни фолклорни костюми за самодейно колективи към читалищата, работещи в сферата на съхраняване на местните традиции и обичаи.</p> <p>4. Закупуване на оборудване и обзавеждане (вкл. озвучителна и др.техника), свързано с предвидените в проектите събития.</p> <p>5. Разходи за опазване на природното наследство – меки мерки, свързани с насърчаване на екологичната култура за опазване на природното наследство – информационни кампании сред населението, организиране и провеждане на открити уроци за деца и ученици, еко-изleti, конкурси други дейности, насочени към младите хора за повишаване на тяхната екологична култура за опазване на природното наследство, информационни и рекламни материали, семинари, изследвания за биоразнообразието и др.</p> <p>6. Проучвания и изработване на материали във връзка с идентификация и/или документиране и/или изследване, и/или съхраняване на елементи от нематериалното културно наследство;</p> <p>7. Популяризиране, и съхранение на културното наследство (например провеждане на различни мероприятия във връзка с местни културни обичаи и традиции - фестивали, събори и други събития, свързани с местното културно наследство, организиране на изложби, семинари и др.); информационни дейности - реклама, плакати, статии, радио и ТВ предавания за нематериалното културно наследство; неформални способи за предаване на знанията и информацията за местното културно наследство (напр. предаване на знания и умения, техники и технологии, свързани с опазването и развитието на традиционните занаяти и др.).</p>
<p>Финансови параметри</p>	<p>За инвестиции по А. Инвестиционни - изграждането, или подобренията на недвижимо имущество: Минимален размер на допустимите разходи – левовата равностойност на 10 000 евро. Максималният размер на допустимите разходи – левовата равностойност на 50 000 евро.</p> <p>За инвестиции по Б. „Меки дейности“ в областта на нематериалното културно и природно наследство: Минималният размер на общите допустими разходи за един проект е левовата равностойност на 1 250 евро. Максималният на общите допустими разходи за един проект е левовата равностойност на 10 000 евро. Кандидатите могат да подават проекти, съдържащи инвестиционни и меки дейности, спазвайки лимитите за размер на допустимите разходи, приложими към двата вида дейности.</p>
<p>Интензитет на финансовата помощ</p>	<p>За проекти по А. Инвестиционни - изграждането, или подобренията на недвижимо имущество: Финансовата помощ е в размер 100 на сто от общия размер на допустимите за финансово подпомагане разходи за проекти, които след извършване на</p>

	<p>инвестицията не генерират нетни приходи.</p> <p>За проекти по Б. „Меки мерки“ в областта на нематериалното културно и природно наследство, интензитетът на БФП е в размер на:</p> <p>а) до 100 на сто - когато получател е публично лице, читалище или юридическо лице с нестопанска цел и проектът не генерира приход съгласно Анализ разходи-ползи (финансов анализ), изготвен по образец, утвърден от изпълнителния директор на ДФЗ;</p> <p>б) до 70 на сто - когато получател е публично лице и проектът генерира приход съгласно представения Анализ разходи-ползи (финансов анализ), изготвен по образец, утвърден от изпълнителния директор на ДФЗ;</p> <p>в) до 60 на сто - когато получател е частно лице;</p> <p>г) до 70 на сто - когато получател е частно лице и проектът е в обществена полза.</p>																								
Критерии за оценка на проекти	<p>Предвиждат се два етапа на оценка:</p> <p>Първи етап: Административно съответствие и допустимост на кандидата и проектното предложение</p> <p>Втори етап: Техническа оценка на проекта, съгласно следните критерии за оценка и тяхната тежест:</p>																								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР</th> <th>Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>Проектът има надобщинско значение</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Брой млади хора до 29 г., които ще се възползват от резултатите по проекта</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Проектът включва комбинирани дейности по опазване на природното и културното наследство</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>Дейностите предвиждат разнообразяване на туристическите дейности или създаване на нов туристически продукт/услуга</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>Проектът е свързан с развитие на културен или екологичен туризъм</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td></td> <td>ОБЩО</td> <td>60</td> </tr> </tbody> </table>		КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки	1	Проектът има надобщинско значение	15	2	Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности	15	3	Брой млади хора до 29 г., които ще се възползват от резултатите по проекта	9	4	Проектът включва комбинирани дейности по опазване на природното и културното наследство	8	5	Дейностите предвиждат разнообразяване на туристическите дейности или създаване на нов туристически продукт/услуга	7	6	Проектът е свързан с развитие на културен или екологичен туризъм	6		ОБЩО	60
		КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки																						
	1	Проектът има надобщинско значение	15																						
	2	Брой население, което ще се възползва от допустимите дейности	15																						
	3	Брой млади хора до 29 г., които ще се възползват от резултатите по проекта	9																						
	4	Проектът включва комбинирани дейности по опазване на природното и културното наследство	8																						
	5	Дейностите предвиждат разнообразяване на туристическите дейности или създаване на нов туристически продукт/услуга	7																						
6	Проектът е свързан с развитие на културен или екологичен туризъм	6																							
	ОБЩО	60																							

ОПРЧР (ЕСФ)

ОБЩИ ИЗИСКВАНИЯ ПО МЕРКИТЕ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА ВОМР ОТ ОПРЧР

Критерии	Скала на оценка	Максимален брой точки
1. Оперативен капацитет		10
1.1 Опит на <u>кандидата и партньора/партньорите</u> в управлението на проекти и/или опит в изпълнение на		

дейности, като тези включени в проектното предложение ⁶ през последните 5 години: (изброяват се дейностите)		
1.1 А Опит на кандидата в управлението на проекти и/или опит в изпълнение на дейности, като тези включени в проектното предложение през последните 5 години		
1.1. Б Опит на партньора/партньорите в управлението на проекти и/или опит в изпълнение на дейности, подобни на тези включени в проектното предложение ⁷ през последните 5 години		
1.2. Опит на законния представител на кандидата (управител, прокурисит и др.)/собственика на капитала на организацията в организация, управление/изпълнение на проекти на проекти и/или в дейности като тези, включени в проектното предложение и/или управленски опит.		
2. Съответствие		15
2.1 Описание и обосновка на целите на проекта (оценява се връзката между заложените цели и целите на процедурата, нуждите на целевите групи, както и предвидените резултати)		
2.2 Описание на целевите групи по проекта и техните нужди		
3. Методика и организация		30
3.1 Съответствие на дейностите с целите и очакваните резултати		
3.2 Яснота на изпълнение на дейностите		
4. Бюджет и ефективност на разходите - Ефективност, ефикасност и икономичност на разходите и структурираност на бюджета		15
5. Допълнителни специфични критерии		30
Разписани по-долу за всяка от двете мерки		
ОБЩ, МАКСИМАЛЕН БРОЙ ТОЧКИ		100
Обща бележка: МИГ, след съгласуване с УО на ОП РЧР, има право да допълва и модифицира критериите, съобразно спецификата на съответната процедура за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ. Точките в самите раздели също могат да бъдат променяни в съответствие с конкретната процедура. В зависимост от спецификата на всяка една процедура могат да се добавят допълнителни критерии в рамките на четирите раздела. Разпределението и точкуването на критериите за оценка в рамките на всеки от разделите ще бъде определено в процеса на разработване на насоките за кандидатстване към одобрените стратегии, съгласно Указанията на УО на ОП РЧР по чл. 37, ал. 1 от ПМС 161/2016 г.		

⁶ Оценката по т.1.1 се формира като средно аритметична оценка между оценките по т. 1.1 А и т. 1.1 Б. В случай че не е предвидено участието на партньор по проекта, се взима само оценката по т. 1.1 А

⁷ В случай че са включени повече от един партньор, оценката се формира като средно аритметична от оценките на всеки партньор.

МИГ след съгласуване с УО на ОПРЧР могат да определят минимален брой точки за преминаване по отделните раздели и/или минимално допустима оценка за качество на проектните предложения.

РЕЖИМ НА МИНИМАЛНИ ПОМОЩИ

Мерките по ОП РЧР ще се изпълняват в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013г. В тази връзка следва да се има предвид, че кандидати и/или партньори са **недопустими да получат минимална помощ, ако попадат в забранителните режими на помощ** в съответствие с Регламент (ЕС) № 1407/2013, а именно:

а) помощите, предоставяни на предприятия, които извършват дейност **в сектора на рибарството и аквакултурите**, обхванати от Регламент (ЕС) № 1379/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013г. относно общата организация на пазарите на продукти от риболов и аквакултури, за изменение на регламенти (ЕО) № 1184/2006 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета (ОВ L 354 от 28.12.2013 г.);

б) помощите, предоставяни на предприятия, които извършват дейност **в областта на първичното производство на селскостопански продукти** („селскостопански продукти“ са продукти, изброени в приложение I към Договора (ДФЕС), с изключение на продуктите на рибарството и аквакултурите, включени в приложното поле на Регламент (ЕС) № 1379/2013).

Важно: Когато дадено предприятие упражнява дейност в секторите, посочени по-горе в букви а) или б) , както и в един или повече от секторите или дейностите, попадащи в допустимите сектори, съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013 г., то предприятието може да получи помощ само за допустимите по регламента сектори, при условие че получателят на помощта гарантира посредством подходящи средства, като например разделение на дейностите или разграничаване на разходите, че дейностите в изключените сектори (букви а и б) не се ползват от помощ de minimis, предоставена съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013 г.

Стратегическа Цел 1 Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост

Приоритет 2: Повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите

Специфична цел 3: Насърчаване на заетостта, в т.ч. младежката заетост

ОПРЧР Ос 1, ИП 1, 3 и 6	Мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване квалификацията на заетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“
Описание на целите	<p>Основна цел на мярката: Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места. Чрез мярката ще се насърчава устойчивата и качествена заетост и подкрепа за мобилността на работната сила.</p> <p>Специфична цел 1 „Увеличаване броя на започналите работа безработни или неактивни лица на възраст над 30 год.“. (СЦ 1 и СЦ 3 на ИП 1 на ОПРЧР)</p>

Специфична цел 2 Увеличаване броя на икономически неактивните младежи извън образование и обучение на възраст до 29 г. вкл., които са получили предложение за обучение, работа, стаж или обучение по време на работа (чиракуване), или са насочени към продължаване на образованието. (СЦ 1 на ИП 3 на ОПРЧР)

Специфична цел 3 „Увеличаване на броя на заетите лица, придобили нови знания и умения“ (СЦ 2 и СЦ 3 на ИП 6 на ОПРЧР)

Съответствие на мярката с приоритетите на програмата, в т.ч. цел на мярката и приноса ѝ към определена специфична цел от ОПРЧР:

Мярката е пряко свързана и насочена към изпълнението на следните специфични цели от Приоритетна ос 1 на ОПРЧР 2014 – 2020 г.:

- *Специфична цел 1 (ИП 1):* Увеличаване броя на започналите работа безработни или неактивни лица на възраст от 30 и 54 г. вкл.;
- *Специфична цел 3 (ИП 1):* Увеличаване броя на започналите работа безработни или неактивни лица над 54 г.;
- *Специфична цел 1 (ИП 3):* Увеличаване броя на икономически неактивните младежи извън образование и обучение на възраст до 29 г. вкл., които са получили предложение за обучение, работа, стаж или обучение по време на работа (чиракуване), или са насочени към продължаване на образованието;
- *Специфична цел 2 (ИП 6):* Увеличаване броя на заетите лица със средно или по-ниско образование, придобили нови знания и умения;
- *Специфична цел 3 (ИП 6):* Увеличаване броя на заетите лица, работещи в сектори, основаващи се на знанията, високите технологии и ИКТ, екологосъобразната икономика, „белия“ сектор и сектора на персоналните услуги, преработвателната промишленост с по-висока добавена стойност на труда, творческия и културния сектори, подобрили своите знания и умения с подкрепата на ОПРЧР.

Мярката съчетава интегрирани дейности за насърчаване на заетостта на територията на МИГ Кирково – Златоград, които обхващат безработните и неактивни лица от всички възрасти, както и подобряване на квалификацията на работната сила (заетите лица), което да улесни намирането на работа, да мотивира неактивните лица за търсене на работа и да повиши квалификацията на заетите лица, в отговор на нуждите на бизнеса. Изпълнението на проекти по мярката е насочено към постигане на дългосрочни ефекти върху безработните и неактивни лица, основани на създаването на реална заетост и да повиши качеството и производителността на работната сила. Дейностите, включващи обучения ще създадат възможност за подобряване на конкурентоспособността на безработните на пазара на труда и ще създадат възможности за заетите лица за повишаване на техните знания и умения, в т.ч. за придобиване на професионална квалификация и ключови компетентности. Много важни са дейностите за насърчаване на работодателите – осигурявана не достъп до средства за чиракуване, обвързано с последваща устойчива заетост, за подобряване на мобилността на работната сила и обучения, които ще имат пряк и бърз ефект върху подобряването на работната сила на територията на МИГ Кирково – Златоград.

Обхват на

1. Географски обхват на мярката - цялата територия на действие на

<p>мярката</p>	<p>Стратегията за ВОМР.</p> <p>2. Обхват на инвестициите по мярката - мярката е насочена към постигане на дългосрочни ефекти върху безработни или неактивни младежи до 29 г. и лица над 29 г. за участие и реално включване в заетост. Реализацията на проекти, насочени към тези целеви групи ще даде възможност за създаване на подходящи умения на целевите групи, вкл. чрез обучения, което ще им осигури по-голяма конкурентоспособност и успешна интеграция на пазара на труда. Третата целева група включва заетите лица (с фокус върху преобладаващата промишленост, извън сектор земеделие) от всички възрасти със средно или по-ниско образование, който чрез проекти по тази мярка ще повишат своята квалификация, знания и умения, което ще подобри както производителността на бизнеса, така и тяхната лична конкурентоспособност. Третата целева група обхваща също заетите лица в секторите с най-висок потенциал за положително влияние върху развитието на икономиката на територията на МИГ Кирково – Златоград, основаващи се на знанията, високите технологии и ИКТ, екологосъобразната икономика, „белия” сектор и сектора на персоналните услуги, преработвателната промишленост с по-висока добавена стойност на труда, творческия и културния сектори.</p> <p>3. Специални условия, свързани с обхвата на мярката:</p> <p>1. Предоставянето на средства за повишаване на професионалната квалификация да бъде свързано с осигуряването на последваща устойчива заетост на обучените.</p> <p>2. Предоставянето на обучения за професионална квалификация трябва да се извършва само от лицензирани от НАПОО центрове за професионално обучение.</p> <p><i>Не се финансират бенефициенти селскостопански производители за дейността им, поради ограничения на Министерството на земеделието и храните в предоставянето на средства по режим “de minimis”, който ОПРЧР прилага.</i></p> <p>Инвестициите по специфични цели 1 и 2 на мярката трябва да са насочени към постигане на дългосрочни ефекти върху целевите групи за участие и реално включване в заетост. Изпълнението на мярката ще даде възможност за създаване на подходящи умения в посочените целеви групи, за да осигури по-голяма конкурентоспособност и успешна интеграция на пазара на труда.</p>
<p>Целеви групи:</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Първа (ЦС 1): Икономически неактивни лица, извън образование и обучение, в т.ч. обезкуражени лица; търсещи работа безработни лица и групи в неравностойно положение на пазара на труда, в т.ч. трайно безработни лица (над 1 година). Възрастова група – над 30 г. ▪ Втора (СЦ 2): Икономически неактивни младежи, които не са в образование и обучение на възраст от 15 до 29 г. вкл. ▪ Трета (СЦ 3): Заети лица във всички икономически сектори, с фокус върху преобладаващата промишленост на възраст до и над 29 години, които са със средно или по-ниско образование; Заети лица, работещи в сектори, основаващи се на знанията, високите технологии и ИКТ, преработвателната промишленост с по-висока добавена стойност на труда, творческия и културния сектори. <p>Идентифицирани проблеми, които мярката адресира</p>

	<p>Безработицата в община Кирково е със средногодишно равнище за 2015 г. 24,19 %, а в община Златоград 16,73 % през 2015 г. От общия брой безработни лица през 2015 г., най-висок дял заемат лицата на възраст от 30 до 54 г. вкл. – 51,4 % (1 432), следвани от лицата над 55 годишна възраст, които са общо 1 082 или 38,9 % от всички безработни. Делът на безработните младежи до 29 годишна възраст е 9,7 % (271 лица). Всички възрастови групи са избрани като целеви по настоящата мярка, тъй като на територията на МИГ Кирково – Златоград равнището на безработицата е много над средното за страната през 2015 г. Лицата със средно и по-ниско образование представляват 94,79 % от всички безработни лица, в тази връзка те са изведени като отделна целева група, към която ще бъдат насочени дейности за повишаване на знанията и уменията им, както и придобиване на професионална квалификация, тъй като ниското образование или образование, неотговарящо на нуждите на бизнеса (за територията на МИГ основно преработващата промишленост) са причините за продължителната безработица. Стимулирането на личното развитие на заетите лица е основен момент, който ще гарантира тяхната устойчива заетост и в бъдеще и ще повиши производителността на бизнеса. Секторите, основаващи се на знанията, високите технологии и ИКТ (84 през 2014 г. заети на територията на МИГ), преработвателната промишленост с по-висока добавена стойност на труда (2 039 заети през 2014 г.), творческия и културния сектори (37 заети през 2014 г. на територията на МИГ) имат нужда от стимулиране, както за подобряване на материалната им база, което е предвидено по мярката, която ще бъде финансирана от ОПИК, така и от придобиване на нови знания и компетентности на заетите в тези сектори. Основаващите се на знанията сектори са най-бързо развиващите се и с най-високи нужди от добре подготвени кадри, в тази връзка заетите в тези сектори са включени като целева група по настоящата мярка.</p>
<p>Допустими кандидати</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Работодатели • Местни власти • НПО • Центрове за професионално обучение (ЦПО) • Центрове за информация и професионално ориентиране (ЦИПО) • Трудови посредници и др. • Социални партньори • Доставчици на социални услуги <p>Причини за избора на допустимите бенефициенти: Изборът на допустимите бенефициенти е пряко свързан с дейностите, предвидени по мярката и идентифицираните нужди и интерес по време на проучванията на заинтересованите страни от подготовката и изпълнението на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград.</p>
<p>Допустими дейности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на посреднически услуги на пазара на труда, активиране на неактивни лица, организиране и участие в трудови борси и др. подкрепящи услуги за заетост; • Дейности за активиране на икономически неактивни младежи, които не са в образование или обучение, за включването им на пазара на труда, в т.ч. информационни кампании и събития, трудови борси, ателиета за търсене на работа и др.; • Професионално информиране и консултиране, вкл. по въпроси

	<p>относно упражняването на трудови и осигурителни права;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Психологическо подпомагане; • Предоставяне на мотивационно обучение; • Предоставяне на обучение за повишаване на професионалната квалификация или придобиване на нова; • Осигуряване на достъп до продължаващо обучение с цел по-добра професионална реализация и повишена професионална подготовка на кадрите • Предоставяне на обучение за придобиване на ключови компетентности; • Осигуряване на заетост след предоставяне на посреднически услуги и/или обучение; • Осигуряване на възможност за заетост, в т.ч. обучение по време на работа (чиракуване) и стажуване, след регистрация като безработно лице; • Предоставяне на стимули за насърчаване на географската мобилност с цел работа; • Предоставяне на стимули за насърчаване на мобилността на търсещи работа лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда; • Предоставяне на стимули на работодатели за наемането на безработни лица от групите в неравностойно положение на пазара на труда.
<p>Допустими разходи</p>	<p>Съгласно глава 5, раздел I от ЗУСЕСИФ. Категории допустими разходи:</p> <p>I. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за трудови възнаграждения и възнаграждения, определени по реда на ЗДСл на физическите лица, вкл. осигурителните вноски, начислени за сметка на осигурителя върху договореното възнаграждение, за лица, ангажирани в изпълнение на дейностите по проекта. ▪ Разходи за командировки /дневни, пътни и квартирни/ на лицата, получаващи възнаграждения. ▪ Разходи за стипендии на обучаемите лица. <p>II. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за материали и консумативи, необходими за осъществяването на дейностите по проекта. ▪ Разходи за закупуване на оборудване и обзавеждане, необходими за осъществяването на дейностите по проекта. <p>III. РАЗХОДИ ЗА УСЛУГИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за застраховки на придобитото обзавеждане и оборудване. ▪ Разходи за наем на: зали, оборудване и други, пряко свързани и необходими за осъществяването на дейностите по проекта. ▪ Разходи за дейности, свързани с осигуряване на публичност. ▪ Разходи за организиране на събития, вкл. транспорт, кетъринг, лектори и др. ▪ Предоставяне на обучения за безработни и/или заети лица в посочените в поканата за прием на заявления области. ▪ Разходи, произтичащи от договори за изработка/ услуга или

	<p>договори за поръчка по реда на ЗЗД, неквалифицирани другаде, необходими за осъществяването на дейностите по проекта.</p> <p>IV. НЕВЪЗСТАНОВИМ ДДС</p> <p>V. НЕПРЕКИ РАЗХОДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за организация и управление на проекта – разходи, свързани с възнагражденията на персонала по администриране на проекта – ръководител на проект, технически сътрудник, счетоводител и друг експертен или технически персонал, както и административните разходи, свързани с управлението на проекта (режийни разходи, консумативи и материали, наем, разходи за командировки). ▪ Невъзстановим ДДС за разходите по раздел V. <p>VI. Други разходи, необходими за изпълнение на проекта, посочени в указанията/ насоките за кандидатстване.</p>								
Финансови параметри	<p>Минималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегия за ВОМР е левовата равностойност на 25 000 евро.</p> <p>Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на левовата равностойност на 200 000 евро.</p>								
Приложим режим на минимални/ държавни помощи	<p>Мярката ще се изпълнява в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г.</p>								
Интензитет на финансовата помощ	<p>Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.</p>								
Критерии за оценка на проекти	<p>Критерии за техническа и финансова оценка:</p> <p>Указанията на управляващия орган на ОПРЧР посочват два вида критерии за избор на проекти – общите за програмата, одобрени от Комитета за наблюдение на ОПРЧР⁸ и специфични за територията допълнителни критерии. Общите критерии за ОП РЧР, одобрени от Комитета за наблюдение на програмата задължително се прилагат за всички мерки с финансиране от ОПРЧР. Те ще бъдат детайлно разписани в насоките за кандидатстване по настоящата мярка.</p> <table border="1" data-bbox="395 1532 1430 1942"> <thead> <tr> <th data-bbox="395 1532 1193 1608">Специфични критерии за територията на МИГ</th> <th data-bbox="1193 1532 1430 1608">Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="395 1608 1193 1756">За първа и втора целева група: Основната целева група на проекта, включва трайно безработни лица (над 1 година), които представляват повече от 50 % от целевата група на проекта</td> <td data-bbox="1193 1608 1430 1756"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 1756 1193 1904">За трета целева група: Проектът включва подобряване на квалификацията на заети в преработващата промишленост лица, които са със по-ниско от средно образование.</td> <td data-bbox="1193 1756 1430 1904"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="395 1904 1193 1942" style="text-align: right;">ОБЩО</td> <td data-bbox="1193 1904 1430 1942" style="text-align: center;">30</td> </tr> </tbody> </table>	Специфични критерии за територията на МИГ	Максимален брой точки	За първа и втора целева група: Основната целева група на проекта, включва трайно безработни лица (над 1 година), които представляват повече от 50 % от целевата група на проекта		За трета целева група: Проектът включва подобряване на квалификацията на заети в преработващата промишленост лица, които са със по-ниско от средно образование.		ОБЩО	30
Специфични критерии за територията на МИГ	Максимален брой точки								
За първа и втора целева група: Основната целева група на проекта, включва трайно безработни лица (над 1 година), които представляват повече от 50 % от целевата група на проекта									
За трета целева група: Проектът включва подобряване на квалификацията на заети в преработващата промишленост лица, които са със по-ниско от средно образование.									
ОБЩО	30								

⁸ В случай на промяна на Критериите, приети от Комитета за наблюдение на ОП РЧР 2014 – 2020, общите критерии по мярката ще бъдат променени

Стратегическа Цел 2 Създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги , развитие на туризма и съхраняване на културното наследство

Приоритет 1 Подобряване на средата и качеството на живот на населението

Специфична цел 2 Създаване на условия за социална интеграция и борба с бедността

ОПРЧР Ос 2, ИП 3	Мярка „По-добър достъп до устойчиви услуги, вкл. здравни и социални услуги чрез интегриран подход на територията на МИГ Кирково - Златоград”
Описание на целите	<p>Основна цел на мярката: <i>Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване.</i> Чрез мярката се цели повишаване на достъпа до услуги, които са устойчиви и висококачествени, включително здравни и социални услуги от общ интерес.</p> <p>Специфична цел: Подобряване качеството на живот на социално уязвимите и рискови групи на територията на МИГ Кирково – Златоград, чрез осигуряване на интегрирани социални и здравни услуги в домашна среда и в общността.</p> <p>Съответствие на мярката с приоритетите на програмата, в т.ч. цел на мярката и приноса ѝ към определена специфична цел от ОПРЧР:</p> <p>Намаляването на бедността и социалното включване са пряко свързани с подобряването качеството на живот на социално уязвимите групи на територията на МИГ. При проведеното социално-икономическо проучване за целите на подготовката на настоящата стратегия са изследвани рисковите социални групи на територията на двете общини, включени в обхвата на МИГ Кирково – Златоград. Техните нужди и потребности бяха допълнително проучени по време на анализа на заинтересованите страни. В резултат на проучванията е изведена на преден план необходимостта от значително разширяване капацитета на социалните и здравни услуги в домашна среда и в общността за идентифицираните рискови групи (подробно представени в социално-икономическото проучване). За удовлетворяване на техните потребности беше избрана настоящата мярка, която включва дейности с необходимия обхват за дефинираните по-долу целеви групи, които са част от анализираният население в риск на територията на МИГ. Изпълнението на проекти по настоящата мярка ще допринесе за подобряването качеството на живот на хората с увреждания (в т.ч. с физически, сензорни, множествени увреждания, умствена изостаналост и психични заболявания); хората над 65 г. в невъзможност за самообслужване, в т.ч. самотноживеещи възрастни хора, както и останалите деца и възрастни в риск (изброените целеви групи по мярката).</p> <p>При така описаният обхват на мярката, тя напълно съответства и ще допринесе за постигането на Специфична цел 1: „Подобряване на достъпа на хора с увреждания и хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване до услуги за социално включване и здравеопазване“ от Инвестиционен приоритет 3 на Приоритетна ос 2 на ОПРЧР 2014 – 2020 г.</p>
Обхват на мярката	<p>1. Географски обхват на мярката - цялата територия на действие на Стратегията за ВОМР.</p> <p>2. Обхват на инвестициите по мярката – мярката е насочена към всички рискови групи от населението, основно деца и лица с увреждания, както и</p>

	<p>всички останали рискови групи от населението. Мярката насърчава прилагането на интегриран подход за възрастните хора над 65 г. с невъзможност за самообслужване, в т.ч. самотно живеещи възрастни хора и за хората с увреждания, като включва комплексни действия в посока осигуряване на дългосрочна грижа, вкл. социални и здравни услуги в общността или в домашна среда.</p> <p>3. Специални условия, свързани с обхвата на мярката:</p> <p>Проектите трябва да допринасят за постигане на целите на основните стратегически документи: Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 г., Национална стратегия „Визия за деинституционализация на децата в България”, „Националната стратегия за дългосрочна грижа” и общинските стратегии за социални услуги.</p> <p>Планираната реализация на услуги по настоящата мярка поставя в центъра на вниманието потребностите на лицата, които ще ползват услугата, а не на институции или организации, които ще я предоставят и техните досегашни практики. Услугите следва да се разглеждат като дейности, които да могат да се комбинират в съответствие с индивидуалните потребности на лицата.</p> <p><i>При планиране разкриването на нови услуги следва да се предвиди осигуряване на устойчиво предоставяне на услугата след приключване на проектите по ОП РЧР 2014 – 2020 г. и постигане на дългосрочни ефекти.</i></p>
<p>Целеви групи:</p>	<p>Целеви групи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Хора с увреждания и техните семейства (в т.ч. с физически, сензорни, множествени увреждания, умствена изостаналост и психични заболявания) – 1 709 лица. ▪ Хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване, в т.ч. самотно живеещи възрастни хора. Самотно живеещите възрастни хора в община Кирково са 861 през 2014 г., липсват данни за община Златоград, от което следва, че броят на тази целева група е значително по-голям. ▪ Възрастни в риск – 4 837 през 2014 г., в т.ч. лица, получаващи социални, целеви помощи или са обект на социално подпомагане (2 911), пенсионери с пенсии за инвалидност, ненавършили пенсионна възраст (1 746), пенсионери със социални пенсии (72 лица), самотни родители и многодетни семейства (27), стари хора, чакащи за настаняване в СИ – 2 лица, стари хора, ползващи социални услуги – 79 лица. <p>В целевите групи по тази мярка не попадат различните рискови групи безработни лица, тъй като са включени в предходната мярка, която има за цел да насърчи намаляването на безработицата.</p> <p>Подробни данни за пълнолетното и непълнолетно население в риск са представени в социално-икономическото проучване, извършено за целите на настоящата Стратегия за ВОМР.</p> <p>Качествените социални и здравни услуги изискват добре подготвени кадри, които да ги предоставят на нуждаещите се потребители. В тази връзка, като <i>целеви групи по мярката</i> са избрани още:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ лица, заети в специализираните институции на територията на МИГ; ▪ служители на доставчици на социални и здравни услуги на територията на МИГ <p>Идентифицирани проблеми, които мярката адресира</p> <p>Основните нужди на лицата с увреждания и възрастните в невъзможност от самообслужване, вкл. самотно живеещите стари хора, са свързани с затрудненията им да се обслужват сами. Тази група лица, деца и възрастни има нужда от полагане на ежедневни грижи в домашна среда, както и от здравни грижи, в т.ч. рехабилитационни. През настоящата година и в двете общини на територията на МИГ Кирково – Златоград се предоставят социални услуги „личен асистент“, „социален асистент“, „домашен помощник“ (по схемата на ОПРЧР „Нови алтернативи“), които удовлетворяват нуждата от ежедневни грижи в домашна среда на общо 142 лица от тези целеви групи (88 в Златоград и 54 в Кирково). Общият капацитет на социалните заведения на територията на МИГ е 107 ползватели на различни социални услуги в общността. Извън системата на социалните услуги остават голям брой лица в риск от всички гореизброени рискови групи. Това налага разширяване на капацитета на услугите, насочени към тях и прави нуждата от настоящата мярка много значителна.</p>
<p>Допустими кандидати</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Доставчици на социални услуги; • Доставчици на здравни услуги; • НПО; • Обучителни организации; • Лечебни заведения; • Местни власти; • Регистрирани поделения на вероизповеданията <p>Кандидатите следва да отговарят на следните задължителни критерии:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да отговаря на изискванията за предоставяне на минимални помощи, в съответствие с приложимото законодателство; - Да разполага с финансов капацитет, който се оценява по предоставена от УО на ОП РЧР методика за оценка на финансовия капацитет; - Когато кандидатът е община и тя кандидатства с партньор/и или партньор по проекта е община, тя трябва да представи Решение на Общинския съвет за подаване на проектно предложение по конкретната процедура и Решение на Общинския съвет за одобряване на споразумение за общинско сътрудничество с партньора за кандидатстването по проекта, съгласно чл. 59 и сл. от ЗМСМА; - Кандидатите могат да участват в партньорство в зависимост от спецификата на обявената мярка. <p>Съгласно чл.131, т.3 от Регламент (ЕС) 966/2012 г. изискванията за доказване на финансов капацитет на кандидата не се отнасят за публични органи.</p> <p>Причини за избора на допустимите бенефициенти:</p> <p>Основните причини за избора на допустимите бенефициенти е свързан с обхвата на допустимите дейности по мярката и факта, че именно</p>

	<p>допустимите бенефициенти са пряко свързани с осигуряването на интегрираните услуги, насочени към социално рисковите групи, които се дефинирани по-горе като целеви групи по мярката. В процеса на подготовка на настоящата Стратегия, нуждите на целевите групи бяха изведени като много важни за подобряване качеството на живот, намаляване на риска от социално изключване и борбата с бедността. Местните власти, доставчиците на социални услуги, в т.ч. неправителствени сектор, работещ в социалната сфера, изразиха готовност за работа в тази област.</p>
<p>Допустими дейности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Предоставяне на подкрепящи услуги, в т.ч. интегрирани междусекторни услуги в общността или в домашна среда; услуги за ранно детско развитие; услуги за превенция и ранна интервенция за деца, услуги за възрастни хора (включително самотноживеещи хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване), за хора с увреждания и други уязвими групи от населението; • Осигуряване на необходимите ресурси и услуги, включително услуги по превенция за премахване на институционалния модел на грижа за децата и младежите чрез създаване на мрежи от социални услуги и междусекторни услуги в общността, в семейна или близка до семейната среда; • Подобряване достъпа до здравеопазване и промоция на здравето, в т.ч. чрез целеви действия, насочени към уязвими групи; • Местни социални дейности за социално включване. <p>ВАЖНО! Демаркация и допълняемост на мярката с ПРСР: По ПРСР могат да бъдат осъществени инвестиции, с които да се подкрепи изпълнението на целите на ОП РЧР. По ПРСР могат да бъдат допустими инвестиции за изграждане, реконструкция, ремонт, оборудване и/или обзавеждане на социална общинска инфраструктура за предоставяне на услуги, които не са част от процеса на деинституционализация на деца или възрастни. В тези случаи по ОП РЧР може да бъде финансирано предоставянето на услуги в обновената социална инфраструктура.</p>
<p>Допустими разходи</p>	<p>Съгласно глава 5, раздел I от ЗУСЕСИФ.</p> <p>I. РАЗХОДИ ЗА ПЕРСОНАЛ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за трудови възнаграждения и възнаграждения, определени по реда на ЗДСл на физическите лица, вкл. осигурителните вноски, начислени за сметка на осигурителя върху договореното възнаграждение, за лица, ангажирани в изпълнение на дейностите по проекта. ▪ Разходи за командировки /дневни, пътни и квартирни/ на лицата, получаващи възнаграждения. <p>II. РАЗХОДИ ЗА МАТЕРИАЛИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за материали и консумативи, необходими за осъществяването на дейностите по проекта. ▪ Разходи за закупуване на оборудване и обзавеждане, необходими за осъществяването на дейностите по проекта. <p>III. РАЗХОДИ ЗА УСЛУГИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за застраховки на придобитото обзавеждане и оборудване. ▪ Разходи за наем на: зали, оборудване и други, пряко свързани и

	<p>необходими за осъществяването дейностите по проекта.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за организиране на събития, вкл. транспорт, кетъринг, лектори и др. ▪ Разходи за дейности, свързани с осигуряване на публичност. ▪ Разходи, произтичащи от договори за изработка/ услуга или договори за поръчка по реда на ЗЗД, неквалифицирани другаде, необходими за осъществяването на дейностите по проекта. <p>IV. НЕВЪЗСТАНОВИМ ДДС</p> <p>V. НЕПРЕКИ РАЗХОДИ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Разходи за организация и управление на проекта – разходи, свързани с възнагражденията на персонала по администриране на проекта – ръководител на проект, технически сътрудник, счетоводител и друг експертен или технически персонал, както и административните разходи, свързани с управлението на проекта (режийни разходи, консумативи и материали, наем, разходи за командировки). ▪ Невъзстановим ДДС за разходите по раздел V. <p>VI. Други разходи, необходими за изпълнение на проекта, посочени в указанията/ насоките за кандидатстване.</p>						
Финансови параметри	<p>Минималният размер на допустимите разходи за един проект към стратегия за ВОМР е левовата равностойност на 25 000 евро.</p> <p>Максималният размер на общите допустими разходи за всеки проект е в рамките на левовата равностойност на 120 000 евро.</p>						
Приложим режим на минимални/ държавни помощи	<p>Мярката ще се изпълнява в съответствие с правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г.</p>						
Интензитет на финансовата помощ	<p>Максималният интензитет на помощта е до 100 % от общата стойност на допустимите разходи.</p>						
Критерии за оценка на проекти	<p>Критерии за техническа и финансова оценка:</p> <p>Указанията на управляващия орган на ОПРЧР посочват два вида критерии за избор на проекти – общите за програмата, одобрени от Комитета за наблюдение на ОПРЧР⁹ и специфични за територията допълнителни критерии. Общите критерии за ОП РЧР, одобрени от Комитета за наблюдение на програмата задължително се прилагат за всички мерки с финансиране от ОПРЧР. Те ще бъдат детайлно разписани в насоките за кандидатстване по настоящата мярка.</p> <table border="1" data-bbox="400 1715 1417 1939"> <thead> <tr> <th data-bbox="400 1715 1198 1794">Специфични критерии за територията на МИГ</th> <th data-bbox="1198 1715 1417 1794">Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="400 1794 1198 1899">Проектът е насочен към целева група хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване или самотно живеещи възрастни хора</td> <td data-bbox="1198 1794 1417 1899"></td> </tr> <tr> <td data-bbox="400 1899 1198 1939" style="text-align: right;">ОБЩО</td> <td data-bbox="1198 1899 1417 1939" style="text-align: center;">30</td> </tr> </tbody> </table>	Специфични критерии за територията на МИГ	Максимален брой точки	Проектът е насочен към целева група хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване или самотно живеещи възрастни хора		ОБЩО	30
Специфични критерии за територията на МИГ	Максимален брой точки						
Проектът е насочен към целева група хора над 65 г. в невъзможност за самообслужване или самотно живеещи възрастни хора							
ОБЩО	30						

⁹ В случай на промяна на Критериите, приети от Комитета за наблюдение на ОП РЧР 2014 – 2020, общите критерии по мярката ще бъдат променени

ОПИК (ЕФРР)

Стратегическа Цел 1 Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост

Приоритет 2 Повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите

Специфична цел 2 Повишаване на производителността и експортния потенциал на съществуващите МСП

ОПИК, по 2, ИП 2	Мярка „Подобряване на производствения капацитет в МСП на територията на МИГ-Кирково-Златоград“
Описание на целите	<p>Основна цел на мярката: <i>Повишаване на конкурентоспособността на икономиката на територията на МИГ Кирково – Златоград, вкл. чрез диверсификация и алтернативни дейности.</i></p> <p>Специфична цел: Повишаване на производителността и експортния потенциал на малките и средни предприятия на територията на МИГ Кирково - Златоград.</p> <p>Съответствие с приоритетите на програмата, в т.ч. цел и принос към определена специфична цел на ОПИК 2014-2020</p> <p>Чрез изпълнение на проекти по настоящата мярка се очаква да бъде постигнат трансфер на знания и технологии на местно ниво чрез инвестиции за повишаване на капацитета на малките и средни предприятия на територията на МИГ Кирково – Златоград. Чрез дейностите се цели пазарно развитие на предприятията и повишаване производителността на труда на територията. Целите на мярката и очакваните резултати от изпълнението на проекти по нея изцяло съответства на Приоритетна ос 2 „Предприемачество и капацитет за растеж“, в рамките на Тематична цел 3 „Повишаване на конкурентоспособността на местните икономики и възможности за създаване на местен бизнес, вкл. чрез диверсификация и алтернативни дейности“.</p> <p>Инвестициите в ДМА и ДНА за повишаване на производствения капацитет на предприятията, ще създадат по-добри възможности за реализация на МСП на високо-конкурентни пазари, ще създадат конкурентни предимства и засилване на експортния потенциал на предприятията. Чрез развитието на управленския капацитет и използването на информационни и комуникационни технологии и услуги ще се подобрят експортните предимства на предприятия на територията на МИГ Кирково – Златоград и ще се стимулира по-активното им включване във вериги за добавяне на стойност на международните пазари. Това ще осигури устойчивост на предприятията, което от своя страна ще има пряко положително въздействие върху икономическия облик на двете общини и развитието им. Предвидените дейности изцяло съответстват на местните потребности и идентифицираните нужди на предприятията, най-вече в преработватващата промишленост на територията на МИГ Кирково –</p>

<p>Обхват на мярката</p>	<p>Златоград.</p> <p>1. Географски обхват на мярката - цялата територия на действие на Стратегията за ВОМР.</p> <p>2. Обхват на инвестициите по мярката – по мярката се предвижда подкрепа за секторите, изведени като приоритетни съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 (НСНМСП).</p> <p><u>Приоритетно се подкрепят проекти, попадащи в тематичните области на Иновационната стратегия за интелигентна специализация:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>ИКТ и информатика;</i> • <i>Мехатроника и чисти технологии;</i> • <i>Индустрия за здравословен живот и биотехнологии;</i> • <i>Нови технологии в креативните и рекреативните индустрии.</i> <p>Тематичните области са подробно описани по-горе в т. 5 СПЕЦИФИЧНИ УСЛОВИЯ ЗА МЕРКИ ОТ ОПИК 2014 - 2020, ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕФРР от настоящата Стратегия за ВОМР.</p> <p><u>Съответствие с идентифицираните проблеми на територията и специфика по отношение на обхванатата територия:</u></p> <p>Заявеният интерес от страна на представителите на стопанският сектор извън сектор земеделие на територията на МИГ Кирково – Златоград включва различни дейности за подобряване конкурентоспособността на предприятията. Ключовото географско положение на двете общини, които имат трансгранично значение, тъй като на територия им са разположени ГКПП Златоград-Ксанти и Маказа – пресечни точки между Република България и Република Гърция са предпоставка за подобряване на експортния потенциал на предприятията на територията на МИГ Кирково – Златоград. Успоредно с високия потенциал за развитие пред бизнеса стоят редица проблеми, които се отразяват на цялостното развитие на територията, най-вече върху нивото на безработицата, която е много над средната за страната - средногодишно равнище за 2015 г. 24,19 % в община Кирково, в община Златоград - 16,73 %. Потребностите на бизнеса са свързани с подобряване на производствените мощности на предприятията, внедряване на нови технологии в производствените процеси, повишаване и подобряване на използването на ИКТ и услуги, оптимизиране на процесите за управление на бизнеса и др.</p> <p>В обхвата на социално-икономическото проучване, извършено за целите на настоящата Стратегия за ВОМР е оценен потенциалът и капацитетът на частния сектор, с цел избор на мярка, отговаряща на нуждите на бизнеса. На територията на МИГ Кирково – Златоград има капацитет за реализиране на проекти в приоритетните за финансиране сектори по ИП 2, ПО 2 на ОПИК 2014 – 2020 г.</p> <p>Съгласно анализът, от приоритетните сектори по ОПИК 2.2., най-голям брой предприятия – общо 29 и с най-голям дял от произведената продукция за територията на МИГ Кирково Златоград (само от изследваните по-горе сектори) попадат секторите С13 „Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло“, С14 „Производство на облекло“, С15 „Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“, които съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средни предприятия 2014 – 2020 са</p>
---------------------------------	--

	<p>определени като нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства. Произведената продукция от тези предприятия през 2014 г. е 35 394 хил.лв. Нейната стойност е нараснала с 8 219 хил.лв. в сравнение с 2012 г., което се дължи на повишаване на производствения капацитет на предприятията през годините и е признак за устойчивост в сектора.</p> <p>Съгласно технологична интензивност, в групата на високотехнологични и средно високотехнологични промишлени производства попадат 3 предприятия от сектор С28 „Производство на машини и оборудване, с общо и специално предназначение“, които са произвели през 2014 г. продукция на обща стойност 5 388 хил.лв. Тази стойност нараства през всяка от трите изследвани години, което е положителна тенденция за продължаващото и устойчиво развитие на предприятията.</p> <p>Секторите от интензивните на знание услуги (съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020) също са представени на територията на МИГ Кирково – Златоград. В сектор J62 „Дейности в областта на информационните технологии“ има две предприятия, които през 2014 г. имат общо 356 хил.лв. произведена продукция.</p> <p>От данните може да се заключи най-висок потенциал имат предприятията от групата високотехнологични и средно високотехнологични промишлени производства (3 предприятия), следвани от нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства (основно в секторите С13 „Производство на текстил и изделия от текстил, без облекло“; С14 „Производство на облекло“; С15 „Обработка на кожи; производство на обувки и други изделия от обработени кожи без косъм“) – 29 предприятия. Средната стойност за предприятие на показателя произведена продукция за 2014 г. от общо произведената продукция от 3-те предприятия (от първата група) е 1 796 хил.лв., което показва най-значителен потенциал за развитие. За 29-те предприятия от групата на нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства, средната стойност на произведената продукция е от едно предприятия е 1 220 хил.лв.</p>
<p>Целеви групи:</p>	<p>Целеви групи: Малки и средни предприятия съгласно Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020, регистрирани на територията на МИГ Кирково – Златоград.</p> <p>Идентифицирани проблеми, които мярката адресира Ниска степен на внедряване на усъвършенствани технологии за производство, оптимизация на производствения процес и производствените вериги, намаляване на използваните ресурси и респективно себестойността на продуктите за формиране на конкурентни предимства и устойчиво пазарно присъствие на предприятията.</p> <p>Иновативни подходи при решаването на идентифицираните проблеми на целевите групи (ако са идентифицирани такива), вкл. иновативни за територията подходи (ако са идентифицирани такива). Реализацията на проекти по настоящата мярка ще бъде нов за територията подход за подобряване на конкурентоспособността и експортния</p>

	<p>потенциал на бизнеса, тъй като на цялата територия на МИГ до момента има изпълнен само 1 един проект по ОПИК през предходния програмен период.</p> <p>Очакван принос:</p> <p>Чрез изпълнението на проекти по мярката се очаква да се подобри конкурентоспособността и да се създаде потенциал за експорт на предприятията на територията на МИГ Кирково – Златоград. Подобряването на пазарното присъствие на предприятията е от важно значение за тяхното устойчиво развитие и се очаква то да бъде постигнато чрез подобряване на техния капацитет за работа в интензивно конкурентни пазари и създаване на условия за устойчивото присъствие на външни пазари. Подобряването на производствения капацитет на предприятията ще ги направи не само по-ефективни, но и по-конкурентни и устойчиви на динамично развиващите се пазари. Чрез повишаване и подобряване на използването на ИКТ и услуги, и оптимизиране на процесите за управление на бизнеса, ще се осигури по-добър достъп до чужди пазари, което ще направи предприятията по-устойчиви и ще осигури растеж на икономиката на територията на МИГ Кирково – Златоград.</p>
<p>Допустими кандидати</p>	<p>Кандидатите трябва да отговарят на следните условия:</p> <p><i>1/ Са търговци по смисъла на Търговския закон или Закона за кооперациите.</i></p> <p><i>2/ Отговарят на изискванията за малко или средно предприятие съгласно Закона за малките и средни предприятия.</i></p> <p><i>3/ Развиват своята основна икономическа дейност и дейността, за която кандидатстват в една от определените в Националната стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020 групи сектори на икономическа дейност съгласно тяхната технологична интензивност, както следва:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Високотехнологични и средно високотехнологични промишлени производства (кодове от сектор С „Преработваща промишленост“); • Интензивни на знание услуги (кодове от сектор J „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ и M72 „Научноизследователска и развойна дейност“); • Нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства (кодове от сектор С „Преработваща промишленост“). <p>Конкретните кодове на основна икономическа дейност, които попадат в посочените сектори, са подробно описани по-горе в част СПЕЦИФИЧНИ УСЛОВИЯ ЗА МЕРКИ ОТ ОПИК 2014 - 2020, ФИНАНСИРАНИ ОТ ЕФРР от настоящата Стратегия за ВОМР.</p> <p><i>За да удостоверят, че осъществяват основната си икономическа дейност в допустимите сектори, кандидатите следва да представят към проектните предложения актуално Удостоверение за код на основната икономическа дейност, издадено от Националния статистически институт (въз основа на данните за последната приключила финансова година).</i></p> <p>Не могат да участват в процедурата за подбор на проекти и не могат да</p>

	<p>получат безвъзмездна финансова помощ кандидати, които попадат в забранителните режими на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г.</p>
<p>Допустими дейности</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Общи производствени инвестиции за подобряване на производствения капацитет за растеж чрез ефективното и ефикасно използване на факторите на производство и чрез изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и технологии:</u> <ol style="list-style-type: none"> 1/ Дейности за подобряване на производствените процеси и/или 2/ Дейности за добавяне на нови характеристики или подобряване на съществуващите продукти и услуги, и/или 3/ Дейности за разнообразяване на асортимента от продукти и услуги на предприятията и/или 4/ Дейности за внедряване на нови технологии за подобряване на ресурсната ефективност и ефикасност в производствения процес. • <u>Подкрепа за специализирани услуги за МСП за развитие и укрепване на управленски капацитет - управление на факторите на производство, с акцент върху изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и добри практики. За повишаване на конкурентоспособността и като резултат – на експортния потенциал на българските МСП чрез инвестициите ще се насърчава: разработване, внедряване и сертифициране на системи за управление на качеството, опазване на околната среда, еко маркировка, енергиен мениджмънт, сигурност на информацията и други съгласно международни, европейски и национални стандарти; разработване, трансфер, внедряване и сертифициране на добри производствени практики; услуги по реинженеринг на процесите в предприятията;</u> • <u>Подкрепа за растеж на предприятия чрез подобряване на качеството и чрез насърчаване на използването на информационни и комуникационни технологии и услуги - подобряване на качеството на съществуващи процеси, продукти и услуги чрез разработване и въвеждане на базирани на ИКТ системи и приложения, включително „виртуализирани—, „облачни—, „мобилни—: за управление на бизнеса, включително такива за интеграция на различни звена и локации на дадено дружество, системи за автоматизирано проектиране, инженерни дейности и производство; за трансформиране на бизнес и операционни процеси, които водят до повишаване на производителността и конкурентоспособността.</u>
<p>Допустими разходи</p>	<p>I. Подкрепа за общи производствени инвестиции за подобряване на производствения капацитет за растеж чрез ефективното и ефикасно използване на факторите на производство и чрез изграждането на възможности за възприемане и адаптиране на европейски и международни знания и технологии.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи, в т.ч. придобиване на машини, съоръжения и оборудване, необходими за изпълнението на дейностите по проекта.

2. Разходи за придобиване на дълготрайни нематериални активи, необходими за изпълнението на дейностите по проекта.
3. Разходи за визуализация – до 2 000 лв.

II. Подкрепа за специализирани услуги за МСП за развитие и укрепване на управленския капацитет

1. Разходи за услуги по въвеждане и сертифициране на системи за управление в съответствие с изискванията на национални/европейски/международни стандарти.
2. Разходи за услуги във връзка с:
  - 2.1 *Постигане на съответствие и оценка на съответствие на продукти с така наречените „съществени изисквания” към тях, определени в директиви (транспонирани в националното законодателство) и регламенти (с пряко действие) от Нов подход, изискващи CE маркировки (включително съответствие с хармонизирани европейски стандарти);*
  - 2.2 *Постигане на съответствие и оценка на съответствие на продукти с национални/европейски/международни стандарти;*
  - 2.3 *Присъждане на екомаркировката на ЕС.*
3. Разходи за услуги във връзка с внедряване и сертифициране на добри производствени практики.
4. Разходи за ползване на специализирани консултантски услуги за реинженеринг на процесите в предприятията. Стойността на предвидените в проектното предложение разходи за ползване на специализирани консултантски услуги за реинженеринг на процесите в предприятията не могат да надвишават 50% от общите допустими разходи по проекта.
5. Разходи за услуги във връзка с ре-сертификацията на системи за управление.
6. Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) и/или специализирани софтуерни приложения, представляващи дълготрайни нематериални активи (ДНА), допринасящи за осъществяване на дейността. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) и специализирани софтуерни приложения, представляващи дълготрайни нематериални активи (ДНА) не могат да надвишават 150 000 лв. по всеки индивидуален проект.
7. Разходи за визуализация – до 2 000 лв.

III. Подкрепа за растеж на предприятия чрез подобряване на качеството и насърчаване на използването на ИКТ и услуги

1. Разходи за услуги за разработване и въвеждане на базирани на ИКТ софтуери за управление на бизнес процесите в предприятията.
2. Разходи за придобиване и въвеждане на ИКТ базирани софтуери за управление на бизнес процесите в предприятията, представляващи дълготрайни нематериални активи (ДНА).
3. Разходи за услуги по използването на софтуер за управленски системи като услуга (SaaS).
4. Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) и/или специализирани софтуерни приложения, представляващи дълготрайни нематериални активи (ДНА), допринасящи за осъществяваната дейност. Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (ДМА) и специализирани софтуерни приложения,

	представляващи дълготрайни нематериални активи (ДНА) не могат да надвишават 150 000 лв. по всеки индивидуален проект ¹⁰ 5. Разходи за визуализация – до 2 000 лв.																		
Финансови параметри	Минималният размер на БФП за проект е в рамките на левовата равностойност на 15 339 евро. Максималният размер на общите допустими разходи за проект е в рамките на левовата равностойност на 200 000 евро.																		
Приложим режим на минимални/държавни помощи	За проекти по тази мярка се прилагат правилата за минимална помощ (правилото de minimis) по смисъла на Регламент (ЕС) № 1407/2013 на Комисията от 18 декември 2013 г. относно прилагането на членове 107 и 108 от Договора за функционирането на Европейския съюз към помощта de minimis, публикуван в Официален вестник на ЕС L 352 от 24.12.2013 г. Максималният размер на помощта по режим de minimis, за която се кандидатства заедно с другите получени минимални помощи, не може да надхвърля левовата равностойност на 200 000 евро и съответно левовата равностойност на 100 000 евро в случай на едно и също предприятие, което осъществява шосейни товарни превози за чужда сметка за период от три бюджетни години.																		
Интензитет на финансовата помощ	Максималният интензитет на помощта е до 90 % от общата стойност на допустимите разходи.																		
Критерии за оценка на проекти	<i>Подборът на проекти към стратегии за местно развитие при прилагане на ВОМР се определя в Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове и в нормативния акт по чл. 28, ал. 1, т. 2 на Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове“.</i> Настоящите критерии за оценка, представено по-долу са индикативни и могат да бъдат променени, във връзка изискванията на УО на оперативната програма или други, налагащи това обстоятелства: <table border="1" data-bbox="386 1377 1433 1899"> <thead> <tr> <th></th> <th>КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР</th> <th>Максимален брой точки</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>I.</td> <td>Икономическа и финансова стабилност на кандидата преди изпълнение на проекта</td> <td>19</td> </tr> <tr> <td>1</td> <td>Коефициент на рентабилност на печалбата преди лихви, данъци и амортизации – EBITDA за последните 3 финансово приключили години</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Производителност на кандидата за последните 3 финансово приключили години</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Приходи от износ за три финансови години</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Съпоставимост между средната стойност на EBITDA за три финансови години на кандидата и стойността на заявените общи допустими разходи по проекта</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>		КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки	I.	Икономическа и финансова стабилност на кандидата преди изпълнение на проекта	19	1	Коефициент на рентабилност на печалбата преди лихви, данъци и амортизации – EBITDA за последните 3 финансово приключили години		2	Производителност на кандидата за последните 3 финансово приключили години		3	Приходи от износ за три финансови години		4	Съпоставимост между средната стойност на EBITDA за три финансови години на кандидата и стойността на заявените общи допустими разходи по проекта	
	КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР	Максимален брой точки																	
I.	Икономическа и финансова стабилност на кандидата преди изпълнение на проекта	19																	
1	Коефициент на рентабилност на печалбата преди лихви, данъци и амортизации – EBITDA за последните 3 финансово приключили години																		
2	Производителност на кандидата за последните 3 финансово приключили години																		
3	Приходи от износ за три финансови години																		
4	Съпоставимост между средната стойност на EBITDA за три финансови години на кандидата и стойността на заявените общи допустими разходи по проекта																		

¹⁰ Посоченото ограничение не се отнася за разходите за придобиване на ИКТ базирани софтуери за управление на бизнес процесите в предприятията, които също представляват дълготрайни нематериални активи (ДНА).

5	Коефициент на задлъжнялост за последната финансово приключила година	
II	Капацитет на кандидата в инвестиционни проекти и управление	6
1	Инвестиционна дейност на кандидата за последните 3 финансово приключили години	
2	Внедрени стандарти и системи за управление	
III	Ефект от изпълнението на проекта¹¹	10
1	Вътрешна норма на възвръщаемост ¹² (N, N+1, N+2, N+3)	
2	Нарастване на производителността (N+1, N+2, N+3)	
3	Повишаване на ефективността на производствените разходи (N+1, N+2, N+3)	
4	Изменение на средните генерирани приходи от износ вследствие на инвестицията по проекта (N+1, N+2, N+3)	
IV	Приоритизиране на проекти	15
1	Тематично приоритизиране съгласно областите от ИСИС	
2	Надграждане на реализирани проекти, включително по ОПРКБИ	
3	Инвестиции за опазване на околната среда, вкл. такива, които допринасят за смекчаване на последиците от изменението на климата ¹³ и приспособяване към тях	
4	Устойчиво развитие	
V	Бюджет и ефективност на разходите	10
1	Реалистичност на разходите по проекта	
2	Реалистичност на плана за действие по проекта	
3	Проектното предложение осигурява устойчивост на резултатите и ефект от изпълнението на проекта, вкл. към стратегията за водено от общностите местно развитие	
VI	Допълнителни специфични критерии към СВОМР определени от МИГ	40
1	Кандидатът осигурява заетост ¹⁴ през последната приключила финансова година на: от 10 до 19 (вкл.) души – 10 т. от 20 до 49 (вкл.) души – 20 т. над 50 души – 30 т.	30
2	Кандидатът развива дейност в някой от секторите от интензивните на знание услуги (съгласно Националната	10

¹¹ При изчисляване на показателите по този раздел следва да се има предвид последната приключила година, N, N+1, N+2 и N+3 са прогнозни години, при които N е годината на приключване изпълнението на договора/проекта.

¹² Вътрешна норма на възвръщаемост се изчислява чрез стандартна функция на Excel (fn IRR).

¹³ Съгласно Насоки за интеграция на политиката по околна среда и политиката по изменение на климата в

Европейските структурни и инвестиционни фондове – фаза Изпълнение на Споразумението за партньорство и програмите в периода 2014 – 2020 г.

¹⁴ Средносписъчен брой на персонала

	стратегия за насърчаване на малките и средните предприятия 2014-2020)	
	ОБЩО	100

ОПОС (ЕФРР)	Не са избрани мерки от ОПНОИР, ОПОС и ПМДР, тъй като въз основа на анализа на заинтересованите страни и интересът на потенциалните бенефициенти към всички допустими мерките за финансиране, мерки от горепосочените програми не са идентифицирани от заинтересованите страни.
ОПНОИР (ЕСФ)	
ПМДР (ЕФМДР)	

6. Финансов план:

6.1. Индикативно разпределение на средствата по програми/фондове и по мерки:

Индикативната финансова таблица обобщава необходимите ресурси за реализацията на Стратегията за водено от общностите местно развитие на МИГ Кирково - Златоград през периода 2016-2020 г. и представлява основна финансовата рамка за изпълнение на стратегията. Стратегията на МИГ Кирково - Златоград предвижда многофондово финансиране от следните фондове: ЕЗФРСР (чрез 4 мерки от ПРСР 2014 – 2020 г. и една мярка, съответстваща на селите на Регламент 1305/2013), ЕФРР (чрез 1 мярка от ОПИК 2014 – 2020 г.) и ЕСФ (чрез 2 мерки от ОПРЧР 2014 – 2020 г.).

За **мерките от ПРСР 2014 – 2020 г. (ЕЗФРСР)** са предвидени **93,2%** от общия предвиден публичен принос от ЕЗФРСР, а за **мярката, извън обхвата на ПРСР 2014 – 2020, но в съответствие с Регламент (ЕС) № 1305/2013** (предвидена за финансиране от ЕЗФРСР) - **6,8%** от общия предвиден публичен принос от ЕЗФРСР.

(акт. Анекс 5/01.12.2021) Общият бюджет (публичен принос) от ЕЗФРСР, ЕСФ и ЕФРР в бюджета на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково-Златоград е в размер на **7 121 577,10 лв.** и съответства на ~~левовата равностойност на 3 260 000 евро~~. Стратегията предвижда мерки и дейности от три различни фонда, като публичният принос към стратегията на всеки от тях е:

- **ЕЗФРСР –52,41 % от които:**
  - *ПРСР 2014-2020 (ЕСФРСР) – 93,2 %*
  - *Мярка, извън ПРСР (ЕЗФРСР) – 6,8 %*
- **ОПИК 2014 - 2020 (ЕФРР) –27,46%**
- **ОПРЧР 2014 - 2020 (ЕСФ) – 20,12%**

52,41% от общата стойност на стратегията е предвиденият публичен принос на ЕЗФРСР (чрез 4 мерки от ПРСР 2014 – 2020 г. и една мярка, съответстваща на селите на Регламент 1305/2013), публичният принос от ЕФРР (чрез мярка от ОПИК 2014 – 2020 г.) е **27,46%** и **20,12%** е предвиденият публичен принос от ЕСФ (чрез ОПРЧР 2014 – 2020 г.).

Времево разпределение на договориране на публичната финансова помощ

Срокът за сключване на договори за предоставяне на финансова помощ за проекти по мерките, включени в СВОМР е 31 декември 2022 г. (акт. Анекс 5/01.12.2021) След приключване на срокът за договориране на проекти, бенефициентите могат да изпълняват дейностите по проектите към стратегия за ВОМР в срок до 15 септември 2025 г., от което

следва, че реалното финансово приключване на стратегията ще продължи до 15 септември 2025г.

В следващата таблица е представен бюджетът на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград. Стойностите на мерките включват публичния принос от включените програми/ фондове в стратегията.

Код на мярката	Име на мярката (акт. Анекс 5/01.12.2021 и Анекс 7/2024)	Общо за периода на стратегията ¹⁵	
		лева	%
	Мерки, финансирани от ПРСР 2014 – 2020 г. (ЕЗФРСР)	3 478 220,00	48,84 %
4.1.	Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства	508 410,00	7,14 %
4.2.	Подкрепа за инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти	443 860,00	6,23%
6.4.	Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности	1 236 110,00	17,36%
7.2.	Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура	1 180 140,00	18,11%
	Мерки, извън обхвата на мерките от Регламент (ЕС) № 1305/2013, но съответстващи на целите на регламента (финансирани от ЕЗФРСР)	254 480,00	3,57 %
7.5.1	Инвестиции за отдых и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково – Златоград	254 480,00	3,57 %
	Мерки, финансирани от ОПРЧР (ЕСФ) (акт. Анекс 3/14,01.2020)	1 433 077,10	20,12 %
ОПРЧР Ос 1 ИП 1,3 и 6	Мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване квалификацията на заетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“	1 053 373,29	14,79 %
ОПРЧР Ос 2, ИП 3	Мярка „По-добър достъп до устойчиви услуги, вкл. здравни и социални услуги чрез интегриран подход на територията на МИГ Кирково – Златоград“	379 703,81	5,33 %

¹⁵ Публичен принос от включените програми/ фондове в СВОМР

	Мерки, финансирани от ОПИК (ЕФРР)	1 955 800,00	27,46 %
ОПИК: Приоритетна ос 2, ИП2	Мярка: Подобряване на производствения капацитет в МСП на територията на МИГ-Кирково-Златоград	1 955 800,00	27,46%
	ОБЩО ЗА ЦЯЛАТА СТРАТЕГИЯ:	7 121 577,10	100 %

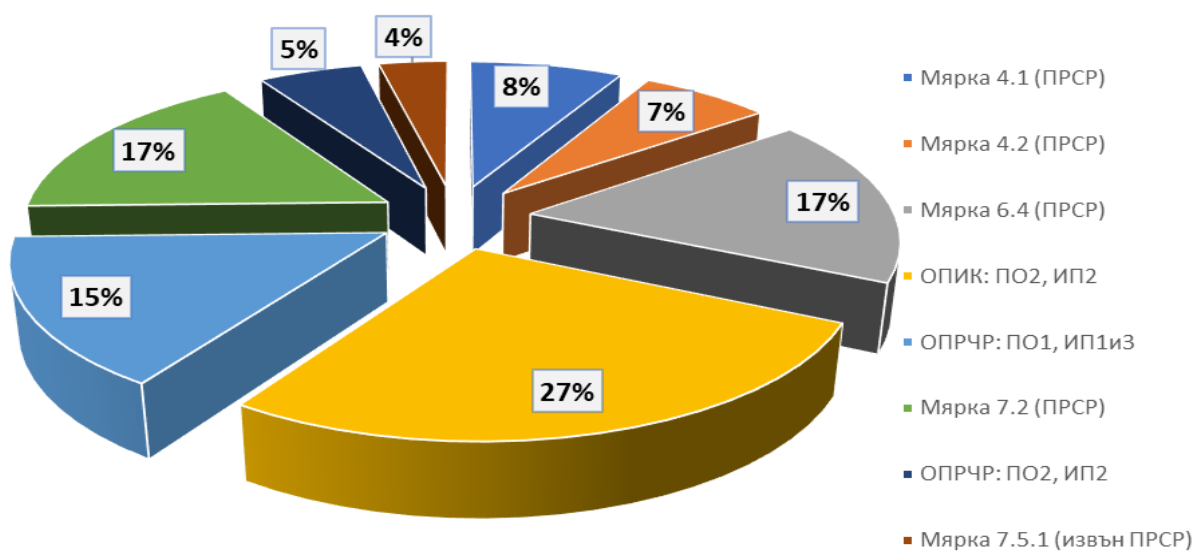
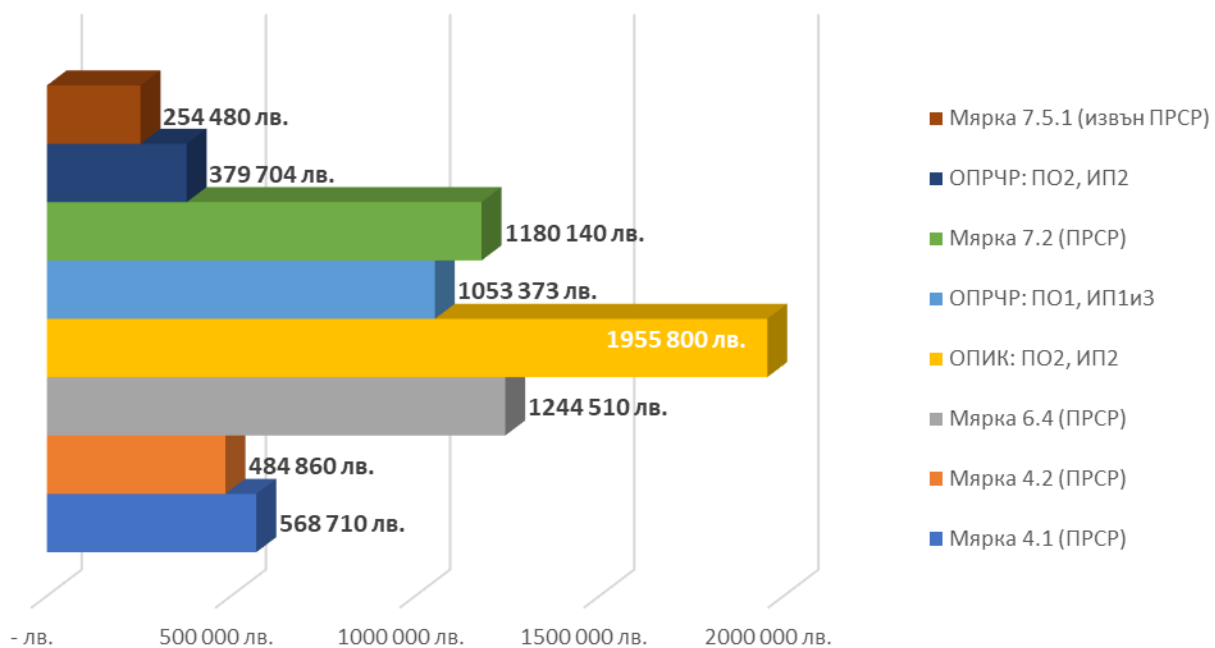
6.2. Финансова обосновка на бюджета и разпределението на средствата по програми и по мерки:

акт. Анекс 5/01.12.2021В стратегията са включени общо 4 мерки от ПРСР 2014 – 2020 г. за изпълнение на проекти по стратегията, с обща стойност на публичния принос в размер на 3 478 220,00 лева от общия предвиден публичен принос за реализация на проекти по стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград.

Предвидената мярка, попадаща извън обхвата на ПРСР 2014 – 2020 г., но съответстваща на целите на Регламент 1305/2013, за която също се предвижда финансиране от ЕЗФРСР е на стойност 254 480,00 лв. от общия предвиден публичен принос за реализация на проекти по стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград. Предвиденият публичен принос от ЕФРР е чрез ОПИК 2014 – 2020 г. и е в размер на 1 955 800 лева или левовата равностойност на 1 000 000 евро. Мерките от ОПРЧР 2014 – 2020 г., която се финансира от ЕСФ са на обща стойност 1 486 408 лева или левовата равностойност на 732 731,93 евро.

Хоризонталната цел към стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград „Ефективното изпълнение на стратегията за ВОМР и дейности за популяризирането и“ ще се финансира от общите разходи по под-мярка 19.2 и под-мярка 19.4 на ПРСР 2014 - 2020 г.

На следващите графики е представено разпределението на предвидения публичен ресурс по всяка от мерките, включени в Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград:

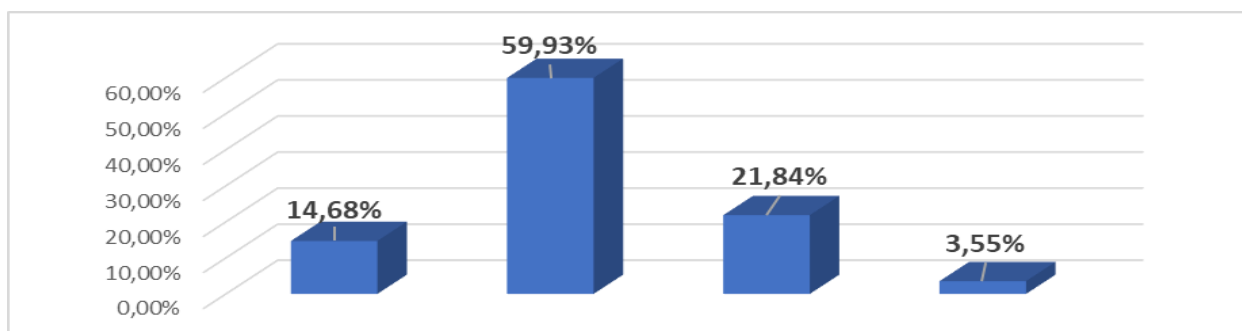
Най-значително влияние върху територията на МИГ Кирково – Златоград ще окажат мерките насочени към повишаване конкурентоспособността на икономиката, публичният ресурс, който е предвиден за тях има най-голям дял в общата стойност на публичните средства, предвидени по стратегията. Малките и средни предприятия ще бъдат подпомогнати в процеса на подобряване на техния производствен капацитет, което се предвижда по мярката по ОПИК, Приоритетна ос 2, ИП 2, чийто публичен ресурс представлява 27,46 % от цялата стратегия. В същото време всички работодатели на територията на МИГ Кирково – Златоград ще имат възможност получат финансиране за

подобряване квалификацията на служителите си по мярката по ОПРЧР Приоритетна ос 1, ИП 1 и 3, за която е предвиден публичен ресурс в размер на 14,79% от стойността на стратегията за ВОМР (73,5% от средствата от ЕСФ). Мерките насочени към икономиката, включват също мярка 6.4 от ПРСР, която ще финансира създаването и развитието на микропредприятия извън земеделския сектор и за която е предвиден ресурс в размер на 17,48% от общия ресурс на СВОМР на МИГ Кирково – Златоград (34.7 % от средствата от ЕЗФРСР). Инвестициите, насочени към микро, малки и средни предприятия ще създадат устойчива заетост и ще допринесат за повишаване качеството на живот на населението, което ги поставя на първо място по важност за развитието на територията на МИГ Кирково – Златоград и в тази връзка за тях е предвиден най-значителен ресурс. На следващо място в СВОМР на МИГ Кирково – Златоград са мерките за повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти – общо 14,80 % от стойността на стратегията (29,55 % от ЕЗФРСР). Като цяло, земеделските стопанства създават по-малко работни места, които има изразен сезонен характер, в същото време добавянето на стойност към земеделските продукти, чрез създаване на предприятия за преработка на земеделски продукти балансира сезонността на работните места в земеделския сектор. Мерките, насочени към създаване на качествена жизнена среда и повишаване на качеството на живот на местната общност чрез инвестиции в публична инфраструктура, подобряване на достъпа до социални услуги, развитие на туризма и съхраняване на културното наследство представляват общо 25,48% от стойността на СВОМР на МИК Кирково – Златоград. За публична инфраструктура (Мярка 7.2 на ПРСР) са предвидени 16,57% от общите публични средства или 29.0 % от средствата по ЕЗФРСР. Мярката, насочена към инвестиции за отдих, туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково – Златоград представлява 3,57 % от стойността на Стратегията за ВОМР или 6.8 % от средствата по ЕЗФРСР.

7. План за действие, показващ как целите са превърнати в действия:

Мерките в стратегията са конкретно обвързани с постигането на всяка от специфичните цели, дефинирани в стратегическата рамка за изпълнение на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград, които от своя страна са насочени към приоритетите на двете стратегически цели на стратегията. В тази връзка, на следващата графика е представена в процентното съотношение обвързаността на мерките с приоритетите на стратегията.

Относителен дял на групите мерки по приоритетите на стратегията

Мерки повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти	Мерки за повишаване на конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите	Мерки за подобряване на средата и качеството на живот на населението	Мерки за насърчаване на туристическите и културни дейности
---	---	--	--

Описаните финансови ресурси за реализацията на стратегията включват планирания публичен принос от ЕФЗРСР, ЕСФ и ЕФРР за публичния и частния сектор. Допълнително следва да бъде отчетен факта, че интензитетът на безвъзмездна финансова помощ за различните мерки, предвидени в стратегията е различен. Допълването на публичния принос към проектите със собствено финансиране от страна на частния сектор, допълнително ще генерира инвестиции за съживяване на територията и икономиката.

Мерките за инвестиции в земеделските стопанства и преработката и предлагането на пазара на селскостопанска продукция ще бъдат подкрепени с 50 % от общите разходи по проектите по линия на ЕФЗРСР (мярка 4.1 „Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства” и мярка 4.2 „Подкрепа за инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти” на ПРСР 2014 – 2020 г.), като останалата част от инвестициите ще бъде финансирана със собствени средства на земеделските производители. Инвестициите за развитие на малките земеделски стопанства, които също ще бъдат допустими бенефициенти по мярка 4.1 и 4.2 на СВOMP ще бъдат подкрепени с 60% до 80% от общите разходи по проектите. Мярката, насочена към развитие на неземеделски дейности от микропредприятия (мярка 6.4 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“) ще осигурява 75 % от необходимите инвестиции за развитие на неземеделския сектор. Мярка „Подобряване на производствения капацитет в МСП на територията на МИГ-Кирково-Златоград“, която ще се финансира от ЕФРР ще подкрепя кандидатите с до 90 % от необходимите средства за реализация на проектите. Останалите мерки по СВOMP на МИГ Кирково – Златоград ще финансират до 100 % от общите допустими разходи за проектите.

Индикативните допълнителни средства, които пряко ще бъдат насочени към съживяване и развитие на икономиката на територията на МИГ Кирково - Златоград под формата на собствен принос за реализация на частните проекти (основно насочени към инвестиции в подобряване капацитета и конкурентоспособността на МСП в сферата основно на преработвателната промишленост (извън сектор земеделие), земеделските стопанства, преработката на селскостопанска продукция, диверсификацията на икономиката и създаване и развитие на неземеделски микропредприятия) представляват допълнителни инвестиции в размер на над 14% от стойността на Стратегията за ВOMP на МИГ Кирково – Златоград (публичния принос на ЕФЗРСР и ЕФРР).

Планираният бюджет по мерки на Стратегията за ВOMP на МИГ Кирково - Златоград изцяло отразява потребностите за подкрепа на територията на местната инициативна група в избраните приоритетни области и капацитета на потенциалните бенефициенти да разработват, изпълняват и съфинансират (частния сектор) проекти по избраните мерки на Стратегията за ВOMP.

В индикативният бюджет за периода 2016 – 2020, разпределението на сумите по мерки и години ще отчита заявения инвестиционен интерес на бенефициентите от територията на МИГ Кирково - Златоград, както и изискването, всички проекти да бъдат договорени до

края на 2022г.. Крайният срок за изпълнените и отчитане на проекти на бенефициенти по Стратегията за ВОМР е до 15 септември 2025 г.(. Анекс 5/01.12.2021 и 7/2024)

Очаква се през първите две години от изпълнението на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград, интересът на потенциалните бенефициенти да бъде най-голям. Всички покани ще обхващат всички мерки от стратегията до изчерпване на ресурса по всяка от мерките. Поканите ще са с определени бюджети, за да се даде възможност повече бенефициенти да се подготвят за следващи покани. През последната година на договаряне ще се отворят мерките за които не е изчерпан бюджета за периода на стратегията.

Периодът на Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково – Златоград е до 2020 г. Изпълнението на СВОМР е обвързано със следните етапи:

- Обявяване на приеми на проекти по мерките, включени в СВОМР;
- Прием на проекти в рамките на обявените приеми по мерките, включени в СВОМР;
- Оценка и класиране на проектите, подадени по обявените приеми по мерките, включени в СВОМР;
- Сключване на тристранни договори (между бенефициента, МИГ Кирково – Златоград и съответната финансираща програма) за предоставяне на БФП за изпълнение на одобрените проекти;
- Изпълнение на одобрените проекти.

МИГ предвижда два основни приема (пролетта на 2018 г. и средата на 2019 г.) по всички мерки от стратегията. Първата се планира да бъде с максималния бюджет по всяка мярка, а втората с остатъчния бюджет, ако е наличен такъв. При необходимост МИГ може да отвори и още един допълнителен прием в края на 2019 г. или началото на 2020 г., за да може да отговори на срока за договориране на проекти. Съблюдавайки изискванията на ПМС №161 от 4.07.2016 г., Наредба №22 от 14.12.2015 г. и Наредба №1 от 22.01.2016 г. при всяко обявяване на прием на проекти към стратегията ще се организират информационни кампании и срещи за детайлно запознаване на потенциалните бенефициенти с изискванията.

8. Описание на уредбата за управлението и мониторинга на стратегията, която показва капацитета на местната инициативна група да изпълни стратегията, и описание на специфичната уредба относно оценката:

8.1. Организационна структура на МИГ:

– организационна структура/схема.	Сдружение „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА КИРКОВО – ЗЛАТОГРАД” е юридическо лице с нестопанска цел за извършване на общественополезна дейност, регистрирано съгласно Закона за юридическите лица с нестопанска цел, с територия на действие, съвпадаща с границите на общините Кирково и Златоград. Членове на сдружението са физически лица с постоянен адрес и юридически лица със седалище на територията на действие на Сдружението, които съдействат за постигане на целите на Сдружението, както и за осъществяването на СВОМР на МИГ Кирково – Златоград, ангажирани с дейността на Сдружението според своите възможности. Нов член на Сдружението се приема с решение на Общото събрание. Върховен орган на сдружението е Общото събрание, което се състои от всички членове на сдружението. Численост на общото събрание е 36
---	---

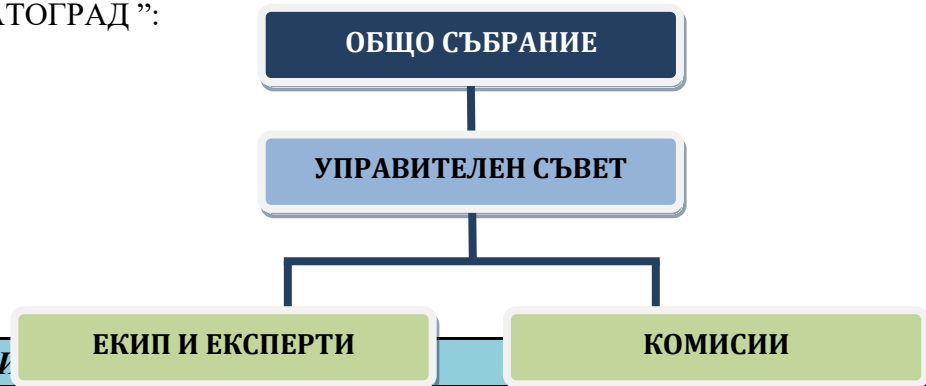
членове, представители на идентифицираните групи заинтересовани страни във връзка с изпълнението на СВОМР. В Общото събрание членуват лица от следните сектори:

- *публичен сектор – 11,2 %, 4 членове*
- *стопански сектор – 44,4 %, 16 членове*
- *нестопански сектор – 44,4 %, 16 членове*

Списък на членовете на ОС е представен като приложение към формуляра за кандидатстване по под-мярка 19.2.

Сдружение „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА КИРКОВО – ЗЛАТОГРАД” има колективен управителен орган - „Управителен съвет”. Управителният съвет (УС) се избира от Общото събрание. Управителният съвет се избира с мандат 5 години. Управителен съвет се състои от 7 членове на Сдружението: двама членове (28,6 %) - представители на публичната местна власт, представители на стопанския сектор на територията на МИГ – трима представители (42,9%) и представители на нестопанския сектор – двама (28,6 %).

В следващата графика е представена организационната структура на Сдружение „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА КИРКОВО – ЗЛАТОГРАД”:

8.2. Управление на МИГ

– органи за управление и контрол;	Органите на управление на МИГ са Общо събрание и Управителен съвет. Управителен орган на Сдружение „МЕСТНА ИНИЦИАТИВНА ГРУПА КИРКОВО – ЗЛАТОГРАД” е Управителният съвет. Управителният съвет се ръководи от Председател, който представлява сдружението пред трети лица.
-----------------------------------	--

Общо събрание:
 Общото събрание се свиква на редовно заседание най-малко веднъж годишно до края на м. април от управителния съвет по негова инициатива или по искане на една трета от членовете на сдружението. Ако в последния случай управителният съвет в месечен срок не отправи писмено покана за свикване на общото събрание, то се свиква от съда по седалището на сдружението по писмено искане на заинтересуваните членове или натоварено от тях лице. Поканата трябва да съдържа дневния ред, датата, часа и мястото за провеждането на общото събрание и по чия инициатива то се свиква. Поканата се публикува на страницата на сдружението и се поставя на мястото за обявления в сградата, в която се намира управлението на сдружението, най-малко две седмици преди насрочения ден.
 Общото събрание е законно, ако присъстват повече от половината от всички членове. При

липса на кворум събранието се отлага с един час по-късно на същото място и при същия дневен ред и може да се проведе, колкото и членове да се явят. Всеки член на общото събрание има право на един глас. Член на общото събрание няма право на глас при решаването на въпроси, отнасящи се до:

- него, неговия съпруг(а) или роднини по права линия - без ограничения, по съребрена линия - до четвърта степен, или по сватовство - до втора степен включително;
- юридически лица, в които той е управител или може да наложи или възпрепятства вземането на решения.

Един член може да представлява най-много още един член на общото събрание въз основа на писмено пълномощно. Преупълномощаване не се допуска. Гласуването на общото събрание е явно. Събранието може да реши да се гласува тайно. Решенията на общото събрание се вземат с мнозинство от присъстващите. По въпроси, които не са включени в обявения в поканата дневен ред, не може да се вземат решения. Решенията за изменение и допълнение на Устава и за прекратяване или преобразуване на Сдружението се вземат с мнозинство 2/3 от присъстващите.

Управителен съвет:

Заседанията на управителния съвет се провеждат най-малко веднъж на три месеца и се свикват от председателя, който не по-късно от 7 дни преди датата на заседанието изпраща писмена покана до всички негови членове, в която се посочват датата, часът, мястото и дневният ред на заседанието. Председателят е длъжен да свика заседание на управителния съвет при писмено искане на една трета от членовете му. Ако председателят не свика заседание на управителния съвет в седмичен срок, то може да се свика от всеки един от заинтересованите членове на управителния съвет. При отсъствие на председателя заседанието се ръководи от определен от управителния съвет негов член.

Заседанията на Управителния съвет се ръководят от Председателя, а в негово отсъствие - от друг член на УС, определен съобразно устава на Сдружението.

Изпълнителният директор участва в заседанията на Управителния съвет с право на съвещателен глас.

Заседанията на управителния съвет се провеждат най-малко веднъж на три месеца и се свикват от председателя, който не по-късно от 7 дни преди датата на заседанието изпраща писмена покана до всички негови членове, в която се посочват датата, часът, мястото и дневният ред на заседанието. Членовете на съвета незабавно докладват на председателя на управителния съвет за настъпили обстоятелства, които считат, че са от съществено значение за дейността на Сдружението. Председателят е длъжен да свика заседание на управителния съвет при писмено искане на една трета от членовете му. Ако председателят не свика заседание на управителния съвет в седмичен срок, то може да се свика от всеки един от заинтересованите членове на управителния съвет. Изпълнителният директор на МИГ Кирково - Златоград участва в заседанията на Управителния съвет с право на съвещателен глас. Решенията на управителния съвет се приемат с явно гласуване, освен когато съвета не реши друго. Решенията относно 1) предоставяне на имущество на Сдружението след неговото прекратяване и провеждане на процедура по ликвидация; 2) разпореждане с имуществото на сдружението и 3) определяне реда и организиране извършването на дейността на Сдружението се вземат с мнозинство от присъстващите.

– описание на позициите и изискванията към изпълнителния директор и персонала.	Сдружение „Местна инициативна група Кирково - Златоград”, предвижда за изпълнението на СВОМР персонал на следните позиции: 1. Изпълнителен директор (ИД); 2. Експерт по прилагане на СВОМР; 3. Счетоводител;
--	---

Изисквания към изпълнителния директор и персонала:

▪ **Изисквания за позиция Изпълнителния директор:**

1. завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър”;
2. професионален стаж най-малко 5 години;
3. управленски опит най-малко две години;
4. опит в реализиране на проект, програма или стратегия със стойност над 100 хиляди

лева, финансирани от ЕС или от други международни донори.

Изпълнителният директор се избира по решение на УС. Договорът с ИД се подписва от Председателя на УС. За своята работа ИД се отчита пред УС.

▪ **Изисквания за позиция Експерт по прилагане на стратегията за ВОМР:**

1. завършено висше образование, най-малко степен „бакалавър”;
2. професионален стаж най-малко две години

▪ **Изисквания за позиция Счетоводител:**

1. прилагат се изискванията на чл. 35 от Закона за счетоводството

Никой от служителите на МИГ не може да бъде членове на колективния управителен орган или на контролния орган на МИГ и да са свързани лица с членовете на колективния управителен орган или на контролния орган на МИГ по смисъла на § 1 от допълнителните разпоредби на Търговския закон.

За осигуряване на експерти по гореизброените позиции е сключено писмено споразумение (отделно за всеки от тях) за последващо наемане по трудов договор, в случай на одобрение на заявлението за предоставяне на финансова помощ по под-мярка 19.2. с 3 лица, отговарящи на изискванията и притежаващи необходимия опит.

Експертите, с които е сключено споразумение са притежават необходимият опит и квалификация за гарантиране на административното функциониране на МИГ Кирково – Златоград и успешното изпълнение на Стратегията за ВОМР, документите са приложени към формуляра за кандидатстване.

За посочените позиции са съставени длъжностни характеристики, в които подробно са описани изискванията за заемане на длъжността, правата, задълженията, подчиненост и взаимодействие за всяка длъжност.

8.3. Капацитет на местната инициативна група да изпълни стратегията за ВОМР:

МИГ Кирково - Златоград притежава необходимия капацитет за изпълнение на стратегията за ВОМР. МИГ разполага със самостоятелен офис с площ 43 кв.м. - офис и 1 (едно) архивно помещение с площ 6 кв.м. в административна сграда общинска собственост, за което МИГ има сключен Договор за наем с община Златоград. Офисът се намира на партера на сградата на Общинска администрация - Златоград, с осигурен безпрепятствения достъп за хора с увреждания – налична рампа. Освен офисът, МИГ Кирково - Златоград разполага със зали за провеждане на срещи и заседания, които се намират в сградите на двете общински

администрации Кирково и Златоград, за което има взети решения на Общинските съвети. МИГ разполага също с необходимото офис оборудване за осъществяване на дейността, в това число принтер, оборудвани три работни места и компютри, за служителите, които ще формират Екипа за изпълнение на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград. МИГ Кирково - Златоград разполага с от 4,5 % от необходимия финансов ресурс за управление на стратегията, за което са взети решения на ОбС Кирково и ОбС Златоград. (акт. Анекс 5/01.12.2021) Индикативният размер на разходите за управление на стратегията е 1 091 900 лв., от които:

Административни разходи (80%) - 873 520 лв.

Популяризация, обучения и т.н. (20%) - 218 380 лв.

В тази връзка, осигуреният финансов ресурс за управление на стратегията от 4,03 % представлява 44 005 лв.

Гаранция за успешното прилагане на СВОМР, в случай че бъде одобрена ще бъде изключително подготвеният и с богат опит екип. Изпълнителният директор притежава значителен ръководен и експертен опит, в т.ч. опит в прилагането на Подхода ЛИДЕР в България през периода 2007 – 2013 г. Експертът по прилагане на СВОМР също притежава значителен опит, в т.ч. ръководен и експертен. С избраните лица са сключени споразумения за наемане на трудов договор и съответните документи, доказващи опита им са приложени към формуляра за кандидатстване по подмярка 19.2.

В предходният програмен период, община Кирково има изпълнен проект по Договор № РД50-360/28.12.2009 г. за предоставяне на финансова помощ по под-мярка "Придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответните територии за потенциални местни инициативни групи в селските райони" от Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 година, подкрепена от европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, със стойност на БФП по договора - 156 875.75 лева без ДДС. В резултат на проекта е създадено Сдружение с нестопанска цел „Местна инициативна група Кирково - 2010”, което няма одобрена Стратегия за местно развитие за периода 2007 – 2013 г. Сдружение с нестопанска цел „Местна инициативна група Кирково - 2010”, в партньорство с неформалното обединение на публичния, стопански и нестопански сектор от община Златоград „Местно партньорство – Златоград“, изпълнява проект по Договор №РД50-154/07.12.2015 г., който се осъществява с финансовата подкрепа на под-мярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“, мярка 19 „Водено от общностите местно развитие” от Програмата за развитие на селските райони 2014 – 2020 г., съфинансирана от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. В резултат на проекта Сдружение с нестопанска цел „Местна инициативна група Кирково - 2010” е преобразувано в Сдружение с нестопанска цел „Местна инициативна група Кирково - Златоград”, като териториалният обхват на дейност на сдружението е разширен с територията на община Златоград.

8.4. Описание на системата за мониторинг и оценка:

За проследяване напредъка в изпълнението на дейностите и резултатите от прилагане на Стратегията за ВОМР, МИГ прилага система за *текущ мониторинг и оценка*. Тази система включва всички дейности за мониторинг и оценка:

- текущо събиране на данни за мониторинговите индикатори и актуализиране на индикаторите.

- обобщаване и анализ на събраните данни по мониторинговите индикатори - най-малкото един път годишно;
- външна *оперативна оценка*, свързана с оперативни или стратегически въпроси по изпълнение на Стратегията за ВОМР като цяло или отделни приоритети или мерки, при необходимост.
- външна *междинната оценка*, при необходимост;
- *последваща оценка* в последната година от изпълнението на Стратегията за ВОМР – 2023 г.

Основната цел на системата за текущ мониторинг и оценка е да следи непрекъснато процеса на изпълнение на Стратегията за ВОМР и промените в средата, за да се анализира своевременно напредъкът, качество и проблемите в изпълнението, и да се предприемат навременни корекции, ако това е необходимо.

Планирането и изпълнението на дейностите за текущ мониторинг и оценка е отговорност на Екипа на МИГ Кирково - Златоград. Провеждането на външните оперативни, междинни или последващи оценки се планира и подпомага от Екипа на МИГ и се изпълнява от външни независими оценители.

МИГ ще наблюдава напредъка и качеството на изпълнението на стратегията за местно развитие с помощта на финансови индикатори, изходни индикатори, индикатори за резултат. Информацията за финансовите индикатори, изходните индикатори и индикаторите за резултат ще се събират за всеки проект и ще се обобщават по мерки, приоритети и за Стратегията за ВОМР като цяло. Тези индикатори ще се актуализират регулярно след възникване на промяна (например сключване на нов договор, подадена заявка за плащане, или приключване на изпълнението на договор).

За събиране на информацията за изходните индикатори и за индикаторите за резултат във заявката за кандидатстване ще е включен раздел с целеви стойности на индикаторите: общи за Стратегията за ВОМР и специфични за проекта. След приключване на договора от бенефициента ще се събира информация за фактическото изпълнение на посочените индикатори. Достоверността на подадената от бенефициента информация ще се проверява от Екипа на МИГ Кирково - Златоград.

Системата за мониторинг и оценка предвижда следните видове външни оценки на Стратегията за ВОМР:

Външна *оперативна оценка* на конкретни оперативни или стратегически въпроси се провежда, ако е необходима за целите на подготовката на Годишния доклад за напредъка или за задълбочено проучване на определени аспекти на изпълнение на Стратегията за ВОМР. Решение за провеждане на подобна оценка взема УС на МИГ Кирково - Златоград.

Външна *междинна оценка* се провежда, само ако е необходима за промяна на Стратегията или при възникване на значителни проблеми в изпълнение на Стратегията, затова нейните конкретни цели и методи се определят преди началото на провеждане. Всяка междинна оценка трябва да оцени напредъка в изпълнението на мерките на основата на изходните индикатори и индикаторите за резултат, да направи изводи и препоръки за подобряване на изпълнението. Решение за провеждане на външна *междинна оценка* взема УС на МИГ Кирково - Златоград.

За оценка на цялостното изпълнение на стратегията в края на нейното прилагане ще се извърши външна *последваща (ex-post)* оценка. Тя оценява използването на ресурсите,

ефикасността и ефективността на изпълнението, въздействието и устойчивостта на основата на съпоставяне на постигнатото с предварително определените цели. Оценява се също приносът на Стратегията за ВОМР за изпълнение на целите на ПРСР 2014 – 2020 г., ОПРЧР 2014 – 2020 и ОПИК 2014 – 2020 г. и хоризонталните политики на Общността. На база на оценката се извеждат факторите, определящи успеха/неуспеха на прилагането на стратегията за ВОМР и поуките за планиране и изпълнение на други подобни програми за развитие на територията. Оценката се прави в годината на приключване на прилагането на стратегията за ВОМР и при възможност след приключване на изпълнението на всички договори.

При всяка външна оценка Екипът на МИГ разработва Задание и провежда процедура за избор на оценители, оказва подкрепа за извършване на оценката чрез предоставяне на данни. Докладът за оценка се одобрява от УС на МИГ Кирково - Златоград и се публикува на интернет страницата на МИГ Кирково - Златоград.

Процедури за Годишните доклади за напредъка

МИГ Кирково - Златоград изготвя годишен доклад за отчитане изпълнението на СВОМР, както и други доклади, анализи, отчети, справки и други във връзка с изпълнението на стратегията за ВОМР, изисквани от УО на ПРСР 2014 - 2020 г. Годишните доклади се изготвят в срок до 30 януари и се представят за одобрение от УС на МИГ.

В срок до 15 февруари на всяка следващата календарна година (след одобрението на СВОМР) МИГ представя на УО на ПРСР 2014 - 2020 г. *годишен доклад за отчитане изпълнението на стратегията за ВОМР.*

Изготвянето на доклад включва:

- анализ на база мониторинг на индикаторите за срок на дейности по проектите, изпълнение на заложените финансови показатели, публичност и информираност, заложен и изпълнен резултати за всеки проект
- анализ на процеса на кандидатстване и изпълнение на проекти от бенефициенти към МИГ
- анализ на риска в изпълнението на проектите, създаване на регистър на риска при стартиране на всеки проект, проведени превантивни действия и предотвратяване на риска
- балансирано прилагане на мерките за периода.

Годишният доклад включва описание и анализ на средата и напредъка в изпълнение на целите и дейностите на Стратегията, дейностите по мониторинг и оценка на стратегията.

Процедура за промяна на стратегията за ВОМР

В съответствие с нормативните изисквания изменения на Стратегията за ВОМР са допустими в следните случаи:

- във връзка с промяна на приложимата нормативна уредба и/или във връзка с промяна на съответната програма;
- при наличие на очевидна грешка;
- по отношение на финансовите е параметри **до 10 на сто** от одобрения от ЕЗФРСР бюджет по подмярка 19.2;
- по отношение на мониторинговите индикатори за резултат във връзка с промяна на финансовите параметри по предходната точка;
- по отношение на критериите за допустимост, в т. ч. минимална и максимална стойност на проектите и интензитет на помощта;
- за увеличаване или намаляване на финансовата помощ от ЕЗФРСР при условията

и по реда на чл. 41 на Наредба 22 за прилагане на подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на стратегии за Водено от общностите местно развитие" на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие" от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 - 2020 г.

Горепосочените промени се извършват след одобрение на Управляващият орган на ПРСР 2014 - 2020 г., предхождано от Решение на колективния върховен орган на МИГ за промяна в одобрената стратегия за ВОМР, като тази промяна се отразява в Договора за изпълнение за изпълнение на стратегията за ВОМР между МИГ Кирково - Златоград и УО на ПРСР 2014 – 2020 г.

9. Индикатори за мониторинг и оценка:

9.1. Индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР, включително брой създадени работни места:

Общите индикатори за цялостното прилагане на стратегията за ВОМР са представени в следващата таблица:

Ключови индикатори по отношение на цялостното прилагане на СВОМР				
Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2025 акт. Ан.5/ 01.12.2021	Източник на информация
Изходен	Брой финансирани проекти по СВОМР	брой	52	Годишни доклади МИГ Регистър на договорите за предоставяне на БФП
	Брой подадени проектни предложения по СВОМР	брой	84	Годишни доклади МИГ Регистър на подадените проектни предложения
	Брой на сключените договори	брой	52	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ, регистър на договорите за предоставяне на БФП
	Стойност на одобрените проектни предложения по СВОМР (обща стойност на проектите, вкл. съфинансиране от бенефициентите) по СВОМР	лв.	8 265 613,10	Годишни доклади МИГ Протоколи от заседания на комисията за избор, база данни на МИГ
	Стойност на публичния принос към проектите в рамките на СВОМР	лв.	7 121 577	Годишни доклади МИГ Протоколи от

				заседания на комисията за избор, база данни на МИГ
<i>Стойност на публичния принос на ЕЗФРСР към проектите в рамките на СВОМР</i>	лв.	3 732 700		Годишни доклади МИГ Протоколи от заседания на комисията за избор, база данни на МИГ
<i>Стойност на публичния принос на ЕФРР към проектите в рамките на СВОМР</i>	лв.	1 955 800		Годишни доклади МИГ Протоколи от заседания на комисията за избор, база данни на МИГ
<i>Стойност на публичния принос на ЕСФ към проектите в рамките на СВОМР</i>	лв.	1 433 077, 10		Годишни доклади МИГ Протоколи от заседания на комисията за избор, база данни на МИГ
Брой бенефициенти, подпомогнати по СВОМР	брой	50		Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
Брой проекти, насочени към създаване на качествена жизнена среда и подобряване и разширяване на основните услуги за населението	брой	4		Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
Общ обем на инвестициите, насочени към създаване на качествена жизнена среда и подобряване и разширяване на основните услуги за населението	лв.	1 180 140		Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
Брой проекти, насочени към повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти	брой	15		Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
Общ обем на инвестициите, насочени към повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и добавяне на стойност към земеделските продукти	лв.	1 620 000		Годишни доклади МИГ База данни на МИГ

	Брой проекти, насочени към разнообразяване на местната икономика и развитие на микропредприятия извън сектор земеделие	брой	12	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Общ обем на инвестициите, насочени към разнообразяване на местната икономика и развитие на микропредприятия извън сектор земеделие	лв.	1 659 000	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Брой проекти за развитие на туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство	брой	10	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Общ обем на инвестициите, насочени към развитие на туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство	лв.	254 480	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Дял на постъпилите заявления за подпомагане, подадени от млади хора (до 40 г.)	% от подадените заявления	30%	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Дял на постъпилите заявления за подпомагане, подадени от жени	% от подадените заявления	40%	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
Резултат	Създадени работни места (самонаети/наети)	Брой	30	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Брой новосъздадени микропредприятия извън сектор земеделие	бр (акт. Анекс 3/14,01.2020)	8	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Брой земеделски стопанства и микропредприятия с подобрена конкурентоспособност, развити нови продукти или услуги	брой	25	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Дял от населението на територията, обхванато от проекти, свързани с подобряване на жизнената среда	%	50%	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Дял от населението на територията, което се ползва от подобрената среда	%	80%	Годишни доклади МИГ

				База данни на МИГ
	Брой младежи (вкл. ученици), включени в проекти за съхраняване на местната идентичност чрез инициативи за опазване на културното и природното наследство	брой	120	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ
	Дял на реализираните проекти извън общинския център	%	30%	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ

9.2. Индикатори по мерки:

МЕРКИ ЕЗФРСР

Индикатори по Мярка 4.1: „Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства“

Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2025 акт. Ан.5/2021 Ан.7/2024	Източник на информация
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	9	Годишни доклади МИГ Регистър на договорите; ИСУН 2020
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	брой	9	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ ИСУН 2020
	Размер на публичната помощ от ЕЗФРСР	лв.	508 410	Годишни доклади МИГ Документи на проектите, отчети на бенефициентите ИСУН 2020
Резултат	Създадени работни места (самонаети/наети)	Брой	10	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ ИСУН 2020
	Брой земеделски стопанства с подобрена конкурентоспособност/ въвели успешно нов продукт или технология	брой	9	Годишни доклади МИГ База данни на МИГ ИСУН 2020

Индикатори по Под-мярка 4.2: „Подкрепа за инвестиции в преработката, предлагането на пазара и/или развитието на селскостопански продукти“

Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2025	Източник на информация
-----	-----------	---------------	-------------	------------------------

Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	6	Годишни доклади МИГ Регистър на договорите ИСУН 2020
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	брой	6	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Размер на публичната помощ от ЕЗФРСР	лв.	443 760	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 Документи на проектите, отчети на бенефициентите
Резултат	Създадени работни места (самонаети/ наети)	брой	10	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Брой създадени преработвателни предприятия	брой	6	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ

Индикатори по Мярка 6.4: „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“

Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2025 акт. Ан.5/ 01.12.2021	Източник на информация
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	12	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 Регистър на договорите
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	брой	12	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Размер на публичната помощ от ЕЗФРСР	лв.	1 236 110	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 Документи на проектите, отчети на бенефициентите
Резултат	Създадени работни места (самонаети/наети)	брой	10	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Брой новосъздадени микропредприятия извън сектор земеделие	бр (акт. Анекс 3/14,01.2020)	8	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ

Индикатори по Мярка 7.2. Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура

Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2025 акт. Ан.5/ 01.12.2021	Източник на информация
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	4	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 Регистър на договорите
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	брой	2	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Размер на публичната помощ от ЕЗФРСР	лв.	1 289 940	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 Документи на проектите, отчети на бенефициентите
Резултат	Дял от населението на територията, обхванато от проекти, свързани с подобряване на жизнената среда	%	20%	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Дял от населението на територията, което се ползва от подобрената среда	%	30%	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ

Индикатори по Мярка извън ПРСР (ЕЗФРСР) „Инвестиции за отдих и туристическа инфраструктура и съхраняване на нематериалното културно и природно наследство на територията на МИГ Кирково - Златоград”

Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2025 акт. Ан.5/ 01.12.2021	Източник на информация
Изходен	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	10	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 Регистър на договорите
	<i>Брой проекти за туристическа инфраструктура от общия брой проекти, финансирани по мярката</i>	<i>брой</i>	<i>1</i>	<i>Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 Регистър на договорите</i>
	Брой бенефициенти, подпомогнати по мярката	брой	10	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Размер на публичната помощ от ЕЗФРСР	лв.	254 480	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 Документи на проектите, отчети на бенефициентите

Резултат	Дял от населението на територията, обхванато от проекти, свързани с туристическа инфраструктура	%	10%	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Брой младежи (вкл. ученици), включени в проекти за опазване на културното и природното наследство	брой	120	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ
	Дял от населението на територията, което се ползва от ефекта на съхранената местната идентичност, културното и природното наследство	%	40%	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020 База данни на МИГ

МЕРКИ ЕФРР (ОПИК 2014 – 2020)

Индикатори по Мярка: Подобряване на производствения капацитет в МСП на територията на МИГ-Кирково-Златоград

Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2023	Източник на информация
1	Брой на предприятията, получаващи безвъзмездни средства	предприятия	5	Годишни доклади МИГ ИСУН 2020
2	Частни инвестиции, допълващи публичната подкрепа за предприятията (безвъзмездни средства)	евро	100 000	Документи на проектите, отчети на бенефициентите Годишни доклади МИГ ИСУН 2020

МЕРКИ ЕСФ (ОПРЧР 2014 – 2020)

Индикатори по Мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване квалификацията на зетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“ ОПРЧР: Ос 1 Инвестиционен приоритет 1,3 и 6

Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2023	Източник на информация
за изпълнение	СЦ 1 на мярката (СЦ 1 на ИП 1 от ОПРЧР): Неактивни участници на възраст от 30 до 54 г. вкл., извън образование и обучение	брой	10	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
	СЦ 1 на мярката (СЦ 1 на ИП 1 от ОПРЧР): Безработни участници на възраст от 30 до 54 г. вкл.	брой	10	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ

	СЦ 1 на мярката (СЦ 3 на ИП 1 от ОПРЧР): Безработни участници, вкл. продължително безработни, или неактивни участници, извън образование и обучение, над 54 г.	брой	10	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
	СЦ 2 на мярката (СЦ 1 на ИП 3 от ОПРЧР): Неактивни участници на възраст до 29 г. вкл., извън обучение или образование	брой	20	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
	СЦ 3 на мярката (СЦ 2 на ИП 6 от ОПРЧР): Заети участници, вкл. самостоятелно заети, със средно и по-ниско образование (под ISCED 4)	брой	20	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
	СЦ 3 на мярката (СЦ 3 на ИП 6 от ОПРЧР): Заети участници, вкл. самостоятелно заети в приоритетни сектори на икономиката	брой	10	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
за резултат	СЦ 1 на мярката (СЦ 1 на ИП 1 от ОПРЧР): Участници на възраст от 30 до 54 г. вкл., придобили квалификация при напускане на операцията	брой	20	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
	СЦ 1 на мярката (СЦ 3 на ИП 1 от ОПРЧР): Участници на възраст над 54 г. придобили квалификация при напускане на операцията	брой	10	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
	СЦ 2 на мярката (СЦ 1 на ИП 3 от ОПРЧР): Неактивни участници на възраст до 29 г. вкл., които при напускане на операцията са започнали да търсят работа	брой	20	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
	СЦ 3 на мярката (СЦ 2 на ИП 6 от ОПРЧР): Участници със средно и по-ниско образование (под ISCED 4), придобили	брой	20	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ

	квалификация при напускане на операцията			
	СЦ 3 на мярката (СЦ 3 на ИП 6 от ОПРЧР): Участници, заети в приоритетни сектори, придобили квалификация при напускане на операцията	брой	10	БТ, отчети на МИГ и бенефициентите, ИСУН 2020 Годишни доклади МИГ
	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	4	Годишни доклади МИГ, ИСУН 2020
	Размер на публичната помощ от ОПРЧР	лв.	1 053 373,29	Годишни доклади МИГ, ИСУН 2020
Индикатори по Мярка „По-добър достъп до устойчиви услуги, вкл. здравни и социални услуги чрез интегриран подход на територията на МИГ Кирково – Златоград“ ОПРЧР: Ос 2, ИП 3				
Вид	Индикатор	Мерна единица	Цел до 2023	Източник на информация
за изпълнение	Лица с увреждания и лица над 65 г. в невъзможност за самообслужване	брой	60	База данни на МИГ Документи на проектите, отчети на бенефициентите Годишни доклади МИГ, ИСУН 2020
	Брой доставчици на услуги за социално включване	брой	2	База данни на МИГ Документи на проектите, отчети на бенефициентите Годишни доклади МИГ, ИСУН 2020
за резултат	Участници с увреждания и участници над 65 г., в невъзможност за самообслужване, с подобрен достъп до услуги	брой	60	База данни на МИГ Документи на проектите, отчети на бенефициентите Годишни доклади МИГ, ИСУН 2020
	Брой доставчици на услуги за социално включване, разширили обхвата на дейността си	брой	2	База данни на МИГ Документи на проектите, отчети на бенефициентите Годишни доклади МИГ, ИСУН 2020
	Брой проекти, финансирани по мярката	брой	2	База данни на МИГ Документи на проектите, отчети на бенефициентите, Годишни доклади МИГ, ИСУН 2020

	Размер на публичната помощ от ОПРЧР	лв.	379 703,81	База данни на МИГ Документи на проектите, отчети на бенефициентите Годишни доклади МИГ, ИСУН 2020
--	-------------------------------------	-----	------------	---

10. Съответствие с хоризонталните политики на ЕС:

10.1. Равенство между половете и липса на дискриминация:

Съответствието с хоризонталните политики на ЕС по отношение на равенството между половете и недопускането на дискриминацията е съблюдувано в цялостния процес по разработване на настоящата стратегия за ВОМР и принципите, прилагани от Съюза за борба с дискриминацията и за равенството между половете в областта на европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ) ще бъдат спазвани при всички дейности, в процеса на реализацията на стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград.

Прилагането на принципа за равенство между половете и липса на дискриминация изисква система от мерки, които да компенсират изоставането, произтичащо от расовия или етнически произход, възраст или друга характеристика, която може да доведе до третирането на личността несправедливо.

МИГ Кирково - Златоград ще интегрира хоризонталните политики на ЕС в работата си, като се ангажира да прилага равни възможности за всички хора, независимо от тяхната раса, инвалидност, пол, възраст, сексуална ориентация, религия или други различия.

МИГ Кирково - Златоград ще проследява прилагат принципите за равенство на половете и липса на дискриминация при изпълнението на проектите, подкрепени стратегията за ВОМР. МИГ ще извършва оценка на въздействието в процеса на мониторинг и финална оценка на Стратегията за ВОМР.

– прилагане на принципа на равенство между половете;	Отчитайки проблемите на заетостта сред жените и младите хора и тяхното недостатъчно включване в социално икономическия живот на територията, Стратегията за ВОМР на МИГ Кирково - Златоград дава приоритет за жените и младежите в икономическата област, за да даде възможност за придобиване на равни права в заетостта и професионалната дейност и постигането на финансова независимост, което да предотврати изоставането им. В тази насока приоритет при мерки – 4.1 и 6.4 де се дава на жени и младежи.
– допринасяне за утвърждаване на принципа на равните възможности;	МИГ Кирково - Златоград предвижда в стратегията си за ВОМР цел, насочена към съхраняване на нематериалното културно наследство и в тази връзка отчита важността от запазването на ценностите на цялата местната общност, в т.ч. всички етноси на територията на общината – българския, турския и ромски етнос. МИГ Кирково - Златоград ще насърчава равните възможности и социална справедливост във всички дейности на МИГ.
– създаване на условия за превенция на	Стратегията за ВОМР допринася за утвърждаване на принципа на равните възможности и ще създава условия за превенция на дискриминацията чрез:

дискриминация та.	<ul style="list-style-type: none"> ✓ информационната кампания за огласяване възможностите за кандидатстване с проекти – акцент в предоставяне на информация и обучения на групи и потенциални бенефициенти в неравностойно положение и преди всичко жени, роми е др. ✓ приоритет при избор на проекти – жени и младежи до 40 години, гарантиращи достъпна среда за хора с увреждания (където това е релевантно) и др. ✓ спазване на принципа за равенството и недискриминация при изпълнението на проектите – като гарантира, че предоставените по проектите услуги адресирани нуждите и потребностите на най-уязвимите групи и чрез следене на индикаторите за изпълнение на Стратегията, като индикаторите се събират по пол и възраст.
------------------------------	--

10.2. Устойчиво развитие (защита на околната среда):

Спазването на този принципа за устойчиво развитие по отношение на околната среда ще бъде отчитан и при вземане на решение за подкрепа на конкретните бенефициенти, като се гарантира, че проектите ще бъдат подпомогнати при условие, че нямат значително отрицателно въздействие върху околната среда, както и че допринасят за засилване на социалната, икономическа и екологична устойчивост на територията.

Когато дейностите включват инвестиционна подкрепа, задължително ще се изисква положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. В мерките, насочени към подпомагане на земеделските стопанства и фирмите на територията се дава приоритет на инвестиции целящи устойчиво използване на ресурсите, опазване на околната среда и отчитане адаптирането към климатичните промени. Тези принципи са гарантирани чрез обективните критерии за оценка на проектите.

Всички проекти, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконовни нормативни актове за неговото прилагане, както и предвидените ограничения в решенията за определяне на местата и планове за управлението им.

Оценката на изпълнението на Стратегията за ВОМР и нейният текущ мониторинг ще отчитат изпълнението на политиката за устойчиво развитие на територията на МИГ Кирково - Златоград.

10.3. Насърчаване на заетостта и конкурентоспособността:

Прилагането на стратегията за ВОМР цели да допринесе за подобряване на конкурентоспособността на местните икономически сектори и повишаване на заетостта чрез мерки за стимулиращи модернизацията, разнообразяването на икономическите дейности и иновациите. Първата Стратегическа цел на стратегията за ВОМР „Устойчиво и балансирано икономическо развитие чрез повишаване конкурентоспособността на местната икономика, инвестиции в селското стопанство, създаване и развитие на микропредприятия в неземеделски сектори, създаване на достъп до заетост“, включва два приоритета, като вторият предвижда мерки, насочени изцяло към повишаване конкурентоспособността на местната икономика и създаване на възможности за микропредприятия извън сектор земеделие, насърчаване на устойчива заетост и професионална квалификация на заетите е

насочена пряко към повишаване конкурентоспособността на предприятията и разкриването на работни места. Инвестициите по този приоритет са предвидени чрез трите фонда – ЕЗФРСР, ЕСФ и ЕФРР и мерките от съответните програми, както следва:

ПРСР 6.4. Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности

ОПИК ПО2.2 Мярка: Подобряване на производствения капацитет в МСП на територията на МИГ-Кирково-Златоград

ОПРЧР ПО 1, ИП 1 и 3 Мярка „Достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, в т.ч. насърчаване и подпомагане на младежката заетост и инвестиции в повишаване квалификацията на заетите лица на територията на МИГ Кирково – Златоград“.

В резултат от изпълнението на проектите по трите мерки се очаква постигането на значителни резултати в областта на икономиката, устойчивото развитие на МСП, чрез повишаване на конкурентоспособността и капацитета за управление на предприятията, диверсификация на местната икономика, чрез инвестиции в микропредприятия извън сектор земеделие, повишаване квалификацията на заети, осигуряване на достъп до заетост на икономически неактивни и безработни лица, стимулиране на младежката заетост и повишаване квалификацията на заетите лица.

Стратегията включва индикатори за мониторинг, които подпомагат наблюдението на непосредствените и дългосрочни ефекти на проектите върху повишаването на конкурентоспособността и заетостта.

10.4. Съответствие с програмите на Структурните фондове:

Инвестициите на територията на България по линия на ЕС се финансират съгласно Споразумението за партньорство 2014-2020 г., което е наследник на Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013 г., като обаче освен трите фонда (Кохезионен фонд, Европейски фонд за регионално развитие и Европейски социален фонд), то обхваща и финансирането по линия на Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейски фонд за морско дело и рибарство, които заедно формират Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ).

Структурните фондове (КФ, ЕФРР и ЕСФ) финансират общо 8 оперативни програми на територията на РБългария: ОП "Добро управление"; ОП "Инициатива за малки и средни предприятия"; ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020; ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020; ОП "Околна среда" 2014-2020; ОП "Региони в растеж" 2014-2020; ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020; ОП "Наука и образование за интелигентен растеж" 2014-2020.

Предвидените дейности по оперативните програми се допълват, като в същото време се съблюдава липсата на припокриване на дейностите. В следващата таблица е представено съответствието между предвидените в Стратегията за ВОМР интервенции и оперативните програми, към които те имат отношение:

Област на съответствие	Програма/ фонд	Планирани инвестиции
Технологично развитие и иновации в предприятията	ОПИК/ ЕФРР	Инвестиции за засилване на иновационната дейност в предприятията чрез разработване и внедряване на иновативни продукти, услуги и бизнес модели; развойна дейност; партньорства между бизнес, университети и научни институции, инвестиции в

		инфраструктура за иновации и изследвания, подкрепа за стартиращи иновативни предприятия, включително чрез инструменти за финансов инженеринг за подкрепа за развитие на иновационния процес в предприятията и стартиране на бизнес
	СВОМР Кирково - Златоград	Стимулиране на иновациите и базата от знания в земеделието и храните. По по-мярка 4.1 и 4.2 на СВОМР ще се насърчават иновациите в производството, преработката и маркетинга на селскостопански продукти.
Биоразнообразие и защита на природата	ОПОС/ ЕФРР	Инвестиции свързани с изпълнение на Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000 и с екосистеми и техните услуги.
	СВОМР Кирково - Златоград	Инвестиционните проекти по СВОМР, задължително ще реализират след положително решение за оценка за въздействието върху околната среда (ОВОС), освен в случаите, когато такава не се изисква от Закона за опазване на околната среда. В мерките, насочени към подпомагане на земеделските стопанства и фирмите на територията се дава приоритет на инвестиции целящи устойчиво използване на ресурсите, опазване на околната среда и отчитане адаптирането към климатичните промени. Всички проекти, попадащи в територии от Натура 2000, преди одобрението им ще бъдат проверявани за съответствие с разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие и съответните подзаконовни нормативни актове за неговото прилагане, както и предвидените ограничения в решенията за определяне на местата и плановете за управлението им
Туризм	ОПРР/ ЕФРР	Развитие на обществения туризъм и услуги по културното и природно наследство - обновяване на културна инфраструктура в градовете; развитие на природни, културни и исторически атракции от регионално, национално и световно значение; изграждане, ремонт, реконструкция на съпътстваща туристическа инфраструктура; подпомагане развитието на регионални продукти и пазарната информация; подкрепа за обекти с религиозно значение.
	СВОМР Кирково - Златоград	Мерки, свързани с развитие на туризма на територията на МИГ Кирково – Златоград, в т.ч. за опазване и промотиране на материалното и нематериално културно и природно наследство допълват и надграждат целта на ОПРР.
Самостоятелна заетост, предприемачество и създаване на предприятия	ОПРЧР/ ЕСФ	Инвестиции в стартирането на самостоятелна стопанска дейност и предприемачество
	СВОМР Кирково - Златоград	Инвестиции в стартиращи предприятия за дейности, извън земеделието с цел разнообразяване на икономиката и създаване на заетост, предвидени по мярка 6.4 на СВОМР.

